

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2018/19: MJU17

Riksrevisionens rapport om Landsbygdsprogrammet 2014–2020

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av Riksrevisionens iakttagelser och slutsatser i rapporten Landsbygdsprogrammet 2014–2020 – utformning och genomförande (RiR 2018:26). Riksrevisionens övergripande slutsats är att regeringens utformning av landsbygdsprogrammet har bidragit till en programstruktur som försvårar möjligheten att nå programmets mål. Regeringen redovisar i skrivelsen att den hösten 2015 påbörjade förberedelserna för kommande programperiod (2020–2027). Arbetet med att ta fram en strategisk plan började 2018. Vidare redovisar regeringen att Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) fått i uppdrag att bistå regeringen i arbetet med den strategiska planen för att bl.a. kunna säkerställa förenklingar för stödmottagare och myndigheter. Regeringen bedömer att det inte behöver vidtas några nya åtgärder, utöver redan planerade, för att utveckla den nationella uppföljningen och utvärderingen.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår samtliga följd motionsyrkanden med anledning av regeringens skrivelse samt övriga motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2018/19 om landsbygdspolitiska frågor.

I betänkandet finns 41 reservationer (M, SD, C, V, KD, L) och två särskilda yttranden (S, C, MP).

Behandlade förslag

Regeringens skrivelse 2018/19:52 Riksrevisionens rapport om Landsbygdsprogrammet 2014–2020.

Nio yrkanden i följd motioner.

Cirka 100 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	10
Ärendet och dess beredning.....	10
Bakgrund till skrivelsen – Riksrevisionens granskning.....	10
Skrivelsens huvudsakliga innehåll.....	12
Utskottets överväganden.....	13
Landsbygdsprogrammet.....	13
Den gemensamma jordbrukspolitiken.....	24
Jordbruksstöd.....	31
Ett konkurrenskraftigt jordbruk.....	40
Ekologiskt jordbruk.....	59
Genomförande av livsmedelsstrategin.....	65
Ett grönt lantbruk.....	68
Gödsel.....	72
Odlingslandskapets mångfald.....	76
Ändringar i utsädeslagen.....	81
Hästnäringen.....	83
Binäringen.....	88
Småskaliga slakterier.....	91
Måltidsupplevelser och mathantverk.....	94
Övriga landsbygdsfrågor.....	97
Reservationer.....	110
1. Uppföljning av landsbygdsprogrammet, punkt 1 (M, KD).....	110
2. Uppföljning av landsbygdsprogrammet, punkt 1 (SD).....	110
3. Genomförande av kommande landsbygdsprogram, punkt 2 (M, KD).....	111
4. Genomförande av kommande landsbygdsprogram, punkt 2 (SD).....	112
5. Genomförande av kommande landsbygdsprogram, punkt 2 (C).....	113
6. Lokala kontrakt, punkt 3 (KD).....	113
7. Landsbygdsutveckling och klimatanpassning, punkt 4 (SD).....	114
8. Den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 5 (SD).....	115
9. Den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 5 (KD).....	115
10. Den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 5 (L).....	116
11. Resultatstyrda miljöersättningar, punkt 6 (M, SD, KD).....	117
12. Utbetalningar av jordbruksstöd, punkt 7 (M, KD).....	117
13. Utbetalningar av jordbruksstöd, punkt 7 (SD).....	118
14. Dubbelbestraffning av jordbrukare, punkt 9 (SD, KD).....	119
15. Konkurrenskraftigt lantbruk, punkt 10 (M).....	120
16. Konkurrenskraftigt lantbruk, punkt 10 (SD).....	120
17. Konkurrenskraftigt lantbruk, punkt 10 (L).....	121
18. Jordbrukets klimat- och miljöpåverkan, punkt 11 (SD).....	122
19. Jordbrukets klimat- och miljöpåverkan, punkt 11 (L).....	122
20. Myndigheter och konkurrenskraft, punkt 12 (SD, KD).....	123
21. Genomförande av EU-regler, punkt 13 (M, SD).....	124
22. Regelförenklingar, punkt 14 (M).....	125
23. Regelförenklingar, punkt 14 (SD).....	125
24. Regelförenklingar, punkt 14 (KD).....	126
25. Kompetensförsörjning för de areella näringarna, punkt 15 (SD).....	127

26. Generationsskiftet i lantbruket, punkt 16 (SD)	127
27. Ekologiskt jordbruk, punkt 17 (M)	128
28. Ekologiskt jordbruk, punkt 17 (SD)	129
29. Ekologiskt jordbruk, punkt 17 (V).....	130
30. Ekologiskt jordbruk, punkt 17 (L)	131
31. Ett nationellt råd för livsmedelsstrategin, punkt 18 (KD).....	131
32. Utvärdering och uppföljning av livsmedelsstrategin, punkt 19 (M, KD).....	132
33. Gödsel, punkt 21 (SD).....	132
34. Hag- och betesmarker, punkt 22 (M).....	133
35. Hag- och betesmarker, punkt 22 (SD)	133
36. Lantraser och lantsorter, punkt 23 (SD).....	134
37. Hästnäringen, punkt 25 (KD)	135
38. Binäringen, punkt 26 (KD).....	135
39. Småskaliga slakterier, punkt 27 (M, SD, KD)	136
40. Fäbodjordbruk, punkt 30 (SD).....	137
41. Proteinfoderodling, punkt 35 (SD)	137
Särskilda yttranden	139
1. Ett grönt lantbruk, punkt 20 (S, MP)	139
2. Hänvisning till pågående arbete med landsbygdspolitiska frågor (C)	140
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	141
Skrivelsen	141
Följdmotionerna	141
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	142

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Uppföljning av landsbygdsprogrammet

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:3031 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 2,

2018/19:3032 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i denna del och

2018/19:3035 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1.

Reservation 1 (M, KD)

Reservation 2 (SD)

2. Genomförande av kommande landsbygdsprogram

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:3031 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 3,

2018/19:3032 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i denna del,

2018/19:3034 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2 och

2018/19:3035 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Reservation 3 (M, KD)

Reservation 4 (SD)

Reservation 5 (C)

3. Lokala kontrakt

Riksdagen avslår motion

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 28.

Reservation 6 (KD)

4. Landsbygdsutveckling och klimatanpassning

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2320 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 3 och

2018/19:3031 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 7 (SD)

5. Den gemensamma jordbrukspolitiken

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:566 av Angelica Lundberg och Mikael Eskilander (båda SD),

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 2,

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 30,

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 6,

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 17 och

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 22 och 26.

Reservation 8 (SD)

Reservation 9 (KD)

Reservation 10 (L)

6. Resultatstyrda miljöersättningar

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 38 och 39 samt

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 13.

Reservation 11 (M, SD, KD)

7. Utbetalningar av jordbruksstöd

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 27 och 31,

2018/19:1703 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3,

2018/19:2717 av Daniel Bäckström (C),

2018/19:3032 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i denna del,

2018/19:3034 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1 och

2018/19:3035 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2.

Reservation 12 (M, KD)

Reservation 13 (SD)

8. Rådgivning vid stödansökningar

Riksdagen avslår motion

2018/19:2050 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3.

9. Dubbelbestraffning av jordbrukare

Riksdagen avslår motion

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 25.

Reservation 14 (SD, KD)

10. Konkurrenskraftigt lantbruk

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1290 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 1,

2018/19:1336 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1,

2018/19:1682 av John Widegren (M),

2018/19:1699 av Edward Riedl (M),

2018/19:1955 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 28 och

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 15 (M)

Reservation 16 (SD)

Reservation 17 (L)

11. Jordbrukets klimat- och miljöpåverkan

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 27 och

2018/19:2820 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 21.

Reservation 18 (SD)

Reservation 19 (L)

12. Myndigheter och konkurrenskraft

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 17,

2018/19:1336 av Cecilia Widegren (M) yrkande 3 och

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 11.

Reservation 20 (SD, KD)

13. Genomförande av EU-regler

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:848 av Betty Malmberg (M) yrkande 2,

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 1 och

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 9, 10 och 22.

Reservation 21 (M, SD)

14. Regelförenklningar

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 28 och 29,

2018/19:1336 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2,

2018/19:1636 av John Weinerhall (M) yrkande 1,

2018/19:1926 av Pål Jonson (M),

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 12–14 och

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 19.

Reservation 22 (M)

Reservation 23 (SD)

Reservation 24 (KD)

15. Kompetensförsörjning för de areella näringarna

Riksdagen avslår motion

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 18.

Reservation 25 (SD)

16. Generationsskiftet i lantbruket

Riksdagen avslår motion

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 26.

Reservation 26 (SD)

17. Ekologiskt jordbruk

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 19,

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 9,

2018/19:1728 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:1731 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 30,

2018/19:2302 av Anna Sibinska och Elisabeth Falkhaven (båda MP) yrkande 1,
2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkandena 1 och 8,
2018/19:2741 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 6 och
2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 27 (M)

Reservation 28 (SD)

Reservation 29 (V)

Reservation 30 (L)

18. Ett nationellt råd för livsmedelsstrategin

Riksdagen avslår motion

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8.

Reservation 31 (KD)

19. Utvärdering och uppföljning av livsmedelsstrategin

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 30 och 32 samt

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 32 (M, KD)

20. Ett grönt lantbruk

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 44,

2018/19:2741 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 2 och

2018/19:2888 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 8.

21. Gödsel

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 20,

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 35,

2018/19:1583 av Lotta Olsson (M) yrkandena 1–3 och

2018/19:2741 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 3.

Reservation 33 (SD)

22. Hag- och betesmarker

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:83 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 och

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 34 (M)

Reservation 35 (SD)

23. Lantraser och lantsorter

Riksdagen avslår motion

2018/19:83 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3.

Reservation 36 (SD)

24. Ändringar i utsädeslagen

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:454 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 och

2018/19:1354 av Erik Bengtzboe (M).

25. Hästnäringen

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:905 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,

2018/19:952 av Monica Haider (S),

2018/19:1326 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 8,

2018/19:1487 av Ola Johansson och Annika Carlsson (båda C) yrkandena 1 och 2,

2018/19:1685 av John Widegren och Cecilia Widegren (båda M) yrkandena 1 och 2 samt

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 36.

Reservation 37 (KD)

26. Binäringen

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 35 och

2018/19:2805 av Sten Bergheden och Cecilie Tenfjord Toftby (båda M) yrkande 1.

Reservation 38 (KD)

27. Småskaliga slakterier

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1292 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 13 och

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 23.

Reservation 39 (M, SD, KD)

28. Måltidsupplevelser och mathantverk

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1321 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) och

2018/19:2648 av Saila Quicklund (M).

29. Omställning av jordbruksmark

Riksdagen avslår motion

2018/19:568 av Mikael Eskilandersson (SD).

30. Fäbodjordbruk

Riksdagen avslår motion

2018/19:83 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4.

Reservation 40 (SD)

31. Översyn av rennärlagen

Riksdagen avslår motion

2018/19:903 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 7.

32. Stora fåglars påverkan på jordbruket

Riksdagen avslår motion

2018/19:1680 av John Widegren (M).

33. Växtförädling

Riksdagen avslår motion

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 9.

34. Skördeskadeförsäkring

Riksdagen avslår motion

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 41.

35. Proteinfoderodling

Riksdagen avslår motion

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 38.

Reservation 41 (SD)

36. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2018/19:52 till handlingarna.

Stockholm den 28 maj 2019

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Jessica Rosencrantz (M), Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Malin Larsson (S), Magnus Oscarsson (KD), Marlene Burwick (S), Tina Acketoft (L), Mats Nordberg (SD), Staffan Eklöf (SD) och Magnus Ek (C).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens skrivelse 2018/19:52 Riksrevisionens rapport om Landsbygdsprogrammet 2014–2020 och fyra följdmotioner med sammanlagt nio yrkanden. Dessutom behandlas 50 motioner från den allmänna motionstiden 2018/19 på landsbygdspolitikens område med sammanlagt 104 motionsyrkanden. Motionsförslagen redovisas i bilagan.

Riksrevisionen har granskat om landsbygdsprogrammet 2014–2020 har utformats och genomförts på ett sätt som gör det möjligt att nå målen på ett effektivt sätt. Resultatet av granskningen redovisas i rapporten Landsbygdsprogrammet 2014–2020 – utformning och genomförande (RiR 2018:26). Riksdagen överlämnade Riksrevisionens rapport till regeringen den 18 oktober 2018. Med anledning av rapporten överlämnade regeringen skrivelse 2018/19:52 Riksrevisionens rapport om Landsbygdsprogrammet 2014–2020 till riksdagen den 21 februari 2019.

Den 16 maj 2019 presenterade medarbetare från Riksrevisionen innehåll och slutsatser i rapporten Landsbygdsprogrammet 2014–2020 – utformning och genomförande vid miljö- och jordbruksutskottets sammanträde.

Bakgrund till skrivelsen – Riksrevisionens granskning

Syftet med Riksrevisionens granskning har varit att undersöka om landsbygdsprogrammet 2014–2020 har utformats och genomförts på ett sätt som gör att målen kan nås på ett effektivt sätt. Följande frågor har ingått i granskningen:

- Har regeringens val av åtgärder och fördelning av medel gett förutsättningar för att nå programmets mål på ett effektivt sätt?
- Har regeringen och Jordbruksverket säkerställt att relevant information tas fram om resultat och måluppfyllelse i programmet och att denna information används?
- Har regeringen och Jordbruksverket gett berörda myndigheter förutsättningar för en effektiv handläggning av stödärenden?

Riksrevisionens övergripande slutsats är att regeringens utformning av landsbygdsprogrammet har bidragit till en programstruktur som försvårar möjligheten att nå programmets mål. Det regelverk från EU som styr utformningen är omfattande och detaljerat. Givet det nationella handlingsutrymme som EU:s regelverk ändå medger valde regeringen att låta ett stort antal åtgärder ingå i programstrukturen. Detta har försvårat genomförandet och lett till ökade administrativa kostnader och försenade utbetalningar av stöd.

Enligt Riksrevisionen är det svårt att bedöma vilka mål de olika åtgärderna i det svenska landsbygdsprogrammet ska bidra till och vilka resultat som borde uppnås. Programmet innehåller många åtgärder, små budgetar och begränsad flexibilitet, vilket enligt Riksrevisionen försvårar måluppfyllelse och möjligheten att uppnå önskade effekter. Riksrevisionen bedömer vidare att programstrukturen gör administrationen av programmet betungande, med ökade administrativa kostnader som följd. Identifierade regionala behov beaktades endast i begränsad utsträckning när företags- och projektstöd utformades i programmet, och Riksrevisionen bedömer att möjligheterna till regionalt inflytande har varit begränsade under den pågående programperioden.

Uppföljning och utvärdering av landsbygdsprogrammet sker kontinuerligt, men har enligt Riksrevisionens bedömning hittills gett begränsad information om måluppfyllelsen. Detta bidrar enligt Riksrevisionen till att möjligheterna att justera programmet för att förbättra måluppfyllelsen minskar. Vidare konstaterar Riksrevisionen att värdet av den omfattande information som samlas in för de EU-gemensamma indikatorerna är begränsat, både på EU-nivå och på nationell nivå, och att det är osäkert om det kommer att gå att använda informationen för att förbättra nuvarande program (2014–2020). Det är enligt Riksrevisionen också tveksamt om det kommer att finnas tillräcklig information om resultaten i pågående programperiod som kan användas i planeringen av nästa program (2021–2027).

Vidare konstaterar Riksrevisionen att den komplexa programstrukturen med många olika åtgärder och insatsområden samt omfattande resultatrapportering gör att handläggningen av stödärenden tar lång tid och är resurskrävande. Enligt Riksrevisionen har bristerna i de nya it-system som Jordbruksverket utvecklat försvårat handläggningen av stödärenden. Utvecklingen av it-systemen har varit försenad, och systemen har ofta brustit i funktionalitet, vilket har inneburit att ansökningar om stöd inledningsvis inte kunnat handläggas alls och att stödmyndigheterna fortfarande behöver handlägga vissa moment manuellt.

För att förbättra landsbygdsprogrammets måluppfyllelse under kommande programperiod (2021–2027) lämnar Riksrevisionen följande rekommendationer till regeringen:

- Se till att ett underlag tas fram inför nästa programperiod som utgår från de nationella behoven av landsbygdsutveckling och som innefattar analys av vilka konsekvenser olika val i programutformningen kan få. Med en sådan strategisk analys ökar möjligheten att inrikta programmet mot prioriterade områden och därmed ökar även möjligheten att uppnå målen för de områden som prioriteras.
- Säkerställ att den nationella uppföljningen och utvärderingen utvecklas så att relevanta underlag om programmets resultat finns tillgängliga inför planeringen av nästa programperiod. Ett otillräckligt underlag inför

planeringen försvårar möjligheten att utforma ett förbättrat och mer effektivt program.

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelse 2018/19:52 redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och slutsatser som Riksrevisionen har gjort i rapporten Landsbygdsprogrammet 2014–2020 – utformning och genomförande (RiR 2018:26). Vidare redovisar regeringen vilka åtgärder som har vidtagits med anledning av rapporten.

Regeringen påbörjade redan hösten 2015 förberedelserna för kommande programperiod (2021–2027). Arbetet med att ta fram en strategisk plan för Sverige och för hur den kommande gemensamma jordbrukspolitiken ska genomföras nationellt inleddes under 2018. I dagsläget är det oklart när den strategiska planen ska vara klar, då det är avhängigt resultatet av förhandlingarna i EU. Jordbruksverket har fått i uppdrag att bistå regeringen i arbetet och att redovisa behov av tillkommande utvecklingsarbete och hur administrationen av EU-stöd kan göras mindre kostnadskrävande under den kommande programperioden. I och med skrivelsen anser regeringen att granskningsrapporten är slutbehandlad.

Regeringens mer detaljerade bedömningar och svar i skrivelsen redovisas löpande i betänkandet i avsnittet om utskottets överväganden.

Utskottets överväganden

Landsbygdsprogrammet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om uppföljning och utvärdering av landsbygdsprogrammet, om genomförande av kommande landsbygdsprogram, om landsbygdsutveckling och klimat-anpassning samt om lokala kontrakt.

Jämför reservation 1 (M, KD), 2 (SD), 3 (M, KD), 4 (SD), 5 (C), 6 (KD) och 7 (SD).

Skrivelsen

Uppföljning och utvärdering av landsbygdsprogrammet

Regeringen bedömer att trots de brister som Riksrevisionen har iakttagit i EU:s bestämmelser om uppföljning och utvärdering är den information som samlas in och som presenteras i de årliga genomföranderapporterna om hur programmet framskrider användbar för att utveckla innevarande program. Informationen kompletteras löpande med nationella uppföljningar och utvärderingar för att ge en bild av programmets måluppfyllelse på nationell nivå.

Att programmet blev försenat på EU-nivå och att en del åtgärder inte kunde öppnas för ansökningar förrän 2016 har enligt regeringen, och som Riksrevisionen också konstaterat, påverkat uppföljningen och redovisningen och delvis försvårat möjligheterna till väl underbyggda ändringar av nuvarande program. Detta gäller särskilt i förhållande till de effekt-utvärderingar som pågår och som planeras, eftersom dessa tar längre tid att genomföra än den typ av resultatredovisning som rapporteras till kommissionen och som i hög grad hämtas från Jordbruksverkets it-system. Regeringens bedömning är att de uppföljningar och utvärderingar som trots allt har presenterats och som kommer att presenteras under 2019–2020, bl.a. den förordningsstyrda fördjupade årsrapporten 2019, kommer att bidra med information om både resultat och effekter och därmed ge förutsättningar för en bättre måluppfyllelse under kommande programperiod.

Regeringen bedömer att det för närvarande inte behöver vidtas några nya åtgärder, utöver dem som regeringen planerat, med anledning av Riksrevisionens rekommendation att utveckla den nationella uppföljningen och utvärderingen inför planeringen av kommande programperiod. Vid Jordbruksverket finns ett utvärderingssektariat med ansvar för att landsbygdsprogrammet följs upp och blir utvärderat enligt de krav som framgår av EU:s regelverk. De utvärderingar och fördjupade uppföljningar

som sekretariatet löpande initierar och finansierar ligger till grund för beslut som syftar till att förbättra programmet och dess genomförande inför kommande program. Underlagen delges regeringen bl.a. genom sekretariatets årsrapporter. Jordbruksverket initierar och genomför dessutom särskilda utvärderingsdagar, där aktuella utvärderingsrapporter och resultat presenteras och diskuteras. Utöver de fördjupade uppföljningar och utvärderingar som utvärderingssekretariatet ansvarar för bistår Jordbruksverket regeringen med kompletterande analyser särskilt framtagna för kommande programperiod. Analyserna tas fram inom ramen för Jordbruksverkets uppdrag i regleringsbrevet för 2019 att bistå regeringen i arbetet med att förbereda och utarbeta en strategisk plan för perioden 2021 och framåt. De omfattar alltifrån bredare frågeställningar om målstyrning och administration till tekniska detaljer kopplade till enskilda åtgärder. Även andra myndigheter och aktörer bidrar med underlag inför kommande programperiod, däribland Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser, Agrifood Economics Centre, Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

I skrivelsen anför regeringen att man delvis instämmer i Riksrevisionens bedömning att den information som samlas in för de EU-gemensamma indikatorerna ger begränsad information om programmets måluppfyllelse. Anledningen till att regeringen under nuvarande programperiod valt att begränsa indikatorerna till de EU-gemensamma var att hålla nere den administrativa bördan för stödsökande och i genomförandeorganisationen. I de nu pågående förhandlingarna inför perioden 2021–2027 är den svenska ståndpunkten att de EU-gemensamma indikatorer som ska rapporteras till kommissionen ska ha en hög relevans för att påvisa resultat och effekter av åtgärder både på nationell nivå och på EU-nivå.

Trots de brister som Riksrevisionen har iakttagit i EU:s bestämmelser om uppföljning och utvärdering bedömer regeringen att den information som samlas in och som presenteras i de årliga genomföranderapporterna om hur programmet framskrider är användbar för att utveckla innevarande program. Informationen kompletteras löpande med nationella uppföljningar och utvärderingar för att ge en bild av programmets måluppfyllelse på nationell nivå.

Genomförande av kommande landsbygdsprogram

Regeringen anför i skrivelsen att man instämmer i Riksrevisionens iakttagelse att kopplingen mellan mål och åtgärder blir otydlig eftersom insatserna är uppdelade i många små budgetar. Regeringen delar Riksrevisionens uppfattning att programmets många små budgetar ökat komplexiteten i hanteringen av programmet, men konstaterar samtidigt att programmets övergripande målstruktur följer av det EU-gemensamma regelverket. Hur de valda åtgärderna hänger samman med de EU-gemensamma målen är ingenting som medlemsstaterna själva utformar. Regeringen valde att också koppla relevanta åtgärder i landsbygdsprogrammet till uppfyllandet av vissa

nationella mål, exempelvis till de nationella miljökvalitetsmålen, eftersom landsbygdsprogrammet till sin natur är ett viktigt miljöekonomiskt styrmedel.

Regeringen instämmer även i Riksrevisionens iakttagelse att den administrativa bördan för landsbygdsprogrammets genomförande för nuvarande programperiod är tung. Det finns därmed anledning enligt regeringen att uppmärksamma detta förhållande och verka för ytterligare förenkling nästa programperiod för att få på plats en tydligare och effektivare resultatstyrning.

Regeringen redovisar i skrivelsen att den hösten 2015 påbörjade förberedelserna för kommande programperiod (2021–2027). Som ett första steg inför förhandlingarna på EU-nivå togs en departementspromemoria fram inom Regeringskansliet, EU:s framtida jordbrukspolitik (Ds 2018:10). I promemorian lämnas förslag till hur politiken bör förändras på sikt. Kommissionen lämnade sitt förslag till reform av den gemensamma jordbrukspolitiken i juni 2018. I kommissionens förslag öppnas det för ökad subsidiaritet (nationellt självbestämmande) i valet av åtgärder, utformning och genomförande av politiken. Utifrån detta förslag pågår nu på EU-nivå diskussioner och förhandlingar som ska leda fram till ett regelverk för den gemensamma jordbrukspolitiken för perioden 2021–2027. Detta regelverk kommer att, tillsammans med budgetbeslut, politiska prioriteringar och diverse omvärldsfaktorer, påverka förutsättningarna för genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige under den aktuella perioden. Regeringen anför att möjligheterna till långtgående förenklingar ännu inte går att bedöma då beslutet i EU om reform av den gemensamma jordbrukspolitiken förväntas fattas tidigast i slutet av 2019.

Medlemsstaterna ska i en strategisk plan redovisa hur de avser att bidra till EU:s gemensamma mål genom det nationella valet av åtgärder i den s.k. pelare 1 (inkomststöden) och i pelare 2 (landsbygdsprogrammet). Regeringen startade arbetet med att ta fram en strategisk plan för Sverige och det nationella genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken under 2018. I dagsläget är det oklart när den strategiska planen ska vara klar, då det är avhängigt resultatet av förhandlingarna i EU. Hittills har i detta arbete centrala och strategiska frågeställningar identifierats, utifrån vilka ett antal kompletterande analyser kommer att genomföras och ligga till grund för en behovsanalys. Behovsanalysen är central för regeringens val av prioriteringar och därmed för valet av åtgärder och fördelningen av budgetmedlen.

Landsbygdsministern bjöd i januari 2019 in till ett sakråd om utformningen av den gemensamma jordbrukspolitiken fr.o.m. 2021. Ett viktigt syfte var att aktivt inhämta synpunkter på och kompletteringar av det underlag om landsbygdens förutsättningar som Jordbruksverket tagit fram. I detta sammanhang efterfrågades särskilt de regionala perspektiven.

För att öka möjligheten att uppnå de politiska målsättningarna, analysera och bedöma administrationskostnader för olika stödformer samt i möjligaste mån säkerställa förenkling för stödmottagare och myndigheter har

Jordbruksverket i regleringsbrevet för 2019 fått i uppdrag att bistå regeringen i arbetet med den strategiska planen.

När det gäller den regionala förankringen av landsbygdsprogrammet redovisas i skrivelsen att Riksrevisionen anser att det inledningsvis när landsbygdsprogrammet togs fram fanns en ambition att ta hänsyn till regionala förutsättningar. Riksrevisionen menar att detta inte har uppfyllts. Regeringen konstaterar i skrivelsen att regionala aspekter vägdes in vid framtagandet av programmet i enlighet med de riktlinjer som fanns. Dessutom tas regionala handlingsplaner årligen fram för det regionala genomförandet av programmet.

Motionerna

Uppföljning och utvärdering av landsbygdsprogrammet

I kommittémotion 2018/19:3035 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 framhålls behovet av att säkerställa att den nationella uppföljningen och utvärderingen utvecklas så att relevanta underlag om programmets resultat finns tillgängliga inför planeringen av nästa programperiod. Motionärerna anser att det är angeläget att regeringen följer Riksrevisionens rekommendation. Ett gediget underlag ger de bästa förutsättningarna för ett förbättrat och mer effektivt program.

Enligt kommittémotion 2018/19:3032 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i denna del instämmer motionärerna i Riksrevisionens bedömning om behovet av strategisk analys för att öka möjligheten att inrikta programmet mot de prioriterade målen och därmed möjligheten att nå målen för de prioriterade områdena samt behovet av relevant underlag för att säkerställa att ett mer effektivt program kan utformas.

Staffan Eklöf m.fl. (SD) anför i kommittémotion 2018/19:3031 yrkande 2 att regeringen vid förhandlingarna inom EU-samarbetet om de nya reglerna för jordbrukspolitikerna ska verka för flexibla skrivningar för centrala indikatorer, detta för att skapa ett nationellt utrymme för att ta fram indikatorer som inte leder till mer administrativt arbete eller högre kostnader. De indikatorer som beskrivs i kommissionens förslag till regler för kommande period mäter inte effekter utan snarare åtgärdernas storlek. Att i stället använda indikatorer som verkligen mäter resultat och effekter skulle förbättra uppföljningen av resultat och effekter.

Genomförande av kommande landsbygdsprogram

Enligt kommittémotion 2018/19:3031 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 3 bör regeringen överväga om det går att förenkla administrationen och öka måluppfyllelsen i landsbygdsprogrammet genom att kombinera insatsområden i gemensamma budgetar. Riksrevisionen bedömer att det nuvarande landsbygdsprogrammet med många åtgärder, små budgetar och begränsad flexibilitet kan försvåra måluppfyllelse och möjligheterna att nå effekter samt gör administrationen betungande.

I kommittémotion 2018/19:3032 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i denna del vill motionärerna understryka behovet av att vidta åtgärder för att minska byråkratin i utformningen av nästa programperiod. Arbetet för att göra programmet mer kostnadseffektivt och för att nå målen måste fortsätta.

Magnus Oscarsson m.fl. (KD) anför i kommittémotion 2018/19:3035 yrkande 3 att enkelhet, flexibilitet och tydliga prioriteringar ska vara vägledande för det svenska genomförandet av kommande landsbygdsprogram. Motionärerna anser att riksdagen bör uttala som inriktning att de svenska reglerna inte ska vara krångligare än nödvändigt, även om det i nuläget inte går att veta detaljerna för kommande landsbygdsprogram då beslut i EU om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken förväntas fattas tidigast i slutet av 2019.

Enligt kommittémotion 2018/19:3034 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2 bör regeringen se över vilka delar av landsbygdsprogrammet som kan läggas över på de folkvalda regionerna. Motionärerna delar Riksrevisionens bild att det regionala inflytandet i landsbygdsprogrammet har brustit. Motionärerna vill decentralisera fler statliga funktioner och ge ett ökat ansvar till de folkvalda regionala parlament som ansvarar för arbetet med regional utveckling och tillväxt.

I kommittémotion 2018/19:2736 yrkande 28 anför Magnus Oscarsson m.fl. (KD) att berörda myndigheter bör utveckla instrument och riktlinjer så att lokala kontrakt kan spridas och initieras över hela landet. För att utveckla och bevara svenska livsmedel bör lokala kontrakt uppmuntras mellan handlare på orten, konsument och producent. Detta skulle bidra till en levande landsbygd med en god produktion av livsmedel och lokala produkter av god kvalitet. Detta är framför allt en fråga för handlare, producenter och konsumenter, men framtagandet av lokala kontrakt skulle kunna stödjas genom landsbygdsprogrammet.

Landsbygdsutveckling och klimatanpassning

Enligt kommittémotion 2018/19:3031 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 1 bör regeringen tillsätta en kompletterande snabbutredning av de nationella behoven av landsbygdsutveckling i ljuset av den sårbarhet som blivit tydlig genom 2018 års torka. Utredningen bör belysa läget för bl.a. vattenhushållningen i lanterbruket, samhällets beredskap för kraftsamling för att möta krissituationer, strukturer för handel med foder samt möjligheterna att ta fram växtsortmaterial för att möta odlingssvårigheter i Sverige.

I kommittémotion 2018/19:2320 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 3 efterfrågas en åtgärdsplan för att undvika en liknande situation som torkan 2018 medförde med höga foderpriser och import från utlandet av foder av lägre kvalitet till höga transportkostnader.

Kompletterande uppgifter

Uppföljning och utvärdering av landsbygdsprogrammet

Av Jordbruksverkets regleringsbrev för 2019 framgår att myndigheten ska bistå regeringen i arbetet med att förbereda och utarbeta EU:s gemensamma jordbrukspolitik för 2021–2027, bl.a. vad gäller arbetet med en strategisk plan. Möjlighet att uppnå politiska målsättningar, administrationskostnader för olika stödformer samt förenkling för stödmottagare ska beaktas i arbetet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 oktober 2019.

Vidare ska Jordbruksverket i samverkan med Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna samt andra berörda myndigheter föreslå ett program för löpande uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitikens (GJP) effekter, under perioden 2020–2024. Målet för arbetet inom programmet ska vara att leverera framåtsyftande och policyrelevanta analyser på såväl EU-nivå som nationell nivå. Programmet ska utgå från Agenda 2030:s integrerade och balanserade perspektiv på ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Detta inkluderar förslag till uppföljning och utvärdering av GJP:s effekter på de nationella miljömålen, livsmedelsstrategin, de landsbygdspolitiska målen och andra relevanta mål. Analyserna i programmet ska ge möjlighet att bedöma budgetmässig och samhällsekonomisk kostnadseffektivitet i olika åtgärder. I arbetet ska andra utrednings- och utvärderingsuppdrag beaktas. GJP:s effekter på EU-nivå samt motsvarande arbete i andra länder och inom kommissionen bör följas. I programmet ska det finnas en flexibilitet att kunna analysera konsekvenser av eventuella förändringar i politiken. Erfarenheter från arbetet i det tidigare projektet GJP:s miljöeffekter ska tillvaratas. Jordbruksverket ska i redovisningen föreslå vilka andra myndigheter som bör ingå i genomförandet av förslaget till program. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 oktober 2019.

När det gäller indikatorer anförts i departementspromemorian EU:s framtida jordbrukspolitik (Ds 2018:10) att viktiga utgångspunkter för utvärderingarna, både av GJP och av de övriga europeiska struktur- och investeringsfonderna (ESI-fonder), är bl.a. att indikatorsystemet förbättras och nya indikatorer utvecklas och att utvärderingarna görs på ett systematiskt sätt.

Enligt information från Näringsdepartementet är målet att indikatorerna som föreslås för jordbrukspolitiken ska vara så heltäckande som möjligt för de mål som GJP ska bidra till. Från kommissionens sida har man valt indikatorer där man i stor utsträckning vet att det finns färdigt dataunderlag eller där data tas fram som en följd av inrapportering av beviljade stöd. Dessa utgångspunkter innebär, enligt Näringsdepartementet, att indikatorerna inte blir helt optimalt utformade för att mäta effekten av GJP. Medlemsländerna har dock möjligheter att komplettera med nationella indikatorer på samma sätt som Sverige valt att göra under innevarande period.

Genomförande av kommande landsbygdsprogram

Regeringen anförde i den kommenterade dagordningen inför jordbruks- och fiskerådets möte den 18 mars 2019 att vägledande principer för regeringen i förhandlingarna om GJP är totalt minskade utgifter, marknadsorientering, lika konkurrensvillkor, stärkta miljö- och klimatambitioner samt förenkling. Vidare anförde regeringen att den är positiv till kommissionens ansats att ge medlemsländerna en ökad flexibilitet i genomförandet samt att politiken i högre grad än i dag ska vara resultatorienterad. Kraven vid utformning av GJP-planen är till delar enklare än nuvarande landsbygdsprogram, men regeringen önskar ytterligare förenklingar.

Som anføres ovan har Jordbruksverket fått i uppdrag att bistå regeringen i arbetet med att förbereda och utarbeta EU:s gemensamma jordbrukspolitik för 2021–2027, bl.a. vad gäller arbetet med en strategisk plan. Möjlighet att uppnå politiska målsättningar, administrationskostnader för olika stödformer samt förenkling för stödmottagare ska beaktas i arbetet. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 1 oktober 2019.

För att Sverige ska nå målen i landsbygdsprogrammet 2014–2020 skriver länsstyrelserna, Skogsstyrelsen, Tillväxtverket, Sametinget och Jordbruksverket handlingsplaner. Handlingsplanerna tas fram av respektive myndighet tillsammans med landsbygdens organisationer i s.k. partnerskap som bygger på samverkan mellan ideella, privata och offentliga aktörer. Länsstyrelserna och Sametinget har regionala handlingsplaner. Genomgående för handlingsplanerna är att dessa ska visa hur de olika myndigheterna genom sina prioriteringar ska bidra till att nå målen i landsbygdsprogrammet, vilka i sin tur ska bidra till EU:s tillväxtstrategi Europa 2020, en smart och hållbar tillväxt för alla. Alla myndigheter som ansvarar för stöd inom landsbygdsprogrammet har handlingsplaner. Handlingsplanerna gäller för ett år i taget och uppdateras varje år.

När det gäller frågan om hanteringen av landsbygdsprogrammet 2014–2020 på regional nivå är sammansättningen av de regionala partnerskap som kopplades till arbetet med regionala SWOT-analyser, dvs. analys av styrkor, svagheter, möjligheter och hot (strengths, weaknesses, opportunities and threats), och det regionala programgenomförandet relevant. I uppdraget till länsstyrelserna (dnr L2013/1287/ELT) framgick dels att länsstyrelserna i sina SWOT-analyser skulle beakta de regionala utvecklingsstrategierna och de regionala utvecklingsprogrammen (RUS/RUP) vilka utarbetas av de aktörer som har ansvar för det regionala tillväxtarbetet, dels att länsstyrelserna skulle bilda regionala partnerskap för det regionala genomförandet av landsbygdsprogrammet. I dessa partnerskap angavs bl.a. att de aktörer som har ansvaret för att samordna tillväxtarbetet i respektive län och aktörer med ansvar för social- och regionalfondsprogrammen skulle ingå.

Enligt information från Näringsdepartementet är förslaget att lägga över ansvaret för vissa åtgärder på regionerna en fråga som får prövas i processen för framtida GJP. Det föreslås många ändringar i GJP inför kommande budgetperiod; bl.a. kommer det inte att finnas något separat

landsbygdsprogram i kommande period, utan den nationella tillämpningen av hela GJP ska samlas i en strategisk plan. Hur administrationen kan utformas kommer sannolikt bl.a. att bero på det slutliga utfallet av de pågående förhandlingarna på EU-nivå och är inget som kan föregripas i nuläget. Förenkling av administrationen i sin helhet framhålls som angeläget. Vidare har Näringsdepartementet börjat diskutera framtida GJP i de fasta forum som regeringen har för kontakt med regionerna/regionalt utvecklingsansvariga.

Landsbygdsprogrammet 2014–2020 är målstyrt genom att flera olika åtgärder kan användas för att uppnå målen i de sex unionsprioriteringarna. En av dessa prioriteringar handlar om landsbygdsutveckling. Prioriteringen syftar till ökad konkurrenskraft i företag på landsbygden som inte är lantbruksföretag samt stöd till insatser som bidrar till förbättrade förutsättningar för att bo, leva och verka på landsbygden. När det gäller lokala kontrakt och stöd vid framtagande av dessa framgår det av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) att ca 78 miljoner kronor 2017 beviljades i investeringsstöd till kommersiell service samt ca 32 miljoner kronor till projekt inom området lokal serviceutveckling. Investeringsstödet till kommersiell service som finansieras av landsbygdsprogrammet ökade därmed under 2017.

Vidare redovisas i budgetpropositionen att för att stärka och främja regionala och lokala initiativ och insatser inom livsmedelskedjan fattade regeringen i oktober 2017 två beslut som innebar att finansiering om 142 miljoner kronor avsattes. Inom ramen för landsbygdsprogrammet fördelas 100 miljoner kronor till lokala och regionala insatser inom livsmedelskedjan. Av dessa fördelas 50 miljoner kronor till länsstyrelserna, främst för samverkan, och 45 miljoner kronor utlyses för lokala och regionala initiativ. Resterande 5 miljoner kronor ska användas för nationell samverkan.

Jordbruksverket har utlyst 14 miljoner kronor till projekt som ska genomföra informationsinsatser för att utveckla korta livsmedelskedjor och lokala marknader. Syftet med utlysningen är att råvaruproducenter och förädlare ska få ökad kunskap och praktiska exempel genom demonstrationer eller information. Stödet riktar sig till myndigheter, kommuner, landsting, regioner, föreningar, andra organisationer och företag som ordnar demonstrationer och informationsåtgärder. Pengarna kan exempelvis användas till projekt inom följande områden:

- nya affärsmöjligheter och trender
- kunskapshöjande insatser inom korta livsmedelskedjor
- logistiska lösningar
- främjande av lokalt nätverkande.

Enligt Jordbruksverket innebär korta livsmedelskedjor förädling av jordbruksprodukter till livsmedel och försäljning av livsmedelsprodukter där det högst får vara en mellanhand mellan jordbrukare och konsument.

Landsbygdsutveckling och klimatanpassning

När det gäller torkan 2018 och anpassningar till ett förändrat klimat fick Jordbruksverket i september 2018 i uppdrag att analysera konsekvenserna av torkan 2018 för jordbruks- och livsmedelssektorn samt att föreslå åtgärder för att stärka jordbrukets motståndskraft vid extremt väder i framtiden. Uppdraget redovisades den 27 mars 2019 i rapporten Långsiktiga effekter av torkan 2018 och hur jordbruket kan bli mer motståndskraftigt mot extremväder. Jordbruksverket framför i rapporten bl.a. att det behövs en långsiktig kunskapsuppbyggnad och satsningar på forskning och utveckling för att skapa förutsättningar för en långsiktigt konkurrenskraftig och hållbar jordbruksproduktion. Vidare anfördes att det svenska lantbruket behöver anpassa sig för att förebygga negativa effekter av extremt väder. I den nya jordbrukspolitiken och i landsbygdsprogrammet/den strategiska planen blir det viktigt att välja åtgärder som stöder anpassningen till allt extremare väderhändelser och ökad hållbarhet i lantbruket. Rapporten är nu under beredning inom Regeringskansliet.

I Tillväxtverkets och Jordbruksverkets delredovisning av uppdraget att föreslå åtgärder till en handlingsplan för arbetet med livsmedelsstrategin 2020–2022 från den 27 mars 2019 föreslås att åtgärder genomförs i landsbygdsprogrammet för att öka kunskap och innovationskapacitet inom områden som bidrar till en ökad konkurrenskraft, skapar nya jobb och bidrar till klimatanpassning samt minskad miljö- och klimatpåverkan. Myndigheterna framför att det finns behov av att kontinuerligt arbeta för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig jordbruksproduktion och för att anpassa jordbruket till ett förändrat klimat. Det finns även ett behov av att löpande utveckla bl.a. växtförädling, inklusive sortidentifiering av växtslag/grödor lämpliga att odla i Sverige. Delredovisningen bereds nu i Regeringskansliet, och uppdraget ska slutredovisas senast den 19 juni 2019.

Vidare anförde dåvarande landsbygdsminister Sven-Erik Bucht den 7 augusti 2018 i svar på de skriftliga frågorna 2017/18:1566 och 2017/18:1585 följande om torkan 2018 och klimatanpassningar:

Vi har ett extremt väder i Sverige i år som påverkar växtodlingen och fodertillgången negativt. Regeringen följer situationen och har en nära dialog med Statens jordbruksverk och näringen för att följa upp de utmaningar som situationen innebär och har annonserat och vidtagit åtgärder som kan underlätta lantbrukarnas svåra situation.

Den oroväckande och allvarliga utvecklingen med värme som vi sett i år är någonting vi i framtiden kommer få se allt oftare på grund av klimatförändringarna. Därför har regeringen beslutat att inrätta ett nationellt expertråd för klimatanpassning vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. Rådet ska ta fram underlag som ska ligga till grund för det nationella arbetet med klimatanpassning kommande år. Regeringen har även mer än fördubblat miljö- och klimatbudgeten denna mandatperiod vilket är viktigt för att i framtiden kunna arbeta förebyggande för att undvika situationer som den vi har haft i år.

Utskottets ställningstagande

Uppföljning och utvärdering av landsbygdsprogrammet

Utskottet anser att det är grundläggande att relevanta underlag finns för att kunna följa upp och utvärdera nuvarande landsbygdsprogram – detta för att kunna få ett ännu bättre genomförande av landsbygdsprogrammet under nästa period. Utskottet noterar att det finns ett utvärderingssekretariat på Jordbruksverket med ansvar för att utvärdera och följa upp landsbygdsprogrammet. Vidare har Jordbruksverket fått i uppdrag att bistå regeringen med att ta fram en strategisk plan där kompletterande analyser tas fram för kommande programperiod. Jordbruksverket ska även i samverkan med ett antal andra myndigheter föreslå ett program för löpande uppföljning och utvärdering av den gemensamma jordbrukspolitikens effekter under perioden 2020–2024.

Utskottet noterar regeringens bedömning att de uppföljningar och bedömningar som hittills har presenterats samt de som kommer att presenteras under 2019–2020 kommer att bidra med information om både resultat och effekter och därmed ge en bättre måluppfyllelse under kommande programperiod. Utskottet anser därmed, i likhet med regeringen, att det inte behövs vidtas några ytterligare åtgärder utöver de som redan är planerade för att utveckla den nationella uppföljningen och utvärderingen. Utskottet anser att motionerna 2018/19:3032 (M) i denna del och 2018/19:3035 (KD) yrkande 1 kan lämnas utan åtgärd.

När det gäller indikatorer noterar utskottet att regeringens ståndpunkt i EU-förhandlingarna om den gemensamma jordbrukspolitikerna är att de EU-gemensamma indikatorer som ska rapporteras till kommissionen ska ha en hög relevans för att påvisa resultat och effekter av åtgärder både på nationell nivå och på EU-nivå. Utskottet anser därmed att motion 2018/19:3031 (SD) yrkande 2 kan lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultatet av förhandlingarna.

Genomförande av kommande landsbygdsprogram

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare redovisat att förenklingar inom den gemensamma jordbrukspolitikerna är en prioriterad fråga för utskottet och att det är viktigt med ändamålsenliga och effektiva regelverk. Utskottet välkomnar därför att regeringen verkar för ytterligare förenklingar i nästa programperiod för att få på plats en tydligare och effektivare resultatstyrning. Utskottet noterar att medlemsländerna i kommissionens förslag ges en ökad flexibilitet i genomförandet och att den gemensamma jordbrukspolitikerna i högre grad än i dag ska vara resultatorienterad. Regeringen har påbörjat arbetet med att ta fram en strategisk plan för Sverige och det nationella genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitikerna. Jordbruksverket har fått i uppdrag att bistå i arbetet med den strategiska planen bl.a. för att säkerställa förenklingar för stödmottagare och myndigheter. Med hänvisning till vad som nu anförts konstaterar utskottet att regeringen arbetar för ett landsbygdsprogram som

bl.a. ska vara enklare, resultatstyrt och effektivt. Utskottet anser därmed att motionerna 2018/19:3031 (SD) yrkande 3, 2018/19:3032 (M) i denna del och 2018/19:3035 (KD) yrkande 3 kan lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte redan tillgodosetts.

När det gäller landsbygdsprogrammet på regional nivå konstaterar utskottet att regionala aspekter har vägts in i nuvarande landsbygdsprogram och att länsstyrelserna bl.a. skulle bilda regionala partnerskap för det regionala genomförandet av landsbygdsprogrammet. Vidare tas det årligen fram handlingsplaner för det regionala genomförandet av landsbygdsprogrammet. Utskottet delar synen att vem som ansvarar för vad i det kommande landsbygdsprogrammet är en fråga som får prövas längre fram i processen. Utskottet anser därmed att motion 2018/19:3034 (C) yrkande 2 kan lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller lokala kontrakt konstaterar utskottet att det inom ramen för landsbygdsprogrammet finns medel för att stärka och främja regionala och lokala initiativ och insatser inom livsmedelskedjan. Jordbruksverket har nyligen utlyst medel till projekt som ska göra informationsinsatser för att utveckla korta livsmedelskedjor och lokala marknader. Mot bakgrund av detta är utskottet inte berett att föreslå några ytterligare åtgärder på området. Motion 2018/19:2736 (KD) yrkande 28 avstyrks.

Landsbygdsutveckling och klimatanpassning

Utskottet noterar att Jordbruksverket har analyserat konsekvenserna av torkan 2018 för jordbruks- och livsmedelssektorn, och att verket anför att det bl.a. är viktigt att den nya jordbrukspolitiken och det kommande landsbygdsprogrammet innehåller åtgärder som stöder anpassningen till allt extremare väderhändelser och ökad hållbarhet i lantbruket. Vidare föreslår Jordbruksverket och Tillväxtverket i en delredovisning av handlingsplanen för livsmedelsstrategin 2020–2022 att åtgärder behövs för att anpassa jordbruket till ett förändrat klimat. I avvaktan på resultatet av pågående beredningar och EU-förhandlingar föreslår utskottet att motionerna 2018/19:2320 (SD) yrkande 3 och 2018/19:3031 (SD) yrkande 1 lämnas utan vidare åtgärd.

Den gemensamma jordbrukspolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om de svenska ståndpunkterna i förhandlingarna om den gemensamma jordbrukspolitiken, om klimat- och miljönyttan i den gemensamma jordbrukspolitiken, om resultatstyrda miljöersättningar och om stöd för sockerproduktionen.

Jämför reservation 8 (SD), 9 (KD), 10 (L) och 11 (M, SD, KD) samt särskilt yttrande 2 (C).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 2 bör Sverige så långt det är möjligt verka för nationell beslutanderätt över jordbruket. Motionärerna vill att Sverige ska omförhandla villkoren för Europeiska unionen med det långsiktiga målet att återföra beslutsmakten till Sverige. Tills vidare är det dock viktigt att på bästa sätt ta vara på de stöd som lantbruket kan få av EU för att stärka det svenska jordbruket, inte minst mot bakgrund av de enorma summor Sverige överför till Bryssel. Det är viktigt att försöka påverka EU:s gemensamma jordbrukspolitik i en för Sverige positiv riktning.

Jan Björklund m.fl. (L) anför i partimotion 2018/19:2040 yrkande 30 att EU:s jordbrukspolitik måste reformeras. Kommissionens förslag till ny långtidsbudget är otillräckligt och sänker bara jordbruksstödet från runt 35 procent till 30 procent av EU:s totala budget. I ett första steg vill motionärerna halvera jordbruksstödet och föra över resurserna till investeringar i forskning, innovation och utbildning.

I kommittémotion 2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 22 anføres att de svenska ståndpunkterna i förhandlingarna om EU:s gemensamma jordbrukspolitik ska syfta till att stärka svensk konkurrenskraft, samtidigt som den totala EU-budgeten för jordbruk minskar.

Motionärerna anför i yrkande 26 i samma motion att den svenska skattesubventionen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik inte ska öka. Det har föreslagits att Sveriges avgift till EU ska höjas kraftigt, något som motionärerna anser är oacceptabelt. Svenska skattebetalare ska inte öka sina subventioner av andra länders jordbrukare så att dessa kan konkurrera ut svenska producenter, som lyder under strängare regler. Det är viktigt att den regering som förhandlar för Sveriges räkning har fokus på att stärka det svenska jordbruket.

Enligt kommittémotion 2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 6 ska EU:s jordbrukspolitik inriktas på att öka miljö- och klimatnyttan. Motionärerna vill uppnå det genom att bl.a. minska gårdsstöden och öka miljöstöden i landsbygdsprogrammet.

I partimotion 2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 17 anförs att EU:s jordbrukspolitik måste reformeras så att den blir en kraft i omställningen och bidrar till klimatmålen. Mycket av politiken påverkas också av EU:s gemensamma jordbrukspolitik, som står för 40 procent av EU:s totala budget.

Kristina Yngwe m.fl. (C) anför i kommittémotion 2018/19:2425 yrkande 38 att miljöersättningar bör styras mot resultat. Enligt yrkande 39 bör regeringen verka för riktade miljöersättningar framför generella stöd till specifika produktionsformer. Det är viktigt att EU verkar för att jordbruket är så hållbart som möjligt och bidrar till att uppnå de 17 globala hållbarhetsmålen. Motionärerna anser att detta görs bäst via miljöersättningar och djurvälståndersättningar där lantbruksföretagaren kan välja åtgärder som passar på den egna gården. Att i högre grad låta varje gård välja sina åtgärder snarare än att ge generella miljöstöd riktade till vissa produktionsformer tror motionärerna skulle ge högre utväxling när det gäller faktisk miljönytta. Om åtgärderna även i högre grad kopplades till faktiskt miljöresultat skulle miljöersättningarna ge ännu högre utväxling än i dag.

Även i kommittémotion 2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 13 anförs att såväl regler som ersättningar för miljöskydd i större utsträckning bör kopplas till resultat i stället för åtgärder. Syftet med regelverk måste vara att uppnå vissa önskade resultat, men vilka åtgärder som används för att nå resultaten borde vara av underordnad betydelse, inom vissa ramar. Motionärerna anser därför att det är angeläget att i större utsträckning utforma regelverk som tar sikte på önskade resultat snarare än på detaljreglering av åtgärder.

I motion 2018/19:566 av Angelica Lundberg och Mikael Eskilander (båda SD) anförs att Sverige, genom EU, bör verka för ett slopat stöd för sockerproduktionen. Mot bakgrund av att hög konsumtion av socker kan leda till olika sjukdomar och att så många barn lider av övervikt eller fetma är det enligt motionärerna helt orimligt att offentliga medel används för att subventionera sockerproduktionen.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I livsmedelsstrategin (prop. 2016/17:104) bedömer regeringen att regler och andra styrmedel när det gäller såväl nationell som EU-gemensam politik och internationella avtal så långt som möjligt ska utformas så att de stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan. Utskottet anförde följande vid behandlingen av propositionen (bet. 2016/17:MJU23):

Utskottet delar regeringens bedömning att regler och andra styrmedel när det gäller såväl nationell som EU-gemensam politik och internationella avtal så långt som möjligt ska utformas så att de stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan. Ett ökat fokus på produktivitet och konkurrenskraft är också en förutsättning för en ökad produktion, inte att öka mängden stöd i livsmedelssektorn. En långsiktig inriktning av livsmedelspolitiken skapar en stabilitet som gynnar företagen.

Utskottet anser i likhet med regeringen att EU:s gemensamma jordbrukspolitik ska vara hållbar, avreglerad och marknadsorienterad och bidra till en konkurrenskraftig jordbrukssektor.

Den 29 november 2017 presenterade kommissionen ett meddelande om den framtida gemensamma jordbrukspolitiken (Meddelande från kommissionen om framtiden för livsmedel och jordbruk, COM(2017) 713). I meddelandet föreslår kommissionen förändringar av den gemensamma jordbrukspolitikens (GJP) förvaltningsmodell i form av ökad subsidiaritet och att ett större ansvar för politikens genomförande läggs på medlemsstaterna. Andra förslag och områden som berörs i meddelandet är bl.a. en ny struktur för miljö- och klimatåtgärder inom GJP, förändringar av direktstödet, landsbygdsutveckling och generationsväxlingar. Enligt Regeringskansliets faktapromemoria 2017/18:FPM36 anser regeringen att det är positivt att meddelandet lyfter fram strukturen för hur GJP:s mål bättre ska uppnås. Den föreslagna nya förvaltningsmodellen har potential att öka subsidiariteten och att lägga ett större ansvar för politikens inriktning på medlemsstaterna. Förenkling av politiken och en betydligt minskad byråkrati och administrativ börda måste vara en utgångspunkt i den kommande reformen. Regeringen anser vidare att åtgärder inom landsbygdsprogrammet har större förutsättningar att främja konkurrenskraft och hållbar produktivitet än direktstödet och förordar därför ett relativt ökat fokus på dessa åtgärder inom ramen för totalt sett väsentligt lägre utgifter för GJP. En ökad ambition för miljö och klimat ser regeringen som ett positivt budskap i meddelandet.

Med utgångspunkt i det ovannämnda meddelandet och diskussioner i rådet och Europaparlamentet under vintern 2017 presenterade kommissionen sitt samlade reformpaket den 1 juni 2018. Reformpaketet omfattar tre förordningar, COM(2018) 392 förslag till förordning om fastställande av regler om stöd för de strategiska planer som medlemsländerna ska upprätta inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken och som finansieras av Europeiska garantifonden för jordbruket (EGFJ) och Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (EJFLU), COM(2018) 393 förslag till förordning om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken och COM(2018) 394 förslag till förordning om ändring av förordningarna (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter, (EU) nr 1151/2012 om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter och livsmedel, (EU) nr 251/2014 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, aromatiserade vinprodukter, (EU) nr 228/2013 om särskilda åtgärder inom jordbruket till förmån för unionens yttersta randområden och (EU) nr 229/2013 om särskilda åtgärder inom jordbruket till förmån för de mindre Egeiska öarna.

En av de väsentliga delarna i reformen av GJP är förslaget om en ny förvaltningsmodell. Kommissionens utgångspunkt är att politiken ska bli mer resultatorienterad och fokusera mindre på regel efterlevnad. Medlemsländerna ska få ett ökat ansvar för politikens genomförande. Av Regeringskansliets

faktapromemoria 2017/18:FPM140 Reformpaket för den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2020 framgår att regeringen har som målsättning att den nya politiken ska vara enklare att genomföra för myndigheter och enklare att följa för stödmottagare. De åtgärder som politiken omfattar bör vara effektiva och åstadkomma en högre måluppfyllelse än i dag. I linje med regeringens prioriteringar om en minskad ram för EU:s utgifter under perioden 2021–2027, genom väsentligt minskade anslag för jordbruksstöd, välkomnar regeringen att vissa neddragningar föreslås för GJP. Ytterligare neddragningar är dock nödvändiga för att nå regeringens mål i budgetramförhandlingarna om ett utgiftstak som inte överstiger 1 procent av EU:s bruttonationalinkomst (BNI) samt för att hålla nere den svenska avgiften.

Regeringen är positiv till kommissionens ansats att ge medlemsländerna en ökad flexibilitet i genomförandet samt till att politiken i högre grad än i dag ska vara resultatorienterad. Regeringen anser att det krävs ett fokus på effektiva riktade åtgärder på miljö- och klimatområdet för att de ambitiösa målen ska kunna uppnås. Regeringen är positiv till kommissionens ambition att stärka GJP:s miljönytta. I en resultatorienterad politik behöver medlemsländerna kunna utforma miljöåtgärder som hanterar regionala och lokala utmaningar för att möta gemensamma klimat- och miljömål. Regeringen är tveksam till generella villkor som riskerar att påverka enskilda brukare hårt utan att ge någon säkerställd miljö- eller klimatnytta. Regeringen anser också att det är viktigt att stöden utformas på ett sätt som inte resulterar i att lågt ställda nationella klimat- och miljökrav skapar konkurrensfördelar för enskilda medlemsländer.

Den 2 maj 2018 presenterade kommissionen sitt förslag till en ny flerårig budgetram för 2021–2027. Av Regeringskansliets faktapromemoria 2017/18:FPM99 Den fleråriga budgetramen 2021–2027 framgår att regeringen har fastlagt ett antal övergripande prioriteringar inför nästa fleråriga budgetram. Bland annat ska den svenska avgiften hållas nere, och regeringen vill se en modern budget med omprioriteringar till fördel för gemensamma åtgärder som t.ex. konkurrenskraft, forskning, miljö och klimatomställning. Detta ska ske genom minskade anslag för bl.a. jordbruksstöd. Regeringen vill se ännu större neddragningar, framför allt inom sammanhållningspolitiken och GJP, så att åtgärder som främjar tillväxt och EU:s konkurrenskraft och åtgärder som stärker vår säkerhet och vårt gränsskydd kan prioriteras. Det handlar t.ex. om att på ett mer effektivt sätt bekämpa klimatförändringarna.

Utskottet har nyligen behandlat frågor om GJP i yttrande 2018/19: MJU4y Verksamheten i EU under 2018. Utskottet anförde följande:

Liksom tidigare år påminner utskottet om att unionens politik och inre åtgärder, bl.a. den inre marknaden, den fria rörligheten och den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken, behandlas i den tredje delen av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Som EU-medlem deltar Sverige fullt ut i den gemensamma jordbruks- och fiskeripolitiken. Utskottet kan konstatera att den svenska jordbrukssektorn

i allt högre grad verkar på en internationellt konkurrensutsatt marknad och att EU är en handelspartner av avgörande och växande betydelse.

Utskottet konstaterar vidare att förhandlingarna om den framtida gemensamma jordbrukspolitiken efter 2020 inletts och noterar att utgångspunkten för reformen är att politiken ska bli mer resultatorienterad, med ökat inflytande för medlemsländerna i val av åtgärder samt regler och villkor för åtgärderna.

När det gäller resultatstyrda miljöersättningar presenterade kommissionen som nämns ovan i slutet av november 2017 ett meddelande om ett inriktningsförslag för den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2020 (COM(2017) 713). I meddelandet anges att den framtida gemensamma jordbrukspolitiken avses vara mer resultatinkriktad med fokus på grundläggande parametrar som jordbrukspolitikens mål och typer av insatser. Enligt meddelandet ska medlemsstaterna få ett större ansvar för hur målen uppfylls. Samtidigt framhåller kommissionen att säkringsprocessen behöver anpassas till den föreslagna resultatinkriktade politiken, vilket inkluderar utveckling och tillämpning av stabila och mätbara indikatorer samt en trovärdig övervakning och rapportering av resultat. I Regeringskansliets faktapromemoria 2017/18:FPM36 om kommissionens meddelande ställde sig regeringen positiv till den föreslagna ökade målstyrningen och subsidiariteten.

I Regeringskansliets departementspromemoria EU:s framtida jordbrukspolitik (Ds 2018:10) görs bedömningen att regelverket för landsbygdsprogrammet bör öppnas för att i högre grad tillåta resultat- och värdebaserade miljö- och klimatersättningar. Inom miljöersättningarna bör det ges möjlighet att fokusera på resultat som ett komplement till dagens former av miljöersättningar som i hög grad fokuserar på åtgärder och skötselvillkor.

Som tidigare redovisats presenterade kommissionen i juni 2018 förslag till förordningar om den rättsliga ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken under perioden 2021–2027, bl.a. COM(2018) 393 final, förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken. I motiveringen till förslaget till förordning anges att den nuvarande övergripande förordningen om den gemensamma jordbrukspolitiken anpassas till den nya genomförandemodellen för att avspegla en ökad flexibilitet för medlemsstaterna vid genomförandet av politiken (i linje med lokala behov), för att minska byråkratin för stödmottagarna och för att gå över till en prestationsbaserad politik. Vidare anges att förskjutningen av tonvikten på EU-nivå från efterlevnad till prestation kräver en tydlig definition av de mål som politiken måste uppnå, och dessa mål kommer som nämnts tidigare att fastställas på EU-nivå. En motsvarande formulering återfinns också i den föreslagna förordningens ingress (skäl 3).

Regeringskansliet (Näringsdepartementet) har uppgett att regeringen är generellt positiv till resultatbaserade ersättningar. Kommissionens förslag till miljö- och klimatsystem (eco schemes) under pelare 1 ger, så som förslaget till stöd är utformat, ett ökat utrymme för resultatbaserade ersättningar.

När det gäller stöd till sockerproduktion finns bestämmelser för reglering av sockermarknaden bl.a. i förordning (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter. I kommissionens förslag COM(2018) 394 föreslås bl.a. ändringar i förordning (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter för att uppdatera förordningen och ta bort gamla bestämmelser som inte längre är i kraft, bl.a. på sockerområdet. Sockerodling omfattas av den gemensamma jordbrukspolitiken och bestämmelser om direktstöd. Som nämnts ovan anser regeringen att den gemensamma jordbrukspolitiken ska vara hållbar, avreglerad och marknadsorienterad och bidra till en konkurrenskraftig jordbrukssektor. Av Regeringskansliets faktapromemoria 2017/18:FPM140 Reformpaketet för den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2020 framgår att regeringen anser att de kopplade stöden bör minska i omfattning och endast vara möjliga om det finns särskilda miljöskäl eller regionala skäl för det. Regeringen anser även att marknadsinstrumenten bör fasas ut på sikt.

Generellt kan man säga att EU:s bestämmelser för reglering av marknaden för socker och isoglukos, dvs. sötningsmedel framställt från bl.a. stärkelse, innehåller följande:

- gränsskydd i form av tullar
- importkvoter
- gårdsstöd
- extraordinära åtgärder.

EU:s gränsskydd mot länder utanför EU består av tullar, som anges i euro per ton. Det finns också importkvoter som är tullfria eller har reducerad tull. Importkvoterna gäller vanligtvis för en fastställd kvantitet som man får importera.

När den gemensamma jordbrukspolitiken reformerades 2013 kom Europaparlamentet och medlemsländerna överens om att sockerkvoterna skulle avskaffas fr.o.m. den 1 oktober 2017, detta som en följd av en stor reform- och omstruktureringsprocess av sockersektorn som inleddes 2006. Mellan 2006 och 2010 omstrukturerades sockersektorn grundligt till ett belopp av 5,4 miljarder euro. Produktionskvoter både för socker och isoglukos omfattades. Produktionen av socker och isoglukos var fram till dess begränsad genom kvoter för varje medlemsland.

Under den sista sockerkampanjen med produktionskvoter (2016–2017) var den svenska produktionen begränsad till 293 186 ton socker medan EU:s totala kvot uppgick till något mer än 13,5 miljoner ton. Produktionskvoten för isoglukos i EU var drygt 690 000 ton och noll för Sverige. Sveriges sockerproduktion uppgick dock till 309 477 ton och den totala i EU till 16 306 240 ton. Överskottssockret fick endast säljas till specifika ändamål och till ett lägre pris än kvotsockret.

Enligt information från Jordbruksverket är den prognostiserade sockerproduktionen för 2017–2018 i EU 21,1 miljoner ton och 306 906 ton i Sverige. Produktionen har alltså efter kvoternas borttagande ökat kraftigt,

vilket har lett till att EU som helhet har gått från att vara en nettoimportör till en nettoexportör av socker.

Odlare av sockerbetor var fram till 2017 garanterade ett lägsta pris för sina betor, ett minimipris, på kontrakt med sockertillverkaren. Efter att kvoterna avskaffades 2017 finns det ett referenspris på 404,4 euro per ton. Om priset på vitsocker går under detta pris är det möjligt för EU att vidta åtgärder för att höja priset, t.ex. stöd till privat lagring av socker.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin ståndpunkt att EU-gemensam politik ska utformas så att den stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan och att mängden stöd i livsmedelskedjan inte ska öka. Utskottet delar regeringens syn att en fortsatt marknadsorientering av den gemensamma jordbrukspolitiken behövs. Förenklingar, lägre utgifter, avregleringar, rättvis konkurrens och en ökad ambition för miljö och klimat är enligt utskottet några viktiga komponenter för en framgångsrik gemensam jordbrukspolitik.

Utskottet konstaterar att förhandlingarna om den framtida gemensamma jordbrukspolitiken har inletts och noterar att utgångspunkten för reformen är att politiken ska bli mer resultatorienterad, med ökat inflytande för medlemsländerna i val av åtgärder samt regler och villkor för åtgärderna. Vidare noterar utskottet att det finns en ambition i förslaget att stärka den gemensamma jordbrukspolitikens miljönytta.

När det gäller budgeten för den gemensamma jordbrukspolitiken konstaterar utskottet att vissa neddragningar har föreslagits på jordbruksområdet. Utskottet delar dock regeringens bedömning att det behövs ännu större neddragningar för att kunna finansiera t.ex. åtgärder som bekämpar klimatförändringar.

Mot bakgrund av det anförda och den pågående förhandlingen om både EU-budgeten och reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken anser utskottet att motionerna 2018/19:1287 (SD) yrkande 2, 2018/19:2040 (L) yrkande 30, 2018/19:2315 (MP) yrkande 6, 2018/19:2732 (MP) yrkande 17 och 2018/19:2736 (KD) yrkandena 22 och 26 kan lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller riktade resultatstyrda miljöersättningar noterar utskottet att det i kommissionens inriktningsförslag för den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2020 betonas att den framtida jordbrukspolitiken ska vara mer resultatinkriktad med fokus på jordbrukspolitikens mål. Detta synsätt kommer också till uttryck i det förslag till den nya förordning om finansiering, förvaltning och övervakning av den gemensamma jordbrukspolitiken som kommissionen lade fram under förra året. Utskottet välkomnar detta förslag och noterar även att kommissionens förslag till miljö- och klimatersättningar under pelare 1 kan öka utrymmet för resultatbaserade ersättningar. Mot denna bakgrund anser utskottet att motionerna 2018/19:2425 (C) yrkandena 38 och 39 samt 2018/19:2896 (M) yrkande 13 inte motiverar någon åtgärd.

Utskottet noterar att när det gäller sockerproduktion avskaffades sockerkvoterna den 1 oktober 2017 som ett steg i att reformera och omstrukturera sockersektorn. Eftersom förhandlingar pågår för att reformera den gemensamma jordbrukspolitiken och regeringen arbetar för en mer marknadsorienterad politik och anser att marknadsinstrumenten bör fasa ut på sikt är utskottet inte berett att föreslå någon åtgärd med anledning av motion 2018/19:566 (SD). Därmed avstyrks motionen.

Jordbruksstöd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utbetalningar av jordbruksstöd, om rådgivning vid stödansökningar, om felaktiga tvärvillkorsavdrag, om dubbelbestraffning av lantbrukare och om aktiva lantbrukare.

Jämför reservation 12 (M, KD), 13 (SD) och 14 (SD, KD) samt särskilt yttrande 2 (C).

Skrivelsen

Regeringen anför i skrivelsen att den i huvudsak instämmer i Riksrevisionens iakttagelse att den komplexa programstrukturen med många olika åtgärder och insatsområden samt omfattande resultatrapportering gör att handläggningen av stödärenden tar lång tid och är resurskrävande samt att bristerna i det nya it-system som Jordbruksverket utvecklat försvårat handläggningen för förvaltningsmyndigheterna. Med anledning av de ökade kostnaderna för administration av EU-stöd gav regeringen 2016 Statskontoret i uppdrag att analysera konsekvenser och utmaningar kopplade till Jordbruksverkets genomförande av EU-stödhanteringen. Riksrevisionen har tagit del av Statskontorets rapport. Regeringen anför att det i detta sammanhang bör tilläggas att en stor del av digitaliseringen har förenklats och effektiviserat handläggningen. EU-reglerna ställer krav på it-system av en viss kvalitet för handläggning och uppföljning. Förseningar och brister i Jordbruksverkets interna utvecklingsarbete är också en förklaring till de långa handläggningstiderna under innevarande programperiod.

För att öka möjligheten att uppnå de politiska målsättningarna, analysera och bedöma administrationskostnader för olika stödformer samt i möjligaste mån säkerställa förenkling för stödmottagare och myndigheter har Jordbruksverket i regleringsbrevet för 2019 fått i uppdrag att bistå regeringen i arbetet med den strategiska planen. Jordbruksverket ska även redovisa behov av tillkommande utvecklingsarbete samt hur administrationen av EU-stöd kan göras mindre kostnadskrävande under kommande programperiod. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2019. Regeringen har även förstärkt

Jordbruksverkets organisation med en överdirektör och genom att tillsätta en styrelse för verket.

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:3032 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i denna del anför motionärerna att de delar Riksrevisionens bild att Jordbruksverket bör förbättra sina rutiner för och sin vägledning om stödansökningar samt att genomförandet av det nya it-systemet måste åstadkomma effektiviseringar för att på så sätt förbättra handläggningen.

Enligt kommittémotion 2018/19:3034 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1 bör det vara av högsta prioritet för regeringen att återuppbygga förtroendet för landsbygdsprogrammet med bl.a. kortare handläggningstider, minskat krångel och snabbare stödutbetalningar. Riksrevisionen pekar på ett antal brister när det gäller handläggning av stödåtgärder där bl.a. långa handläggningstider och lång väntan på stöd för de sökande lyfts fram. Detta har skapat en stor misstro bland företagare och landsbygdsbor, där många uttrycker att de tappat förtroendet för systemet, vilket är allvarligt.

Magnus Oscarsson m.fl. (KD) anför i kommittémotion 2018/19:3035 yrkande 2 att statens skyldigheter gentemot enskilda näringsidkare ska ges högre prioritet i händelse av administrativa problem. Motionärerna anför att de kraftiga förseningarna av utbetalningarna av ersättning till jordbrukarna har varit av en sådan omfattning att detta är en politisk fråga. Med tanke på de stora förseningar som uppstod i utbetalningarna anser motionärerna att regeringen borde ha vidtagit andra åtgärder för att säkerställa att böndernas likviditet och kreditvärdighet inte drabbades i den utsträckning som skedde.

Även i motion 2018/19:1703 av Sten Bergheden (M) yrkande 1 lyfts vikten av att lantbrukarna får sina EU-ersättningar i tid. Många lantbrukare har fortfarande inte fått hela sina EU-ersättningar efter tre års väntan. Det borde vara rimligt att i lämpligt sammanhang göra en översyn och se över möjligheterna att införa både en förseningsavgift (yrkande 2) och en ränta på EU-pengarna (yrkande 3) som Jordbruksverket ska betala då man inte lyckats betala ut EU-ersättningarna i tid.

Motion 2018/19:2717 av Daniel Bäckström (C) tar också upp utbetalningar av EU-stöd till jordbrukare. Motionären anför att åtgärder måste vidtas som snarast säkerställer att EU-stöd betalas ut i rätt och god tid. Regeringen behöver också överväga vilka kompensationer drabbade lantbruksföretagare bör få på grund av dessa eftersläpningar.

Sten Bergheden (M) anför i motion 2018/19:2050 yrkande 1 att möjligheterna att förenkla ansökningshandlingarna för föreningar för att söka EU-stöd bör ses över. Ansökningshandlingarna är komplicerade och kräver ofta extern hjälp till höga kostnader. En översyn av processen för att söka dessa stöd bör därför övervägas i syfte att underlätta ansökningarna och främja sökandet av projektstöd. Handläggningstiderna är också ett problem, och därför bör möjliga åtgärder för att korta ned dessa ses över (yrkande 2). En

annan tydlig brist är att föreningarna inte kan få råd och stöd vid ansökningarna, och därför bör möjligheten att ge råd och understöd vid ansökan om EU-stöd ses över (yrkande 3).

Enligt kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 27 bör jordbruksstöden i högre grad gå till aktiva lantbrukare. Frikopplingen från 2005, då gårdsstödet infördes, innebar att lantbrukare inte längre behövde producera jordbruksprodukter för att få stöd. I de mindre produktiva bygderna innebär gårdsstödet att många marker numera endast ligger för fåfot eller brukas extensivt. När aktiva lantbrukare behöver mer mark och den inte säljs eller arrenderas ut av passiva markägare uppstår en s.k. inlåsningsseffekt. Nuvarande effekt är att många stöd bidrar till högre arrende- och markpriser som påverkar lönsamheten negativt för aktiva bönder som vill utveckla sin verksamhet och behöver mer mark.

I yrkande 31 i samma motion anförs att felaktiga tvärvillkorsavdrag ska betalas tillbaka till lantbrukarna. Det har uppdagats att många av de s.k. tvärvillkoren systematiskt tillämpats felaktigt i Sverige. Det har resulterat i att tusentals lantbrukare kan ha fått avdrag för fel som de inte har begått. Motionärerna anser att de drabbade lantbrukarna bör ha rätt att återkräva felaktiga avdrag när uppenbara fel har begåtts från Jordbruksverkets sida.

I kommittémotion 2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 25 anförs att jordbrukare inte ska drabbas av mer än en ekonomisk sanktion för ett och samma fel. I dag straffas bonden både för själva regelbrottet och genom att EU-stöd dras in. Det är en dubbel bestraffning som dessutom inte är proportionell mot brottet. Sverige bör därför verka inom EU för att det inte ska göras avdrag på EU-ersättningarna om det finns en nationell reglering som medför proportionerliga konsekvenser för jordbrukaren.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) redovisas att den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) är viktig för lantbrukares inkomster, för uppfyllelsen av flera miljömål och för landsbygdsutveckling. Efter den senaste reformen av GJP har stödutbetalningarna inte fungerat som avsett. För att effektivisera och förenkla handläggningen av stöd samt underlätta för brukarna har Jordbruksverket fortsatt arbetet med att införa elektroniska lösningar där så är möjligt. De allra flesta ansökningar om jordbruksstöd 2017 lämnades in elektroniskt. Jordbruksverket har fortsatt arbetet med att utveckla styr- och uppföljningssystemet för EU-stöden i syfte att säkerställa en tidig och korrekt handläggning.

Det finns fortfarande utmaningar när det gäller utveckling av it-system för handläggning och utbetalningar, t.ex. slututbetalningar av vissa stöd i landsbygdsprogrammet. It-utvecklingen har dock resulterat i att Jordbruksverket har kunnat lansera funktioner för att betala ut slututbetalningar av miljöersättningar och ersättningar för ekologisk produktion till lantbrukare,

med undantag för de lantbruksföretag som tagits ut för kontroll eller med ändrade åtaganden.

För att fortsätta it-utvecklingen har Jordbruksverket fått ökat förvaltningsanslag. I budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 23) tillfördes myndigheten 20 miljoner kronor. Samma belopp beräknades för 2017–2018. I budgetpropositionerna för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 23) och 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23) tillfördes myndigheten ytterligare 60 miljoner kronor per år, och samma belopp beräknades per år för 2019–2020.

Utöver det uppdrag till Jordbruksverket som beskrivs ovan under rubriken Skrivelsen om hur bl.a. administrationen av EU-stöd kan göras mindre kostnadskrävande under kommande programperiod framgår det av Jordbruksverkets regleringsbrev för 2019 att myndigheten skulle redovisa hur den arbetat för att följande likvärdiga målsättningar ska vara vägledande för Jordbruksverkets hantering av EU-stöd:

- att minska de administrativa kostnaderna
- att effektivisera och förenkla för företag och myndigheter
- att sträva efter att stöden i så stor utsträckning som möjligt kan betalas ut så tidigt som regelverket tillåter
- att minska andelen fel i stödhanteringen.

Jordbruksverket skulle även redovisa totalkostnad, styckkostnad och volym för föregående års handläggning av EU-stöden. Redovisningen skulle även omfatta genomförda och planerade åtgärder för att väsentligt minska kostnaderna för administration, åtgärder för att åstadkomma förenklingar och en mer enhetlig regeltillämpning samt under året uppnådda kvalitetsförbättringar och effektivitetsvinster. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet den 15 april 2019.

Jordbruksverket ska även enligt regleringsbrevet säkerställa att det finns ändamålsenliga och väl fungerande rutiner för att upprätta prognoser och kontrollera tillgång till anslagsmedel när det gäller utbetalning av jordbruksstöd, marknadsstöd och projekt- och företagsstöd samt se över processen för prognosinlämning inför utbetalning av dessa. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 1 november 2019.

När det gäller frågan om att kompensera lantbrukarna vid försenade utbetalningar anförde landsbygdsminister Jennie Nilsson den 1 april 2019 följande i sitt svar på fråga 2018/19:437:

Sten Bergheden har frågat mig om jag avser att på något vis kompensera de lantbrukare som inte har fått ut sina EU-ersättningar i tid.

Jag förstår den frustration som finns hos de lantbrukare som drabbats av omotiverat försenade stödutbetalningar. Så ska det givetvis inte vara. Regeringen har därför vidtagit flera åtgärder för att komma till rätta med den uppkomna situationen. Sedan tidigare har Statens jordbruksverk tillförts ytterligare resurser för att administrera stöden. Myndigheten har även förändrats så att den i dag är en styrelsemyndighet och har en

överdirektör. Sedan våren 2018 har myndigheten också en ny generaldirektör.

Det finns i dag ingen möjlighet att kompensera för sena utbetalningar inom ramen för de EU-regelverk som hanterar berörda EU-ersättningar.

Frågan om ränta på försenade utbetalningar av EU-ersättningar har hanterats av utskottet tidigare, bl.a. i betänkande 2018/19:MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Utskottet redovisade då att dröjsmålsränta beräknas enligt 6 § räntelagen (1975:635) för år enligt en räntefot som motsvarar den vid varje tid gällande referensräntan enligt 9 § räntelagen med ett tillägg av 8 procentenheter. Vidare sätter EU:s statsstödsregler ramarna för medlemsstaternas möjligheter att med offentliga medel stödja en viss verksamhet. Det gäller också för Sverige. Reglerna finns i artiklarna 107–109 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget). Syftet med reglerna är att se till att konkurrensen på EU:s inre marknad inte snedvrids.

Enligt artikel 81.2 förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) ska reglerna om statsstöd i EUF-fördraget inte tillämpas på det stöd som medlemsstaterna betalar ut i enlighet med och i överensstämmelse med förordningen. Enligt artikel 81.1 samma förordning ska reglerna om statsstöd tillämpas på det stöd som medlemsstaterna beviljar för landsbygdsutvecklingen utöver det som anges i artikel 81.2.

I förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) finns ingen bestämmelse om att stöd ska betalas ut senast ett visst datum eller att ränta ska betalas på försenade betalningar.

Enligt artikel 107 EUF-fördraget är, om inte annat föreskrivs i fördragen, stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel, av vilket slag det än är, som snedvrider eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa företag eller en viss produktion, oförenligt med den inre marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna. I artikel 107 föreskrivs vissa undantag från förbudet mot statsstöd, bl.a. när det gäller naturkatastrofer. Enligt artikel 108.3 EUF-fördraget ska kommissionen underrättas i så god tid att den kan yttra sig om alla planer på att vidta eller ändra stödåtgärder.

I förordning (EU) nr 1408/2013 om tillämpningen av artiklarna 107 och 108 i EUF-fördraget på stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn föreskrivs en möjlighet för medlemsstaterna att bevilja vissa mindre stödåtgärder utan att det ska ses som statsstöd enligt artikel 107 EUF-fördraget. Denna typ av stöd omfattas inte av anmälningsskyldigheten i artikel 108.3 EUF-fördraget. Stödet får inte överstiga 15 000 euro per företag under en period av tre beskattningsår. Det ackumulerade stödet av mindre betydelse som Sverige beviljar företag verksamma inom primärproduktionen av jordbruksprodukter under en period av tre beskattningsår får inte överstiga 57 890 000 euro.

När det gäller rådgivning för att söka stöd finns det detaljerad information på Jordbruksverkets webbplats om hur man ansöker. Jordbruksverket har tagit fram korta instruktionsfilmer som beskriver de olika delarna i ansökan mer i detalj. I e-tjänsten där man ansöker om stöd finns även en guide som beskriver hur man fyller i ansökan i e-tjänsten, steg för steg. Om man har frågor om stöd eller har problem med att använda e-tjänsten ska man kontakta den myndighet eller det Leaderkontor som handlägger ens stöd. Leader är en metod för att utveckla landsbygden utifrån lokala förutsättningar.

Enligt information från Näringsdepartementet är önskemål om stöd till föreningar för att hjälpa dem att söka EU-stöd en fråga som aktualiseras med jämna mellanrum. Inom Leader/lokalt ledd utveckling (LLU) finns möjlighet för de verksamhetsledare som verkar i LLU-grupperna att vägleda och hjälpa till. Många av de åtgärder som avser budgetmässigt små projekt eller liknande, där små ideella föreningar är inblandade, hanteras inom LLU. Det finns liknande medel också i de övriga delarna av landsbygdsprogrammet. Hur detta kommer att se ut i framtiden är dock oklart då förhandlingar om GJP och nästa programperiod pågår.

När det gäller tvärvillkoren är det vissa regler som lantbrukare måste följa för att få full utbetalning av vissa jordbruksstöd. Alla lantbrukare i EU måste följa tvärvillkoren. Syftet med reglerna som ingår i tvärvillkoren är att bevara jordbruksmarken i gott skick, förbättra miljön, minska smittspridning och få säkrare livsmedel. Detta ska bidra till en långsiktigt hållbar produktion. Jordbruksverket har, utifrån ett bemyndigande från regeringen, ansvaret för hur tvärvillkoren tillämpas i Sverige. Det innebär att det är upp till Jordbruksverket att tolka EU-regelverket och utifrån det upprätta ett system för tvärvillkor. Tvärvillkorsreglerna och principen för hur avdrag på stöden ska göras regleras på EU-nivå.

I departementspromemorian EU:s framtida jordbrukspolitik (Ds 2018:10) anføres att systemet med tvärvillkor bör ses över vad gäller omfattning, effektivitet och administrativt genomförande. Inga tvärvillkor bör tillämpas för åtgärder i den andra pelaren. Utformningen av systemet i dag är komplex och svåröverblickbar. Det finns även bristande harmonisering av hur tvärvillkorssystemet genomförs i olika medlemsländer. I framtiden bör därför tvärvillkoren avgränsas till ett fåtal krav, och den praktiska tillämpningen måste vara sådan att jordbrukarna upplever den som logisk, relevant och förutsägbar och att efterlevnaden av villkoren kan följas upp.

Frågan om felaktiga tvärvillkorsavdrag har hanterats av utskottet tidigare bl.a. i betänkande 2015/16:MJU9 Landsbygdspolitik. I betänkandet uppgavs att frågan om felaktiga tvärvillkorsavdrag handlade om Jordbruksverkets tidigare gruppering av kontrollpunkter inom tvärvillkoren. Jordbruksverket gjorde under 2014 en översyn av hur kontrollpunkterna grupperades och fann utrymme för förbättringar och reviderade därmed kontrollinstruktionen. Jordbruksverket menade dock att den tidigare grupperingen rymms inom EU-regelverket. Vidare fick Sverige ingen kritik för tillämpningen vid kommissionens revision av tvärvillkoren 2011.

Eftersom Jordbruksverket menade att båda tillämpningarna är i linje med EU-regelverket avser myndigheten inte att gå tillbaka och korrigera några gamla beslut där lantbrukare fått avdrag till följd av den gamla grupperingen. Man hänvisade i stället till möjligheten att överklaga.

Att någon inte kan bli straffad två gånger för samma brott följer av principen *ne bis in idem* (förbudet mot dubbel lagföring och dubbelbestraffning). Denna regel finns i det sjunde tilläggsprotokollet artikel 4.1 i Europakonventionen (EKMR). Regeln innebär att om en person har blivit lagförd för ett brott, och då blivit frikänd eller dömd för brottet, får denna person inte lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång för samma gärning. Enligt 2 kap. 19 § regeringsformen gäller EKMR som svensk lag, vilket innebär att principen om *ne bis in idem* även gäller i Sverige.

Regeringen föreslog i proposition 2017/18:165 Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan att ett system med sanktionsavgifter skulle införas för mindre allvarliga överträdelse på områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter. Enligt förslaget skulle överträdelse av bestämmelser om krav på registrering, journalföring och annan dokumentation kunna leda till en sanktionsavgift.

Regeringen anförde i propositionen att de nuvarande reglerna på områdena möjliggör att straff döms ut för en överträdelse som har gett avdrag på jordbruksstöd på grund av bristande efterlevnad av tvärvillkor. Att få avdrag på ett ekonomiskt stöd på grund av att man inte uppfyller stöd villkoren är inte att betrakta som ett straff. Det skulle därför inte stå i konflikt med dubbelbestraffningsförbudet att påföra en sanktionsavgift för samma överträdelse som redan gett avdrag på ett stöd. Avdrag på stöd på grund av bristande efterlevnad av tvärvillkor kan inte heller anses uppfylla det EU-rättsliga kravet på effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner. Regeringen bedömde därför att det inte är lämpligt att undanta de som fått avdrag på stöd på grund av överträdelse av ett tvärvillkor från att även kunna påföras en sanktionsavgift. Avgiftsskyldigheten ska grundas på strikt ansvar.

Utskottet behandlade propositionen i betänkande 2017/18: MJU20 Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan och anslöt sig till regeringens bedömningar. Riksdagen följde utskottets förslag till beslut (rskr. 2017/18:313). Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2019.

När det gäller jordbruksstöd till aktiva lantbrukare framgår det av förordning (EU) nr 1307/2013 om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken att direktstöd inte ska beviljas icke-aktiva jordbrukare. I artikel 9 fastställs de krav som gäller för att definieras som en aktiv jordbrukare.

I jordbruksdelen av förslaget till förordning om finansiella bestämmelser för unionens allmänna budget, den s.k. omnibusförordningen, har kommissionen föreslagit ett antal tekniska förenklingar, bl.a. att villkoret om aktiv jordbrukare skulle bli frivilligt för medlemsstaterna. Definitionen tillkom för att utesluta vissa typer av företag som egentligen bedriver annan verksamhet men som kan få stöd om de kan visa att de även bedriver jordbruk.

Omnibusförordningen beslutades den 12 december 2017 och trädde i kraft den 1 januari 2018. Regeringen har till följd av omnibusförordningen beslutat om ett antal förändringar i tillämpningen av GJP i syfte att åstadkomma en förenkling av politiken. Exempel på detta är att Sverige har slutat tillämpa en del av definitionen av aktiva jordbrukare. Den tidigare definitionen försvårade administrationen för stödsökande och stödmyndigheter.

Enligt Näringsdepartementet är Jordbruksverkets erfarenhet att förekomsten av mark som inte bör få stöd i stödssystemet marginell. Ur ett svenskt perspektiv har det därför inte setts som ett problem där det behövs ytterligare reglering, varför Sverige tycker att frivillighet i tillämpningen av definitionen aktiv lantbrukare är en bra ändring. Om det skulle bli ett problem i framtiden finns fortfarande möjligheten att tillämpa vissa delar av artikel 9 i förordning (EU) nr 1307/2013 om regler för direktstöd för jordbrukare inom de stödordningar som ingår i den gemensamma jordbrukspolitiken.

Andra instrument som är aktuella för att utesluta jordbruksmark som inte bör ha stöd är bl.a. aktivitetskravet på jordbruksmark, som ställer krav på minimiskötsel, t.ex. putsning/avslagning. Även definitionen av jordbruksmark är ett instrument för att utesluta mark som inte bör ha stöd. Det finns närmare bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter om direktstöd (SJVFS 2014:41) om vad som avses med aktivitetskrav på jordbruksmark. Med aktivitetskrav på jordbruksmark menas enligt 9 § att det årligen ska utföras aktiv jordbruksverksamhet på all jordbruksmark, med vissa undantag. Alla delar av skiftet ska vara synbart påverkade av den aktiva jordbruksverksamheten senast den 31 oktober det år verksamheten ska utföras.

Vidare anför Näringsdepartementet att med anledning av att gårdsstödet är frikopplat från produktionen, dvs. varje stödsökande har valet att inte producera, kan inte ett sådant instrument styra stödet mot aktiva jordbrukare. För att få fullt gårdsstöd är dock kravet att lantbrukaren håller marken i gott skick och att tvärvillkoren följs. Att stödet är frikopplat ligger i linje med Sveriges önskan om en ökad marknadsorientering inom den gemensamma jordbrukspolitiken. Sveriges övergripande ståndpunkt är att ett ökat fokus bör läggas på åtgärder i den andra pelaren, dvs. landsbygdsprogrammet, där det finns möjligheter att styra verksamheten mot vissa mål genom prestationsbaserade ersättningar.

Utskottets ställningstagande

Den gemensamma jordbrukspolitiken är viktig för lantbrukares inkomster och därmed lantbrukets konkurrenskraft. Efter den senaste reformen av jordbrukspolitiken har stödutbetalningarna inte fungerat som de ska, vilket skapat osäkerhet för lantbrukarna. Utskottet anser att utbetalningar av EU-stöd behöver prioriteras, göras mer ändamålsenliga och effektiva. Det är därför positivt att regeringen gett Jordbruksverket i uppdrag att bistå i arbetet med den strategiska planen och att redovisa hur utvecklingsbehov och administration av EU-stöd kan göras mindre kostnadskrävande under nästa

period. Vidare noterar utskottet att regeringen inom ramen för förhandlingarna om den gemensamma jordbrukspolitiken driver förenklingar i genomförandet. Utskottet välkomnar de åtgärder regeringen vidtagit för att komma till rätta med de försenade utbetalningarna, bl.a. ökade anslag till och förändrad organisation av Jordbruksverket. Vidare noterar utskottet regeringens bedömning att det i dag inte finns någon möjlighet att kompensera för sena utbetalningar av EU-ersättningar. Utskottet anser att ett smidigt, effektivt och rättssäkert utbetalningssystem för EU-stöden är en angelägen fråga och avser att noggrant följa den fortsatta utvecklingen. När det gäller föreningars möjligheter att ansöka om stöd noterar utskottet att det inom landsbygdsprogrammet lokalt ledd utveckling finns möjligheter till vägledning.

Utskottet anser att motionerna 2018/19:1703 (M) yrkandena 1–3, 2018/19:2050 (M) yrkandena 1–3, 2018/19:2717 (C), 2018/19:3032 (M) i denna del, 2018/19:3034 (C) yrkande 1 och 2018/19:3035 (KD) yrkande 2 kan lämnas utan vidare åtgärd i avvaktan på resultat av det arbete som pågår.

När det gäller tvärvillkorsavdrag konstaterar utskottet att regeringen inom ramen för reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken bl.a. driver på för att förenkla tvärvillkoren. Vidare noteras att det finns möjligheter att överklaga Jordbruksverkets beslut om tvärvillkorsavdrag om man anser att ett beslut är felaktigt. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att motion 2018/19:1287 (SD) yrkande 31 avstyrks.

När det gäller dubbelbestraffning av jordbrukare konstaterar utskottet att lagändringar nyligen trätt i kraft som innebär att ett system med sanktionsavgifter införs för mindre allvarliga överträdelse på områdena livsmedel, foder och animaliska biprodukter. Utskottet noterar att regeringen i propositionen bedömde att avdrag på ett ekonomiskt stöd på grund av att man inte uppfyller stödvillkoren inte är att betrakta som ett straff. Det handlar därför inte om dubbelbestraffning att påföra en sanktionsavgift för samma överträdelse som redan gett avdrag på ett stöd. Utskottet avstyrker därmed motion 2018/19:2736 (KD) yrkande 25.

När det gäller aktiva lantbrukare konstaterar utskottet att det finns bestämmelser i Jordbruksverkets föreskrifter som är aktuella för att utesluta jordbruksmark som inte bör ha stöd, bl.a. genom aktivitetskrav på jordbruksmark och genom definitionen av vad som kan anses utgöra jordbruksmark. Eftersom gårdsstödet är frikopplat från produktionen kan detta inte styras mot aktiva jordbrukare, men för att få fullt stöd finns krav på att marken hålls i gott skick och att tvärvillkoren följs. Utskottet delar regeringens ambition att lägga ökat fokus på åtgärder inom den andra pelaren, dvs. landsbygdsprogrammet, där det finns möjligheter att styra verksamheten mot vissa mål genom prestationsbaserade ersättningar. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2018/19:1287 (SD) yrkande 27 lämnas utan vidare åtgärd.

Ett konkurrenskraftigt jordbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om konkurrenskraften i det svenska lantbruket, jordbrukets miljöpåverkan, främjandeuppdrag till myndigheter, genomförande av EU-regler på nationell nivå, regelförenklingar, kompetensförsörjning för de areella näringarna samt tillgång till riskkapital och generationsskiften inom lantbruket.

Jämför reservation 15 (M), 16 (SD), 17 (L), 18 (SD), 19 (L), 20 (SD, KD), 21 (M, SD), 22 (M), 23 (SD), 24 (KD), 25 (SD) och 26 (SD).

Motionerna

Konkurrenskraftigt lantbruk

Yasmine Eriksson m.fl. (SD) anför i kommittémotion 2018/19:1290 yrkande 1 att den svenska animalieproduktionen med friska djur och en låg antibiotika-användning bör bevaras och utvecklas. En förutsättning för ett varierande kulturlandskap och mycket av vår biologiska mångfald är ett livskraftigt jordbruk. Öppna och levande landskap kan inte lagstiftas fram; det går bara att åstadkomma om det är lönsamt att bedriva jordbruk och hålla djur.

Enligt motion 2018/19:1336 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1 bör tillväxten i Skaraborg och resten av Sverige främjas. För att Skaraborg och resten av Sverige ska kunna växa starkare och fler jobb växa fram krävs en vilja att göra det lättare och lönsammare att driva och starta företag.

Även motion 2018/19:1682 av John Widegren (M) handlar om att stärka svenska lantbrukares konkurrenskraft. Politiken måste ge verktyg för att kunna öka produktionen; bl.a. bör offentlig sektor uppmuntras att upphandla efter svenska normer och riktlinjer och regelkrånglet bör minska. Det är när lantbrukare får klara, långsiktiga och gynnsamma konkurrensförutsättningar som produktionen kan öka.

I motion 2018/19:1699 av Edward Riedl (M) efterfrågas en översyn av hur det svenska lantbrukets konkurrenskraft kan stärkas. Ska Sverige behålla öppna landskap och en levande landsbygd måste lantbrukets konkurrenskraft stärkas.

I motion 2018/19:1955 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1 lyfts det skånska jordbrukets konkurrenskraft fram. Motionärerna vill se en utveckling av den småskaliga livsmedelsproduktionen, och på politisk nivå innebär detta att arbetet med minskat regelkrångel och lättad administrativ börda bör fortgå, såväl på EU-nivå som i den nationella tillämpningen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

Jan Björklund m.fl. (L) lyfter i partimotion 2018/19:2255 yrkande 27 fram principen om att jordbruket ska bära sina egna miljö- och klimatkostnader men också ersättas för kollektiva nyttigheter. Inom jordbruket behövs en rad

insatser för att minska utsläppen. Svenskt jordbruks utsläpp kommer till stor del från metan från idisslande djur, användningen av fossila bränslen och indirekt från tillverkningen av mineralgödsel och foder. Jord- och skogsbruket ska i likhet med andra sektorer bära sina egna miljö- och klimatkostnader men ska också ersättas för kollektiva nyttigheter som naturvård, öppna landskap och bevarande av den biologiska mångfalden. Det behövs ett tydligare fokus på hållbart brukande, landskapsvård, miljöskydd och bevarad biologisk mångfald.

I yrkande 28 i samma motion anförs att höga djur- och miljökrav är ett viktigt signum för svensk livsmedelsproduktion. Svensk mat är klimatsmart och produceras med god djuromsorg och miljöhänsyn; detta är en konkurrensfördel som måste värnas.

Enligt kommittémotion 2018/19:2820 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 21 bör målet inom jordbrukssektorn i klimatarbetet i första hand utgå från att öka svensk konkurrenskraft. Motionärerna motsätter sig åtgärder som fördyrar svensk livsmedelsproduktion i Sverige och vill gå i motsatt riktning och underlätta för svenskt jordbruk, vilket gör skillnad för klimatarbetet på global nivå. Det svenska jordbruket är ledande vad gäller låga växthusgasutsläpp, varför ökad svensk livsmedelsförsörjning bidrar positivt till arbetet med att minska utsläppen på global nivå. Ökad svensk matproduktion kommer, till följd av konsumtionsmönster, trots något ökade utsläpp av växthusgaser på nationell nivå totalt att bidra till att minska utsläppen på global nivå.

I kommittémotion 2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2 lyfter motionärerna fram hur målen för livsmedelsstrategin ska uppnås. För att stärka konkurrenskraften i livsmedelskedjan är det viktigaste att sänka kostnader som är högre i Sverige än i jämförbara konkurrentländer. Det handlar dels om direkta kostnader i form av skatter och avgifter, dels om indirekta kostnader genom regelkrångel, administration och kostsamma särkrav.

Myndigheter och konkurrenskraft

Enligt kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 17 bör regeringen ge i uppdrag åt berörda myndigheter att samverka och medverka till förbättrad konkurrenskraft inom livsmedelssektorn. Detta bör ske genom en översyn av instruktioner och regleringsbrev.

I motion 2018/19:1336 av Cecilia Widegren (M) yrkande 3 anförs att svenska myndigheter bör bidra till ökad konkurrenskraft för det svenska lantbruket och livsmedelsindustrin. Formerna för detta bör utredas snarast, och myndigheterna måste omgående börja arbeta för stärkt konkurrenskraft.

Magnus Oscarsson m.fl. (KD) anför i kommittémotion 2018/19:2736 yrkande 11 att regeringen bör ge främjandeuppdrag till myndigheter som förtydligar att de inte bara ska utgöra ett kontrollerande organ. Fokus bör skifta från ett myndighetsperspektiv till ett tydligare brukarperspektiv, vilket bör

framgå av regeringens regleringsbrev. Myndigheter som arbetar med livsmedelsföretag bör i högre utsträckning tillhandahålla information samt underlätta och stödja livsmedelsföretagande.

Enligt motion 2018/19:848 av Betty Malmberg (M) yrkande 2 bör Sverige verka för att EU gör en jämförande granskning av genomförandet och efterlevnaden av de EU-direktiv som rör lantbrukares villkor. Lika villkor är grunden för all näringsverksamhet inom den europeiska unionen. Därför blir det märkligt att olika länders myndigheter kan tolka och genomföra EU:s direktiv på så olika sätt. För att bringa klarhet i denna fråga bör förhållandena, i synnerhet lantbrukares villkor, granskas.

I kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 1 anförs att samtliga berörda myndigheter bör genomföra EU-direktiv och tillämpa EU-förordningar på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt för de landsbygdsnära näringarna. Detta bör framgå av instruktionerna till samtliga berörda myndigheter. På EU:s inre marknad konkurrerar svenska bönder med aktörer i övriga medlemsländer och måste då följa EU:s regelverk. Samtidigt finns omfattande lagstiftning när det gäller t.ex. miljö och djurhållning, som i många fall är specifik för Sverige. Därtill är den svenska byråkratin ofta mer nitisk än i andra EU-länder vad gäller genomförande av EU-lagstiftning.

Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) anför i kommittémotion 2018/19:2896 yrkande 9 att svenska mer långtgående särkrav för primär- och livsmedelsproduktionen bör prövas med jämna mellanrum. De EU-gemensamma regelverken för företag i primär- och livsmedelsproduktion kan anses vara lägstanivån för EU:s inre marknad. Det innebär att alla mer långtgående nationella regler och särkrav utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar att hämma de svenska företagens konkurrenskraft. Därför måste alla nationella särkrav alltid vara väl motiverade och konkurrensbedömda.

Enligt yrkande 10 i samma motion ska myndigheterna vid genomförandet av EU-direktiv eller tillämpningen av EU-förordningar genomföra dem på ett sätt som medger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt. Detta bör framgå av myndigheternas instruktioner. Det är högst problematiskt att svensk tillämpning av EU-regler i lagstiftningen och myndigheternas uttolkning av EU-direktiv har en tendens att bli onödigt strikta och ofta orsakar försämrade konkurrenskraft för livsmedelssektorn.

Vidare föreslås i yrkande 22 i samma motion att konsekvenserna av alla skärpta regler ska analyseras noga och att företag i primär- och livsmedelsproduktionen alltid ska ges en rimlig tidsram för att ställa om sin verksamhet. När nya regler kommer på plats eller befintliga regler skärps finns en risk att lagstiftaren och myndigheterna har bråttom att genomföra dessa. Det medför att företag inom primär- och livsmedelsproduktionen får svårt att på ett rimligt sätt genomföra nödvändiga förändringar i sin verksamhet.

Regelförenkling

Enligt kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 28 bör regeringen verka för minskad byråkrati för lantbruksnäringen. Även Jordbruksverket behöver minska byråkratin för lantbrukare (yrkande 29). Motionärerna anför att det måste bli enklare att bedriva jordbruk utan att överge höga ambitioner när det gäller miljön. All politik och myndighetsutövning bör i högre grad utgå från att konkurrenskraft, tillväxt och aktivt brukande av mark i Sverige ska gynnas. Myndigheterna bör eftersträva långsiktiga och målstyrda regelverk med mer generella rutiner och allmänna råd och styra bort från en kultur av detaljstyrning och millimeterrättvisa.

Även motion 2018/19:1336 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2 tar upp att regelkrånglet för jordbruket måste fortsätta att minska. För att ge jordbruksföretagare bättre möjlighet att växa och anställa måste man minska på byråkratin. En av regeringens prioriteringar framöver borde vara regelförenklingar och regelharmoniseringar i EU. I motion 2018/19:1926 av Pål Jonsson (M) yrkas också på att man fortsätter att minska regelbördan för jordbruket.

Liknande förslag anförs i motion 2018/19:1636 av John Weinerhall (M) yrkande 1 om att utreda hur regelförenklingar och avregleringar i jordbruket kan införas för att stärka det svenska lantbruket.

Enligt kommittémotion 2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 12 bör blanketthantering och tillsyn koncentreras till en och samma myndighet. Den ansvariga myndigheten kan sedan skicka informationen vidare till rätt instans, och en enda myndighetsperson kan kontrollera verksamhetens alla delar vid sitt besök. I yrkande 13 anförs att en parlamentarisk utredning bör tillsättas som tar ett helhetsgrepp kring lantbrukarnas regelbörda och som kan föreslå förenklingar.

Enligt yrkande 14 bör regeringen ge Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att utarbeta en ny vägledning för anmälnings- och tillståndsprövning inom animalieproduktionen. Uppdraget ska syfta till att förkorta prövningsprocessen, öka kompetensen hos handläggare och främja en enhetlig rättstillämpning i olika delar av landet.

Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) anför i kommittémotion 2018/19:2896 yrkande 19 att man bör se över möjligheterna att ge nystartade livsmedelsföretag dispens från vissa krav i uppstartsskedet. Motionärerna anser att det ska bli lättare att starta företag, och som en del i detta bör man se över möjligheterna att ge företag som fortfarande är i uppstartsskedet dispens från vissa krav som medför kostsamma investeringar.

Kompetensförsörjning etc.

Enligt kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 18 bör kompetensförsörjningen för de areella näringarna säkerställas och utbildningarna anpassas mer efter näringarnas behov, särskilt i fråga om bristyrken. Konkurrenskraftsutredningen föreslår att Sveriges

lantbruksuniversitet (SLU) i samarbete med näringslivet samt svensk och internationell expertis inom universitet och högskolor får i uppdrag att analysera och lämna förslag till hur kompetensförsörjningen för primärproduktionen kan stärkas genom högre utbildning.

I yrkande 26 i samma motion anføres att lantbrukets möjligheter att i högre grad få tillgång till riskkapital samt underlätta generationsskiften och inträden i jordbruket bör utredas. Generationsskiften och företagsöverlåtelser inom lantbruksföretag kommer i allt högre grad att innebära stora kapitalinsatser. Utvecklingen går också mot nya typer av ägare och helt andra krav för att kunna överlåta och investera i jordbruks- och trädgårdsföretag. I det sammanhanget är utformningen av jordförvärvs- och arrendelagstiftningen viktig.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Konkurrenskraftigt lantbruk

Riksdagen godkände i juni 2017 regeringens mål för en svensk livsmedelsstrategi (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17: MJU23, rskr. 2016/17:338). Det övergripande målet för livsmedelsstrategin är en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen ökar, samtidigt som relevanta nationella miljömål nås, i syfte att skapa tillväxt och sysselsättning och bidra till hållbar utveckling i hela landet. Av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) framgår att regeringen t.o.m. 2019 har avsatt drygt 1 miljard kronor inom anslaget 1:15 Konkurrenskraftig livsmedelssektor och inom landsbygdsprogrammet för genomförande av livsmedelsstrategin. I regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin identifieras ett fyrtiotal insatser som ska bidra till att målen för livsmedelsstrategin uppnås. Regeringen har bl.a. inom ramen för livsmedelsstrategin gett i uppdrag åt Jordbruksverket att föreslå en eller flera lämpliga aktörer som långsiktigt kan ta eget eller gemensamt ansvar för kunskapsutvecklingen för kostnadseffektivt byggande inom animalieproduktionen. Uppdraget rapporterades i mars 2018, och i rapporten konstaterades att det finns stora brister i kunskapsförsörjningen när det gäller funktion och ekonomi i de byggnadslösningar och den utrustning som lantbrukarna investerar i. I linje med detta utlyste Jordbruksverket en tävling för att utveckla framtidens smartaste stall. En viktig förutsättning för ökad animalieproduktion är utvecklingen av rationella, lönsamma djurstallar.

Vidare beviljade regeringen Jordbruksverket 15 miljoner kronor under 2017–2019 för att ge stöd till behovsmotiverade studier och försök som syftar till att främja en konkurrenskraftig livsmedelsproduktion med bibehållen god djurvälstånd. Jordbruksverket beslutade om de första projekten i juni 2018.

Regeringen har även inom ramen för livsmedelsstrategin gett Kompetenscentrum för företagsledning vid SLU i Alnarp i uppdrag att ytterligare stärka kompetensutvecklingen inom företagsledning. Komplexiteten när det gäller att leda moderna jordbruksföretag ökar, och därigenom blir också kompetensutvecklingen allt viktigare i takt med att

villkoren för företagen ändras. Det finns en stor potential i att öka produktiviteten i det svenska jordbruket.

Enligt information från Näringsdepartementet är jordbrukets konkurrenskraft en mycket viktig fråga för regeringen, som avser att återkomma med ytterligare åtgärder i ett kraftfullt bondepaket inom ramen för livsmedelsstrategin. Det framgår även av den överenskommelse som Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet ingick i januari 2019 att det svenska jordbruket ska stärkas och konkurrenskraften öka, och att ett bondepaket kommer att genomföras för att stärka likviditeten och konkurrenskraften. Till grund för detta paket ligger bl.a. uppdraget om förslag till åtgärder för en framtida handlingsplan för livsmedelsstrategin som Tillväxtverket och Jordbruksverket har.

I juni 2018 fick Tillväxtverket och Jordbruksverket i uppdrag att föreslå åtgärder till en handlingsplan för arbetet med livsmedelsstrategin 2020–2022. Handlingsplanen ska bidra till att livsmedelsstrategins uppsatta mål och syfte ska uppnås i ett fortsatt långsiktigt arbete. Tillväxtverket ansvarar för att samordna rapporteringen, och en gemensam delrapport lämnades den 27 mars 2019. Delrapporten visar att det behövs ytterligare satsningar inom de strategiska områdena Regler och villkor samt Konsument och marknad. Dessutom behövs tvärgående åtgärder som omfattar även det tredje och sista området Kunskap och innovation. En slutredovisning och ekonomisk redovisning av uppdraget ska lämnas senast den 19 juni 2019.

I Jordbruksverkets årsrapport Utvärdering och uppföljning av livsmedelsstrategin 2019 (rapport 2019:9) redovisas att konkurrenskraften i livsmedelskedjan försämrades 2011–2017 eftersom lönsamheten minskade, framför allt i primärproduktion och livsmedelsindustri. För att nå livsmedelsstrategins övergripande mål behöver lönsamheten stärkas i primärproduktion och livsmedelsindustri. Ökad produktivitet och högre förädlingsgrad är nödvändigt för ökad lönsamhet. Lönsamheten kan stärkas genom ytterligare satsningar på kunskap och innovation. I regeringens handlingsplan för 2017–2019 finns vissa satsningar som stimulerar detta.

Den 23 april 2019 anförde landsbygdsminister Jennie Nilsson följande om jordbrukets konkurrenskraft vid debatten om interpellation 2018/19:182 Livsmedelsstrategins konkreta resultat:

För 2020 och framåt ska en ny handlingsplan för livsmedelsstrategin tas fram. Den nya handlingsplanen kommer vara en viktig del i det fortsatta arbetet med att stärka livsmedelskedjans lönsamhet. Genom arbetet med strategin kan vi stärka svensk livsmedelsproduktion, från jord och hav till bord. En bärande del i genomförandet är att politik, myndigheter, akademi och bransch krokar arm och gemensamt tar sig en de möjligheter som finns för att nå de uppsatta målen i livsmedelsstrategin. Det samarbetet vill jag gärna utveckla under mandatperioden.

Jag ser att den svenska livsmedelskedjan har en stor potential som är viktig att utnyttja. För att det ska ske måste vi säkerställa att det finns förutsättningar för företagen i livsmedelskedjan att fortsätta utvecklas. Konkurrenssituationen jämfört med andra länder, utmaningarna kring

innovation och kunskapsutveckling samt ytterligare regelförenklingar är viktiga frågor som jag ser all anledning att fortsätta arbeta med.

Som jag tidigare har konstaterat är frågan om jordbrukets konkurrenskraft en helt central aspekt i livsmedelsstrategin, vilket i sin tur är en väsentlig del av bondepaketet.

Avslutningsvis: Min ambition är att under denna mandatperiod föra vidare det arbete som inletts av min företrädare och ta viktiga steg mot livsmedelsstrategins övergripande mål – en konkurrenskraftig livsmedelskedja där den totala livsmedelsproduktionen i Sverige ökar.

Vidare anförde landsbygdsministern den 20 februari 2019 följande som svar på fråga 2018/19:194 om bondepaketet samt 2018/19:199 om stärkt svensk livsmedelsproduktion:

En del i det fortsatta arbetet för en ökad produktion och konkurrenskraft i livsmedelskedjan är främjandet av en ökad livsmedelsexport. Regeringen fattade den 7 februari 2019 ett beslut om medel till Business Sweden för en fortsatt förstärkt satsning på svensk livsmedelsexport 2019. Den satsning som regeringen har gjort på en ökad livsmedelsexport kommer ge svenska företag bättre förutsättningar att exportera och kan därigenom ge resultat genom fler jobb och ökad tillväxt över hela landet.

Inför nästa budgetperiod i EU, 2021–2027, finns det förslag om en ny utformning av den gemensamma jordbrukspolitiken. Enligt förslaget ska medlemsländerna få en större frihet att utforma politiken i respektive land. De i riksdagen antagna målen om livsmedelsstrategin utgör en viktig grund för arbetet.

Jag planerar också att bjuda in det Nationella rådet för livsmedelsstrategin, som består av organisationer som tillsammans representerar hela livsmedelskedjan, för att diskutera livsmedelskedjans utmaningar och behov inför kommande handlingsplan.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) redovisar regeringen den förstärkta satsningen från 2017 på svensk livsmedelsexport med fokus på små och medelstora företag. Vidare framgår av budgetpropositionen att Livsmedelsverket har fortsatt sitt arbete för att göra det enklare att ta sig in på nya marknader med information till företag om bl.a. regler exempelvis genom verkets upplysningstjänst, nya webbaserade import- och exportguider och ett nyhetsbrev till livsmedelsföretagare. Även Sveriges export- och investeringsråd, Kommerskollegium och Jordbruksverket vägledde under 2018 livsmedelsföretag i exporttekniska frågor.

Under 2018 satsade regeringen sammanlagt 48 miljoner kronor på att stärka den svenska livsmedelsexporten. Satsningarna var en del av livsmedelsstrategin och ska bidra till en ökad hållbar svensk livsmedelsproduktion. Åtgärder som vidtagits är bl.a. stationering av livsmedelsexportansvariga på potentiella tillväxtmarknader, ett regionalt exportprogram för livsmedelsföretag, satsning på export av ekologiska livsmedel, exportprogram med särskilt fokus på små och medelstora företag samt medel till Jordbruksverket och Livsmedelsverket för att underlätta export av livsmedel och jordbruksvaror. I februari 2019 fattade regeringen beslut om ytterligare finansiering till Business Sweden för att under 2019 fortsätta med den offensiva satsning på svensk livsmedelsexport som påbörjades 2018 och som

omfattar en exportsatsning på ekologiska livsmedel, ett regionalt exportprogram samt livsmedellexportansvariga stationerade på potentiella tillväxtmarknader.

Vidare finns det även ett övergripande mål för den sammanhållna landsbygdspolitiken. I mars 2018 överlämnade regeringen till riksdagen propositionen En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop (prop. 2017/18:179, bet. 2017/18:NU19, rskr. 2017/18:360). Politiken omfattar ett övergripande mål för den sammanhållna landsbygdspolitiken samt delmål och förslag till styrning och organisering av politiken. Det övergripande målet för den sammanhållna landsbygdspolitiken är en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet. Vidare har Tillväxtverket fått i uppgift att främja landsbygdsutveckling och verka för att uppnå målet för landsbygdspolitiken.

Regeringen anför i vårändringsbudgeten för 2019 (prop. 2018/19:99) att till följd av satsningarna inom ramen för propositionen En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop (prop. 2017/18:179) får Tillväxtverket nya uppgifter. För att hantera dessa uppgifter bör Tillväxtverket tillföras ytterligare medel. Regeringen anser därför att anslaget 1:4 Tillväxtverket inom utgiftsområde 24 bör ökas med 6 miljoner kronor. Finansutskottet bereder propositionen för tillfället, och riksdagen förväntas fatta beslut den 18 juni 2019.

När det gäller jordbrukets miljöpåverkan anför regeringen i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) att hållbar jordbruksproduktion måste relateras till hur väl olika resurser används, till produktivitet, jordbrukslandskapets positiva bidrag till bevarande av ekosystemtjänster, värdefulla kulturmiljöer, god livsmiljö och rekreationsmöjligheter, men också till hur väl produktionen står sig när det gäller negativa effekter på miljön. Landsbygdsprogrammet innehåller ett stort antal åtgärder som syftar till att förbättra jordbrukets miljöprestanda, bl.a. kompetensutveckling, investeringsstöd, ersättningar till jordbrukare för miljöåtgärder och möjligheter till projektstöd för innovationsarbete.

Jordbruksverket har redovisat en rapport om åtgärder för att minska jordbrukssektorns klimatpåverkan (rapport 2018:1). I rapporten beskrivs såväl det svenska jordbrukets klimatarbete i dag som möjliga framtida insatsområden för att minska klimatpåverkan. Jordbruksverket föreslår bl.a. att en handlingsplan för jordbrukssektorn, framtagen i dialog mellan myndigheter, bransch och aktörer inom forskning och kunskapskapande, blir en formell del av det klimatpolitiska ramverket. Rapporten bereds nu inom Regeringskansliet.

Vidare har Jordbruksverket i en rapport redovisat förutsättningarna för återvätning av organogen jordbruksmark i syfte att minska avgången av växthusgaser från jordbruket (rapport 2018:30). Jordbruksverket föreslår ett ekonomiskt stöd för anläggning och, i de fall det är lämpligt, skötsel av

våtmarker som syftar till att minska växthusgasutsläpp. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Jordbruksverket har inom ramen för landsbygdsprogrammet utlyst 37 miljoner kronor till projekt som syftar dels till att anpassa jordbruket till ett förändrat och föränderligt klimat, dels till att minska jordbrukets utsläpp av växthusgaser och öka produktionen av förnybar energi. Det handlar om

- pilot- och samarbetsprojekt för ökad konkurrenskraft
- pilot- och samarbetsprojekt om markbördighet för ökad kolinlagring och anpassning till ett föränderligt klimat
- pilot- och samarbetsprojekt för trygg energiförsörjning, energieffektivisering och produktion av förnybar energi
- pilot- och samarbetsprojekt för att minska jordbrukets utsläpp av växthusgaser och ammoniak
- kompetensutveckling, såsom kurser och utbildningar inom området vattenhushållning, minskad klimatpåverkan och förnybar energi.

Jordbruksverket anför i utlysningen att ett förändrat klimat sätter samhället på prov när det gäller både anpassning och att snabbt ställa om till fossilfri energianvändning och lägre utsläpp av växthusgaser. Inte minst jordbruket prövades av föränderliga väderförhållanden i samband med skörd och höstsådd i delar av Sverige samt i samband med torkan under sommaren 2018. I takt med att klimatet förändras behöver jordbruket förändras för att kunna upprätthålla en hållbar produktion av livsmedel.

Myndigheter och konkurrenskraft

I samband med att riksdagen beslutade om en livsmedelsstrategi för Sverige riktade den ett tillkännagivande till regeringen om att berörda myndigheter ska ges ett tydligt främjandeuppdrag gentemot näringarna (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338). Myndigheterna ska inte bara vara kontrollerande organ. Fokus bör skifta från ett myndighetsperspektiv till ett tydligare brukarperspektiv, vilket tydligt bör framgå av regeringens regleringsbrev. Myndigheter som arbetar med livsmedelsföretag bör i högre utsträckning tillhandahålla information samt underlätta och stödja livsmedelsföretagande.

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 (skr. 2018/19:75) konstaterar regeringen att konkurrenskraft är ett område som flera myndigheter redan arbetar med. Av förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk framgår bl.a. att myndigheten ska arbeta för ett konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet. Av förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket framgår att myndigheten ska underlätta samt skapa goda förutsättningar för företagande i livsmedelssektorn. Båda myndigheterna ska även säkerställa att föreskrifter och vägledande dokument är utformade på ett kostnadseffektivt och förstärkt sätt.

Regeringen gav i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag åt länsstyrelserna, Jordbruksverket, Livsmedelsverket, SLU, Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande och Tillväxtverket att redovisa sina bedömningar av myndigheternas uppdrag i förhållande till livsmedelsstrategin. Motsvarande uppdrag lämnades till Verket för innovationssystem genom regeringsbeslut den 25 januari 2018. Myndigheterna redovisade uppdragen den 31 maj 2018. De visade på ett flertal aktiviteter där de främjar företagande, kopplat till livsmedelsstrategin. Redovisningarna innehöll dessutom förslag på åtgärder för det fortsatta arbetet med livsmedelsstrategin. Detta kommer att ligga till grund för eventuella ytterligare åtgärder till berörda myndigheter.

År 2017 fick Livsmedelsverket även i uppdrag att redovisa hur arbetet för att göra det enklare att starta och driva livsmedelsföretag, med särskilt fokus på åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt, liksom hur myndighetens arbete med service, effektivitet och bemötande, ska fortsätta. Uppdraget redovisades i april 2017. Ett flertal åtgärder redovisades, bl.a. utveckling av digitala verktyg riktade till både inspektörer och företagare och ökad samverkan kontrollmyndigheter emellan. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2018/19:75).

Riksdagen riktade även ett annat tillkännagivande till regeringen i samband med beslutet om livsmedelsstrategin. Utskottet anförde följande, som riksdagen sedan ställde sig bakom (prop. 2016/17:104, bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338):

Regelverk som angår företag i primär- och livsmedelsproduktionen är i hög utsträckning gemensamma för EU:s inre marknad. Det medför att alla nationella regler och krav som går utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar att försämra konkurrenssituationen för svenska företag i livsmedelskedjan. I fråga om konkurrenskraftiga regler och villkor vill utskottet därför poängtera vikten av att det finns goda företagsvillkor för hela livsmedelskedjan. Utskottet anser att nationella, mer långtgående regler alltid ska vara väl motiverade och prövas noga. Detta bör ges regeringen till känna.

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 (skr. 2018/19:75) framhåller regeringen att det framgår av förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning att konsekvensutredningar bl.a. ska innehålla en bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen. Kan regleringen få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt ska konsekvensutredningen innehålla ytterligare beskrivningar av ett antal faktorer.

Tillväxtverket stöder myndigheter, departement och kommittéer i konsekvensutredningsarbetet genom utbildning och rådgivning. Tillväxtverket erbjuder bl.a. utbildning som riktar sig till myndigheter med föreskriftsarbete med koppling till EU-bestämmelser där de med utgångspunkt i förordningen diskuterar hur myndigheter kan arbeta med EU-perspektivet vid

utarbetande av föreskrifter. Av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 24) framgår att Tillväxtverket under 2017 lanserade en digital handledning för konsekvensutredningar. Handledningen riktar sig till regelgivare på myndigheter och departement och i kommittéer och beskriver hur man kan utreda konsekvenser för företag och miljön och sociala aspekter. I handledningen anges bl.a. att konsekvensutredningen ska innehålla en bedömning av om förslaget överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU. Vidare anges att vid införlivande av exempelvis EU-direktiv har medlemsstaterna visst utrymme att själva utforma de nationella regler som genomför direktivet. Om det nationella handlingsutrymmet utnyttjas och regelförslaget t.ex. går utöver eventuella minimiregler ska man ange på vilket sätt och varför samt konsekvensen av den reglering som går utöver EU-rätten.

I skrivelse 2018/19:75 redovisar regeringen att den redan före riksdagens tillkännagivande vidtagit ett antal åtgärder och kontinuerligt har fortsatt vidta åtgärder för att säkerställa generellt goda företagsvillkor som kan kopplas till området regler och villkor. Inom ramen för livsmedelsstrategin har både Livsmedelsverket och Jordbruksverket fått förenklingsuppdrag. Livsmedelsverket har t.ex. fått i uppdrag arbeta med land- och anläggningsgodkännanden för att underlätta tillträde till marknader utanför EU. Jordbruksverket har fått i uppdrag att öka kvaliteten, likvärdigheten och effektiviteten i djurskyddskontrollen.

Vidare redovisas att Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Tillväxtverket har fått i uppdrag att utveckla digitala tjänster som bidrar till minskat och förenklat uppgiftslämnande, guidning och service för företag i livsmedelskedjan. Målsättningen är att göra det enklare att starta och driva företag samt underlätta företagets myndighetskontakter på lokal, regional och statlig nivå. I genomförandet av uppdraget har myndigheterna valt att fokusera på att förenkla tillståndsprocessen för vattenbrukare samt biodlare och honungsproducenter. I det inledande arbetet har man även konstaterat att mycket kan återanvändas från det utvecklingsarbete som görs inom ramen för Serverat, som är en digital tjänst för företagare som ska söka tillstånd i restaurangbranschen. Uppdraget ska slutredovisas den 28 februari 2020.

Regeringen har också gett SLU uppdrag att inrätta ett vetenskapligt råd för djurskydd. Rådet ska bistå med vetenskapligt stöd i föreskriftsarbetet på djurskyddsområdet samt identifiera, sammanställa och utvärdera vetenskaplig forskning på området. Tillkännagivandet är inte slutbehandlat (skr. 2018/19:75).

Frågor om nationell överreglering, s.k. gold-plating, har behandlats av utskottet tidigare, bl.a. i betänkande 2016/17: MJU23 En livsmedelsstrategi för Sverige. I betänkandet redovisades följande:

I fråga om nationell överreglering, s.k. gold-plating, kan konstateras att Regelrådet och Näringslivets Regelnämnd (NNR) 2012 publicerade rapporten Att tydliggöra gold-plating – ett bättre genomförande av EU-lagstiftning. I rapporten beskrivs problematiken med gold-plating, dvs. att

ytterligare regler tillkommer när EU-regelverk införs i svensk rätt utöver vad som krävs för att regelverket ska anses vara infört. Ett av förslagen i rapporten var att regeringen borde ändra förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning. Den dåvarande regeringen valde trots allt att inte ändra förordningen i enlighet med förslaget, eftersom den ansåg att de åtgärder som skulle vidtas, t.ex. i form av att gold-plating blev ett stående inslag i Tillväxtverkets utbildningar för regelgivare, var tillräckliga.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 24) redovisas att en betydande del av den lagstiftning som träffar företag har sitt ursprung i EU och att det är viktigt att EU-lagstiftningen införlivas på ett effektivt sätt. Statskontoret har haft regeringens uppdrag att utreda förutsättningarna att utöka Regelrådets uppgifter vad gäller arbetet med att införliva EU-lagstiftning. I Statskontorets uppdrag ingick även att analysera om Regelrådet i sitt granskande arbete bör beakta huruvida nya och ändrade regler är utformade med hänsyn till den digitala utvecklingen.

Statskontoret redovisar i sin rapport Fler uppgifter för Regelrådet – Bör rådet arbeta mer med EU-lagstiftning och digitalisering? (rapport 2018:1, januari 2018) att det saknas nödvändiga förutsättningar för att ge Regelrådet en utökad roll vid införlivandet av EU-lagstiftning. Däremot kan granskningsverksamheten utvecklas så att Regelrådet i fortsättningen beaktar digitala aspekter när det granskar konsekvensutredningar. Dessutom bör Regelrådet utöka sin granskning av de konsekvensanalyser som EU-kommissionen gör i samband med att den föreslår ny lagstiftning.

Riksdagen har nyligen riktat ett tillkännagivande till regeringen om genomförande av EU-lagstiftning på nationell nivå med följande innebörd (bet. 2018/19:NU7, rskr. 2018/19:166):

Lagstiftning på EU-nivå beslutas främst i form av antingen förordningar eller direktiv. Förordningar är bindande och direkt tillämpliga i medlemsländerna medan direktiv som sätter upp vilka mål medlemsländerna ska uppnå och så får medlemsländerna själva bestämma hur de genomför direktiven i den nationella lagstiftningen. Hur de direktiv som antagits på EU-nivå genomförs nationellt påverkar både Sveriges och de svenska företagens konkurrenskraft. I vissa fall kan det finnas skäl för Sverige att gå utöver grundkraven i ett direktiv för att värna t.ex. miljön, folkhälsan eller arbetarskyddet. Samtidigt konstaterar utskottet att genomförandet av direktiv ibland leder till en mer omfattande reglering för företag än vad som är nödvändigt, vilket därmed skapar en omotiverad regelbörda för företagen. Sverige ska givetvis uppfylla sina åtaganden som medlemsland och genomföra de beslut som antagits på EU-nivå. Det är samtidigt viktigt att de svenska företagens konkurrenskraft värnas.

Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen genom ett tillkännagivande bör tydliggöra för regeringen att den bör verka för att EU-direktiv genomförs i nationell rätt på ett sätt som inte missgynnar företagens konkurrenskraft. Utgångspunkten bör vara att EU-direktiv ska införas på miniminivå i nationell lagstiftning, och när det finns skäl att överskrida denna miniminivå ska effekterna för företag tydligt redovisas.

Regelförenklning

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) redovisas att målet för det strategiska området Regler och villkor inom livsmedelsstrategin är att utformningen av regler och villkor ska stödja målet om en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där produktionen ökar – detta genom ändamålsenliga skatter och avgifter, regelförenklningar, administrativa lättnader och andra åtgärder för att stärka konkurrenskraften och lönsamheten.

Vidare anförts att livsmedelskedjan inklusive primärproduktionen är komplex och att företagen berörs av en stor mängd regler och myndighetskontakter vid tillståndsprovningar och kontroller. Regler behövs för att skydda miljö, konsumentintressen eller djur- och folkhälsa. Samtidigt får inte reglerna eller tillämpningen av dem skapa onödiga hinder som begränsar konkurrenskraft och innovation eller som hämmar livsmedelsföretagens utveckling, nyetablering eller förmåga att växa.

I februari 2016 slöt regeringen och Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) ett avtal om att samarbeta för att göra företagande inom restaurangbranschen enklare. Projektet har genomförts under namnet Serverat. Syftet är att underlätta för företagare som ska söka tillstånd samtidigt som kommunens handläggning effektiviseras. Arbetet inleddes med restaurangbranschen, men genom en ny överenskommelse mellan SKL och regeringen kommer även besöksnäringen att omfattas av detta arbete.

Tillväxtverket har regeringens uppdrag att samordna förenklingsarbetet och har Regelrådets verksamhet inom sin myndighet. Tillväxtverket ansvarar också för webbportalen verksamt.se, som är ett viktigt verktyg för att förenkla för den som vill starta ett företag. Myndigheten har också uppdrag att följa 19 statliga myndigheters arbete med att förenkla för företag.

Vidare redovisas i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) att både Livsmedelsverket och Jordbruksverket har fått förenklingsuppdrag inom ramen för livsmedelsstrategin. Livsmedelsverket har t.ex. fått i uppdrag arbeta med land- och anläggningsgodkännanden för att underlätta tillträde till marknader utanför EU. Jordbruksverket har fått i uppdrag att öka kvaliteten, likvärdigheten och effektiviteten i djurskyddskontrollen. Jordbruksverket har även i uppdrag att ge stöd till studier och försöksverksamhet inom djurområdet som syftar till ökad produktivitet och konkurrenskraft med bibehållen god djurvälstånd.

Som nämnts tidigare har Jordbruksverket, Livsmedelsverket och Tillväxtverket fått i uppdrag att utveckla digitala tjänster som bidrar till minskat och förenklat uppgiftslämnande, guidning och service för företag i livsmedelskedjan. Målsättningen är att göra det enklare att starta och driva företag samt underlätta företagets myndighetskontakter på lokal, regional och statlig nivå. Uppdraget ska slutredovisas den 28 februari 2020.

Som nämns ovan ska en konsekvensutredning genomföras inför all regelgivning som bl.a. innebär att kostnaderna för företagen uppskattas och att olika alternativ till regelutformning undersöks. Dåvarande landsbygdsminister Sven-Erik Bucht anförde den 31 maj 2017 i sitt svar på skriftlig fråga

2016/17:1457 Regeringens förenklingsarbete enligt livsmedelsstrategin att regeringen har intensifierat arbetet med att höja konsekvensutredningarnas kvalitet genom ett utökat stöd och genom utbildning till regelgivarna. En väl utförd konsekvensutredning leder i förlängningen till mer ändamålsenliga regler och därigenom till ökad konkurrenskraft och tillväxt.

Vidare anføres i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg. omr. 23) att för att effektivisera och förenkla handläggningen av stöd samt underlätta för brukarna har Jordbruksverket fortsatt arbetet med att införa elektroniska lösningar där så är möjligt. I september 2016 lade kommissionen fram ett förslag på ändringar i ett antal EU-förordningar, den s.k. omnibusförordningen. Sverige har i förhandlingarna drivit på för fortsatt förenkling av den gemensamma jordbrukspolitiken. Omnibusförordningen beslutades den 12 december 2017 och trädde i kraft den 1 januari 2018. Regeringen har till följd av omnibusförordningen beslutat om ett antal förändringar i tillämpningen av GJP för att åstadkomma en förenkling av politiken. Exempel på detta är att Sverige har slutat tillämpa en del av definitionen av aktiva jordbrukare. Den tidigare definitionen försvårade administrationen för stödsökande och stödmyndigheter.

I Jordbruksverkets årsredovisning för 2018 redovisas att Jordbruksverket arbetar aktivt med att åstadkomma förenklingar och underlätta för företagen. Viktiga delar i detta arbete har varit att arbeta vidare med de synpunkter och förslag som kom fram under Förenklingsresan för lantbrukare och Förenklingsresan för livsmedelsindustrin. Förenklingar överallt är ett av fokusområdena i Jordbruksverkets strategiska plan. Vidare anføres att förenklingsarbetet bedrivs kontinuerligt som en integrerad del i Jordbruksverkets ordinarie arbete. Viktiga utgångspunkter är att varken skyddet för miljön, djurskyddet eller djurhälsan ska försämrats. Jordbruksverket är också aktivt i förenklingsarbetet på EU-nivå, vilket bl.a. omfattar att försöka påverka och förenkla regelverket för EU-stöden och regelverken för djur- och växtskydd. Flera av de förenklingsförslag som kom fram under Förenklingsresan för lantbrukare och i de nationella svenska diskussionerna har tagits upp av EU-kommissionen i deras förenklingsarbete, exempelvis i den s.k. Refitplattformen och omnibusförordningen.

Även i Livsmedelsverkets årsredovisning för 2018 redovisas myndighetens arbete med att göra det enklare att starta och driva företag med särskilt fokus på åtgärder som underlättar för företagen att göra rätt, smartare regelverk och myndighetens service, effektivitet och bemötande. Livsmedelsverket arbetar kontinuerligt med att skapa ett enkelt och lättförståeligt regelverk både när det gäller egna regler och i arbetet med att påverka regelutvecklingen inom EU, bl.a. genom att organisera utfrågningar för att få insikter om marknads- och produktionskonsekvenser av olika regelförslag. Arbete med att digitalisera Livsmedelsverkets kontrollinformation fortsatte under 2018 med syfte att öka tillgänglighet, transparens och möjligheten att delta i förenklingsarbetet. Livsmedelsverket har även initierat ett omfattande arbete med att förändra kulturen i livsmedelskontrollen. Ambitionen är att kontrollen ska präglas av

förståelse för företagarens situation vid en kontroll och i kontakter mellan företag och myndigheter.

När det gäller anmälnings- och tillståndsprövning inom animalieproduktion har den svenska miljöprövningen reformerats vid flera tillfällen. En viktig utgångspunkt i regelförenklaringsarbetet med miljöprövningen har varit att prövningen inte ska vara mer komplicerad än vad som krävs med hänsyn till skyddet för miljön och människors hälsa. Under våren 2011 genomfördes en reform av mark- och miljödomstolarna. Genom att mark- och miljödomstolar inrättades skapades förutsättningar för att förenkla, samordna och effektivisera handläggning och domstolsprövning. Reformen gav förutsättningar för att kompetens och resurser skulle kunna användas på ett mer rationellt sätt och ge möjligheter för en effektiv ärendehantering med hög kvalitet.

I juni 2012 koncentrerades tillståndsprövningen till ett lägre antal länsstyrelser. Det övergripande syftet med reformen var att åstadkomma en mer effektiv prövning och kortare handläggningstider. Länsstyrelserna har också fått i uppdrag att redovisa handläggningstider utifrån både när en ansökan lämnas in och när ansökan bedöms vara komplett. Målsättningen är att ett ärende vid en miljöprövningsdelegation ska beslutas inom sex månader från det att en fullständig ansökan lämnats in.

I januari 2018 fick en utredare i uppdrag att undersöka om det nuvarande systemet för miljöprövning av miljöfarlig verksamhet är utformat på ett sätt som främjar investeringar som driver teknik- och metodutvecklingen mot minskad negativ miljöpåverkan. Utredaren fick även i uppdrag att föreslå åtgärder för att prövningen av verksamheter enligt miljöbalken ska främja investeringar som bidrar till en grön omställning. Utredningen skulle även föreslå hur miljöprövningsprocessen kan bli effektivare och mer ändamålsenlig. Utredningen är en åtgärd inom regeringens arbete med Smart industri.

I oktober 2018 redovisades departementspromemorian Anpassad miljöprövning för en grön omställning (Ds 2018:38). Utredningen konstaterar bl.a. att tidigare genomförda effektiviseringsåtgärder för införandet av ändringstillstånd får betraktas som framgångsrika och har bidragit till en effektivare och mer ändamålsenlig miljöprövningsprocess. Vidare föreslår utredaren att den bestämmelse som gör det möjligt att anmäla ändringar av miljöstillstånd ska förtydligas. Utredaren pekar också ut att tydliga mål för handläggningstider för miljöprövningsdelegationer och mark- och miljödomstolar, under vissa förutsättningar, kan bidra till en skyndsammare handläggning utan att miljöskyddet försämras. Avslutningsvis föreslår utredningen att en utökad möjlighet att anmäla ändringar av tillståndsgivna miljöfarliga verksamheter ses över för att underlätta genomförandet av miljöförbättrande åtgärder, samt att en e-tjänst för ansökan om tillstånd införs för att underlätta miljöstillståndsprövningen. Slutsatserna och förslagen i utredningen bereds inom Regeringskansliet.

Kompetensförsörjning etc.

Utskottet har behandlat frågor om kompetensförsörjning tidigare, bl.a. i betänkande 2017/18:MJU18 Landsbygdspolitik. I betänkandet redovisades följande:

När det gäller kompetensförsörjning för företag inom livsmedelskedjan lyfter regeringen fram i livsmedelsstrategin att utbildning och kompetensförsörjning fortlöpande behöver anpassas och utvecklas för att möta företagarnas behov av arbetskraft. Regeringen betonar vikten av att relevanta utbildningsanordnare på olika nivåer noga följer utvecklingen i livsmedelssektorn och strävar efter att möta de kompetensbehov som finns. Regeringen har även gett Tillväxtverket i uppdrag att inom området kompetensförsörjning stärka samverkan mellan industrin och skolan för att öka industrirelevanta utbildningars attraktionskraft och att genom validering stärka företagets strategiska kompetensförsörjning (prop. 2017/18:1 utg.omr. 24).

Av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) framgår att regeringen under 2017 gav Tillväxtverket i uppdrag att stödja och underlätta etableringen av en samverkansarena för livsmedelssektorns företag och aktörer. Samverkansarenan ska bidra till att höja innovationskapaciteten i sektorn och säkra en långsiktig kompetensförsörjning, i syfte att öka konkurrenskraften för företag i livsmedelssektorn. Samverkansarenan lanserade etableringen av Sweden Food Arena den 24 maj 2018 och Tillväxtverket slutrapporterade regeringsuppdraget den 30 juni 2018, men uppdraget förlängdes samtidigt till årsskiftet. Därefter har företagen och organisationerna tagit över och driver Sweden Food Arena i egen regi.

Av SLU:s regleringsbrev för 2019 framgår att utbildningsutbudet vid universitet och högskolor ska svara mot studenternas efterfrågan och arbetsmarknadens behov. SLU ska redovisa vilka bedömningar, prioriteringar och behovsanalyser som ligger till grund för beslut om utbildningsutbudet. SLU:s avvägningar när det gäller t.ex. fördelningen mellan program och kurser på olika nivåer och med olika förkunskapskrav samt fördelningen mellan campus- och distansutbildning ska redovisas. Därutöver ska en redovisning lämnas av hur SLU möter det omgivande samhällets behov av utbildning.

Även näringen arbetar med kompetensförsörjning inom lantbruket. Projektet Mer mat – fler jobb är en gemensam satsning av Livsmedelsföretagen, Krinova, Gröna Jobb, Lantbrukarnas Riksförbund (LRF) och Arbetsförmedlingen. Det treåriga projektet har en budget på 180 miljoner kronor. LRF står för 120 miljoner kronor, där 75 procent utgörs av bidrag från Europeiska socialfonden, och resterande 60 miljoner kronor står Arbetsförmedlingen för. Hälften av dessa medel kommer från socialfonden. Pengarna ska användas till att erbjuda 1 000 jordbruksföretag företagsanalyser för att exempelvis hitta nya vägar till ökad produktion samt behov av utbildning och ny arbetskraft. Totalt 2 000 personer kommer även att kunna få kompetensutveckling för att stärka företagets utveckling och konkurrenskraft. 300 företagare erbjuds ledarskapsutbildning och 100 företag inom

livsmedelsindustrin har möjlighet till validering eller kartläggning av medarbetares kunskaper.

När det gäller tillgång till riskkapital gör regeringen bedömningen i livsmedelsstrategin (prop. 2016/17:104) att en strukturomvandling i jordbruks- och trädgårdsnäringen bör underlättas och att företagen bör ges möjlighet att bedriva verksamheten i effektiva företagsformer oavsett storlek. Regeringen framhåller att det sedan lång tid tillbaka har pågått en strukturomvandling inom jordbruks- och trädgårdsnäringen. Strukturrationaliseringen i jordbruket kommer i allt högre grad att innebära stora kapitalinsatser. Det kommer att krävas en ökad dynamik, nya ägare och nya kategorier av ägare för att kunna överlåta och investera i företag. För att skapa bättre förutsättningar för livsmedelsföretagen att växa och bedriva verksamheten i effektiva företagsformer, oavsett storlek, anser regeringen att jordförvärvslagstiftningen bör ses över. En ökad dynamik i ägande och delägarskap är viktig.

Den 15 juni 2017 fick SLU i uppdrag att inom ramen för livsmedelsstrategin analysera effekter av jordförvärvs- och arrendelagstiftningen. Analysen skulle beskriva jordförvärvs- och arrendelagstiftningens påverkan på företagens möjlighet till utveckling, deläggande, generationsväxlingar och kapitalförsörjning, investeringsklimatet inom jord- och skogsbruk samt möjligheten att välja mest lämplig företagsform. Uppdraget redovisades i december 2018 (Rapport om uppdraget att, inom ramen för livsmedelsstrategin, analysera effekter av jordförvärvs- och arrendelagstiftningen).

Sammantaget visar resultaten från SLU:s analys att jordförvärvslagens begränsning av juridiska personers möjlighet att förvärva mark har ingen eller möjligen ringa betydelse i praktiken när det gäller företagsutveckling. När det gäller arrendelagstiftningen visar resultaten på att den sannolikt har en konserverande effekt och att företagande och konkurrenskraft skulle främjas av en friare lagstiftning. Mot bakgrund av analysen anser SLU bl.a. att jordförvärvslagen inte behöver ändras när det gäller möjligheten för en juridisk person att köpa mark, att man bör överväga att avskaffa bosättningskravet i jordförvärvslagen och att det bör bli lättare för jordägare och arrendatorer att själva bestämma hur avtalet dem emellan ska se ut. Rapporten bereds nu inom Regeringskansliet.

Även inom reformen av GJP finns en ambition från kommissionen att bättre främja generationsväxlingar. I Regeringskansliets faktapromemoria 2017/18:140 Reformpaket för den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2020 redovisas att dagens nivåer av direktstöd som kapitaliseras i markpriser försvårar generationsväxlingar, och därför kan en generell neddragning av direktstöden på sikt underlätta för unga och nya jordbrukare. Regeringen understryker att medlemsländerna måste få möjlighet att skraddarsy utformningen av eventuella åtgärder för nya jordbrukare utifrån vilka som lämpar sig bäst för respektive lands nationella förhållanden med de utmaningar som nya lantbrukare möter. Det är samtidigt viktigt att utformningen av

eventuella åtgärder inte snedvrider konkurrensen. Det är även viktigt att GJP utformas för att öka attraktionskraften för nya och unga företagare. Ett stort hinder är nuvarande komplexa regelverk med stor risk för sanktioner. Åtgärder inom landsbygdsprogrammet, som investeringar och kompetensutveckling, kan underlätta ungas etablering på ett effektivt sätt.

Utskottets ställningstagande

Konkurrenskraftigt lantbruk

Riksdagen har beslutat om mål både för en svensk livsmedelsstrategi och för en sammanhållen landsbygds politik som syftar till att främja en konkurrenskraftig livsmedelskedja och en livskraftig landsbygd. Utskottet konstaterar därmed att det finns goda förutsättningar att stärka lönsamheten och konkurrenskraften i hela livsmedelskedjan. Regeringen har t.o.m. 2019 satsat över 1 miljard kronor för genomförandet av livsmedelsstrategin. Inom ramen för handlingsplanen för livsmedelsstrategin har flera uppdrag genomförts i syfte att stärka konkurrenskraften. Utskottet noterar att ett bondepaket kommer att genomföras för att stärka det svenska jordbruket och öka konkurrenskraften, och att det pågår ett arbete med att ta fram en ny handlingsplan för livsmedelsstrategin för 2020–2022. Utskottet ser fram emot en ny handlingsplan med kraftfulla åtgärder för att stärka lönsamheten och konkurrenskraften i livsmedelskedjan.

Vidare delar utskottet regeringens syn att en hållbar jordbruksproduktion måste relateras både till dess positiva bidrag till miljön och till dess negativa effekter på miljön. Landsbygdsprogrammet är ett viktigt verktyg i detta sammanhang.

Mot bakgrund av att omfattande aktiviteter redan pågår med att stärka livsmedelskedjans konkurrenskraft anser utskottet att motionerna 2018/19:1290 (SD) yrkande 1, 2018/19:1336 (M) yrkande 1, 2018/19:1682 (M), 2018/19:1699 (M), 2018/19:1955 (M) yrkande 1, 2018/19:2255 (L) yrkandena 27 och 28, 2018/19:2820 (SD) yrkande 21 och 2018/19:2896 (M) yrkande 2 kan lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte redan kan anses tillgodosedda.

Myndigheter och konkurrenskraft

Utskottet anser att det är mycket viktigt att berörda myndigheter tydligare beaktar livsmedelsföretagens konkurrenskraft i sitt arbete. Utskottet har bl.a. riktat två tillkännagivanden till regeringen om att berörda myndigheter ska ges ett tydligare främjandeuppdrag gentemot näringarna och att nationella, mer långtgående, regler ska vara väl motiverade och prövas noga. Utskottet noterar att det framgår av både Jordbruksverkets och Livsmedelsverkets instruktioner att de ska arbeta för ett konkurrenskraftigt näringsliv och skapa goda förutsättningar för livsmedelsföretagande. Vidare pågår olika förenklingsuppdrag som ska säkerställa goda företagsvillkor, bl.a. utveckling av digitala

verktyg, samverkan vid kontroller och utveckling av digitala tjänster för att underlätta myndighetskontakter på olika nivåer.

När det gäller genomförandet av EU-regler på nationell nivå konstaterar utskottet att näringsutskottet nyligen har föreslagit ett tillkännagivande till regeringen om att den bör verka för att EU-direktiv genomförs i nationell rätt på ett sätt som inte missgynnar företags konkurrenskraft. Utskottet noterar i detta sammanhang att Tillväxtverket spelar en stor roll i arbetet med att stödja myndigheter och departement i konsekvensutredningsarbetet och att det redan finns skyldigheter att i konsekvensutredningar motivera på vilket sätt man vill gå utöver EU-rätten vid regelgivning, varför samt konsekvensen av att göra det.

I avvaktan på resultatet av det arbete som pågår anser utskottet att motionerna 2018/19:848 (M) yrkande 2, 2018/19:1287 (SD) yrkandena 1 och 17, 2018/19:1336 (M) yrkande 3, 2018/19:2736 (KD) yrkande 11 och 2018/19:2896 (M) yrkandena 9, 10 och 22 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Regelförenkling

Utskottet delar regeringens bedömning att regler behövs för att skydda miljö, konsumentintressen samt djur- och folkhälsa men att de samtidigt inte får skapa onödiga hinder som begränsar konkurrenskraften. Utskottet noterar att det inom ramen för livsmedelsstrategin pågår ett regelförenklingsarbete. Utvecklingen av digitala tjänster för att förenkla uppgiftslämnande och ge service till företag i livsmedelskedjan är ett viktigt uppdrag för att göra det enklare att starta företag och underlätta myndighetskontakter på olika nivåer. Vidare noterar utskottet att Jordbruksverket och Livsmedelsverket arbetar kontinuerligt och integrerat med att förenkla och underlätta för företag bl.a. genom att skapa enkla och förståeliga regelverk.

När det gäller anmälnings- och tillståndsprövning för animalieproduktion noterar utskottet att det inom Regeringskansliet pågår beredning av en departementspromemoria med olika förslag som bl.a. syftar till att underlätta miljöprövningsprocessen.

Med hänvisning till att det pågår ett omfattande regelförenklingsarbete på området anser utskottet att motionerna 2018/19:1287 (SD) yrkandena 28 och 29, 2018/19:1336 (M) yrkande 2, 2018/19:1636 (M) yrkande 1, 2018/19:1926 (M), 2018/19:2736 (KD) yrkandena 12–14 och 2018/19:2896 (M) yrkande 19 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Kompetensförsörjning etc.

Utskottet anser att kompetensförsörjningen inom de areella näringarna är grundläggande för att kunna stärka livsmedelssektorns konkurrenskraft. I likhet med vad som framförs i livsmedelsstrategin anser utskottet att det är en fråga för både näringen, utbildningsanordnarna och det offentliga att arbeta vidare med. Utskottet noterar bl.a. att Sweden Food Arena ska arbeta med att

säkra en långsiktig kompetensförsörjning men även att SLU:s utbildningsutbud ska svara mot arbetsmarknadens behov. Utskottet noterar med intresse näringens gemensamma satsning Mer mat – fler jobb. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motion 2018/19:1287 (SD) yrkande 18 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller tillgång till riskkapital och generationsskiften noterar utskottet att SLU:s rapport om jordförvärvs- och arrendelagstiftningen är under beredning inom Regeringskansliet. Utskottet noterar också att det inom reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken finns en ambition från kommissionens sida att bättre främja generationsväxlingar. Med det anförda och i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår föreslår utskottet att motion 2018/19:1287 (SD) yrkande 26 lämnas utan vidare åtgärd.

Ekologiskt jordbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att ändra målsättningen för det ekologiska jordbruket, om att avskaffa kvantitativa mål om ekologisk odling och konsumtion samt om ändrade uppgifter för den samordnande funktionen för ekologiska livsmedel.

Jämför reservation 27 (M), 28 (SD), 29 (V) och 30 (L).

Motionerna

Ett antal motioner tar upp att man vill höja målet för andelen ekologisk jordbruksmark i Sverige. I kommittémotion 2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 19 anför att Sverige bör anta mål om att 50 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030. Motionärerna anser att dagens produktionsmål är för lågt och att det finns många skäl för att öka målsättningen, bl.a. ökad biologisk mångfald, minskat utsläpp av bekämpningsmedel, stärkt konkurrenskraft och hållbarhet i jordbruket.

Enligt motion 2018/19:2302 av Anna Sibinska och Elisabeth Falkhaven (båda MP) yrkande 1 behövs mer ekologisk matproduktion i Sverige. Motionärerna vill att målet för hur mycket av den svenska jordbruksmarken som ska vara certifierad ekologisk jordbruksmark ska höjas till 40 procent för 2030. Samtidigt vill de fördubbla de nuvarande anslagen för omställning till ekologisk produktion så att fler lantbrukare kan bli ekologiska.

Maria Gardfjell m.fl. (MP) anför i kommittémotion 2018/19:2315 yrkande 1 att Sverige ska verka för att vara ett grönt föregångsland inom naturvänligare jordbruk med ökad areal ekologiskt jordbruk och mer naturbeten. Vidare vill motionärerna påskynda omställningen till ekologiskt jordbruk så att vi snarast når målet att 30 procent av jordbruksmarken ska

brukas ekologiskt (yrkande 8). För att nå detta mål vill motionärerna bl.a. utöka stödet för de lantbrukare som vill ställa om till ekologisk produktion.

Enligt motion 2018/19:2741 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 6 bör riksdagen besluta om ett nytt mål för ekologiskt lantbruk där 40 procent av odlingsarealen 2030 ska vara ekologisk.

Ett antal motioner tar också upp att man vill avskaffa kvantitativa mål för ekologisk odling. Enligt kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 9 ska ekologisk produktion främjas men utgå från marknadens efterfrågan snarare än att kvantitativa mål fastställs. Det behövs fler åtgärder som bidrar till att öka produktionen, konsumtionen och exporten av ekologiska produkter. Motionärerna anser dock att kvantitativa mål för ekologisk produktion och konsumtion inte behövs. En ökad ekologisk produktion bör främst bygga på rimliga konkurrensvillkor och förutsägbara regler där bönder, handel och konsumenter själva utvecklar det ekologiska konceptet.

I motion 2018/19:1728 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 1 anförs att det inte är politikens uppgift att ta ställning till vilka produktionsmetoder som lantbrukare ska använda. Produktionsmålen för ekologisk odling bör ersättas med strävansmål för ett mer resurseffektivt jordbruk (yrkande 2). Med den stora årliga ökningen av försäljning och konsumtion av ekologiska livsmedel anser motionärerna att det är hög tid för marknadskrafterna att ta vid.

Jan Björklund m.fl. (L) anför i partimotion 2018/19:2255 yrkande 30 att livsmedelsproduktionen, oavsett om den är konventionell eller ekologisk, ska styras av konsumenternas efterfrågan, inte av stöd, subventioner eller snedvridande regler.

I motion 2018/19:1731 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 1 betonas den ekologiska odlingens lägre avkastande förmåga samt vilka konsekvenser det får för klimat, miljö och en globalt växande befolkning. Motionärerna anser vidare att regeringen när det gäller synen på mervärdet i ekologisk odling bör agera i enlighet med relevant forskning och slutsatser från regeringens expertmyndigheter (yrkande 2).

Enligt kommittémotion 2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 bör den samordnande funktion för ekologisk produktion som regeringen har inrättat i stället ha till uppgift att se till hela jordbrukets hållbarhet och inte inriktas mot en specifik produktionsform.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) framgår att konsumenternas efterfrågan på ekologisk mat har ökat kraftigt under de senaste åren. Marknaden bedömer att ökningen kommer att fortsätta flera år framöver. Den ekologiska produktionen har dock inte ökat i takt med efterfrågan. En särskilt viktig åtgärd för att öka den ekologiska produktionen är ersättningarna för ekologisk produktion i landsbygdsprogrammet för 2014–2020. Stöd motsvarande 637,4 miljoner kronor betalades ut 2017 och t.o.m. april 2018.

Förutom satsningarna på ekologisk produktion i landsbygdsprogrammet ger regeringen stöd till forskning (Formas), försöks- och utvecklingsverksamhet (Jordbruksverket), fältforskning (SLU) samt Centrum för ekologisk produktion och konsumtion vid SLU.

Vidare innehåller livsmedelsstrategin och dess handlingsplan satsningar på produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel. Regeringen har satt upp inriktningsmål för ekologisk produktion och konsumtion som innebär att 30 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och att 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter 2030.

Den 28 februari 2018 presenterade Jordbruksverket ett förslag till en åtgärdsplan för att öka produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel (rapport 2018:16). Åtgärdsplanen innehåller etappmål och åtgärder som syftar till att nå regeringens uppsatta inriktningsmål för ekologisk produktion och konsumtion. Den 26 april 2018 beslutade regeringen att ge Jordbruksverket 50 miljoner kronor 2018–2020 för att vidta ett antal åtgärder som återfinns i förslaget till åtgärdsplan i syfte att nå regeringens mål för ekologisk produktion och konsumtion. Näringslivet och berörda aktörer ska ges en aktiv och central roll i valet av åtgärder.

I juli 2018 utlyste Jordbruksverket, inom ramen för åtgärdsplanen, 26 miljoner kronor för åtta åtgärder som ska främja produktion och konsumtion av ekologiska livsmedel. Projekt som Jordbruksverket utlyste var

- att genomföra en informationskampanj för att höja kunskapen om ekologiska livsmedel i restaurangsektorn
- att skapa och genomföra ett kunskaphöjande utbildningsprogram om ekologiska livsmedel för offentlig sektor
- att ta fram marknadsinformation om ekologiska livsmedel
- att ta fram marknadsinformation och benchmarking om ekologiska livsmedel i offentlig sektor
- att göra löpande marknadsanalyser om ekologisk produktion ur ett företagarperspektiv inom primärproduktionen
- att utveckla och förvalta nationella riktlinjer för ekologisk produktion
- att skapa och förvalta en informativ webbportal om ekologisk produktion och ekologiska livsmedel.

I den andra utlysningen i oktober 2018 om försöks- och utvecklingsprojekt beviljade Jordbruksverket tio ansökningar som omfattade ca 6 miljoner kronor. Jordbruksverket fördelar varje år pengar till försöks- och utvecklingsprojekt för ekologisk produktion. Syftet med projekten är att ge tillämpad kunskap inom områdena djurhälsa, djurhållning, trädgård och växtodling i ekologiskt lantbruk. För försöks- och utvecklingsprojekten för 2019 fanns en särskild satsning inom ekologisk produktion för att öka den ekologiska produktionen och konsumtionen. Prioriteringarna för projekten har hämtats

från Jordbruksverkets åtgärdsplan för att öka produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel.

Av Jordbruksverkets regleringsbrev för 2019 framgår att anslaget 1:19 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket bl.a. får användas för försöks- och utvecklingsverksamhet i syfte att bidra till uppfyllelse av för jordbruket relevanta miljö kvalitetsmål, särskilt Ett rikt odlingslandskap, Ingen övergödning, Giftfri miljö och Begränsad klimatpåverkan. Försöks- och utvecklingsverksamhet relaterad till ekologisk produktion ska särskilt uppmärksammas.

Vidare framgår av SLU:s regleringsbrev för 2019 att minst 7 miljoner kronor av myndighetens förvaltningsanslag ska avsättas för fältforskningsverksamhet om ekologisk produktion och minst 5 miljoner kronor för den verksamhet som bedrivs vid Centrum för ekologisk produktion och konsumtion (Epok). Epoks verksamhetsområde, dvs. ekologiskt lantbruk, innefattar hela livsmedelssystemet från produktion till konsumtion. Epok samverkar med forskare, rådgivare, lantbrukare, beslutsfattare, näringsliv, konsumentorganisationer och studenter och ska bl.a. bidra till forskningen om ekologiskt lantbruk och ekologisk mat samt till en ökad hållbarhet i hela lantbruket. Epok arbetar med kommunikation och kunskapsförmedling, samordning och initiering av forskning samt utbildning.

Vidare redovisas i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) att den ekologiska odlingen har ökat kontinuerligt under de senaste åren. Arealen jordbruksmark som var helt omställd till ekologisk produktion ökade under 2017 och uppgick till 495 800 hektar. Den totala arealen jordbruksmark som var omställd eller under omställning till ekologisk produktion ökade likaså. Av Sveriges totala certifierade jordbruksmark var 19 procent omställd eller under omställning till ekologisk produktion 2017. Den ekologiska livsmedelsförsäljningen ökade med 10 procent, motsvarande 2,5 miljarder kronor, till 27,9 miljarder kronor 2017 jämfört med 2016. Av sålda livsmedel 2017 var 9,3 procent ekologiska. Den ekologiska livsmedelsförsäljningen fortsatte att öka även inom offentlig marknad, med 15 procent, under 2017.

Utskottet har behandlat frågor om mål för ekologisk produktion och konsumtion tidigare och föreslog i betänkande 2016/17: MJU23 En livsmedelsstrategi för Sverige ett tillkännagivande till regeringen om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer. Riksdagen biföll utskottets förslag till beslut (rskr. 2016/17:338).

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 (skr. 2018/19:75) hänvisar regeringen till budgetpropositionen för 2018 där regeringen redogör för sina mål för ekologisk produktion och offentlig ekonomisk konsumtion. Vidare lyfter man fram uppdraget till Jordbruksverket om en handlingsplan för hur målen ska nås (se ovan för mer information om uppdraget). Tillkännagivandet är inte slutbehandlat.

Regeringen anförde i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23) att det är viktigt att det finns goda förutsättningar för den ekologiska produktionen och att den potential som finns för fler jobb och en bättre miljö utnyttjas. Ekologisk odling bidrar till flera av miljö kvalitetsmålen, t.ex. Giftfri miljö, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. För att främja ekologisk produktion och konsumtion görs insatser inom flera områden. Satsningarna har bidragit till en ökning både av den ekologiska odlingen och av marknaden för ekologiska produkter. Vidare anförde regeringen att satsningarna i landsbygdsprogrammet och livsmedelsstrategin är ett uttryck för den vikt som regeringen lägger vid produktionen, konsumtionen och exporten av ekologiska livsmedel. Regeringen bedömde att det finns en outnyttjad potential för produktion av ekologiska livsmedel inom jordbruket som regeringen vill ta till vara.

Dåvarande landsbygdsminister Sven-Erik Bucht anförde den 11 maj 2018 som svar på fråga 2017/18:1245 Ekologisk produktion följande om att fastställa kvantitativa mål för ekologisk produktion och konsumtion:

Precis som Moderaterna tror jag på det svenska jordbruket och vill att produktionen i Sverige ska öka. Det är därför regeringen tillsammans med riksdagen antagit en livsmedelsstrategi vars främsta syfte är att skapa en konkurrenskraftig och lönsam livsmedelskedja. Nyckeln är hållbar produktivitet i hela livsmedelskedjan så att svensk matproduktion ökar, både av konventionell och ekologisk mat, och bidrar till sysselsättning och tillväxt. Det ska vara mat som konsumenterna efterfrågar, både i Sverige och på exportmarknaderna. Hela värdekedjan är inkluderad i strategin, från primärproduktion till konsument. Regeringen har satsat en miljard kronor på genomförandet av livsmedelsstrategin och ca 40 åtgärder är påbörjade och under genomförande.

Konsumenternas efterfrågan på ekologisk mat har ökat kraftigt under de senaste åren. Under 2015 ökade försäljningen av ekologiska livsmedel med 39 procent, 2016 med 18 procent och 2017 ca med 10 procent. Marknaden bedömer att ökningen kommer att fortsätta flera år framöver. Den ekologiska produktionen i Sverige har dock inte ökat i takt med efterfrågan och regeringen vill bidra till att förbättra förutsättningarna för ökad produktion och konsumtion av ekologiska livsmedel i landet. I det regeringsuppdrag Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) fick att analysera exportpotentialen för svenska livsmedel pekade ekologiska produkter ut som en av flera styrkor i ett globalt perspektiv. Tyskland, Storbritannien och Kanada är några exempel på marknader där exporten av svenska ekologiska livsmedel har stor potential att växa. Uppdraget till Statens jordbruksverk i april 2018 om ekologisk produktion är ett initiativ som ingått i regeringens handlingsplan för livsmedelsstrategin.

Regeringens bedömning är att en ökad efterfrågan på den ekologiska marknaden kan bidra till tillväxt och konkurrenskraft i svenskt jordbruk och svensk livsmedelsproduktion. En ökad ekologisk produktion skulle skapa värdetillväxt och därmed fler jobb på landsbygden. Ekologisk produktion är arbetsintensivt och kan bidra till fler nyanställningar och få livsmedels- och jordbruksföretag att expandera.

När det gäller samordningsfunktionen för ekologiska livsmedel fick Jordbruksverket i uppdrag den 15 juni 2017 att inom ramen för livsmedelsstrategin i samråd med bl.a. berörda myndigheter, företrädare för företag och organisationer inom hela livsmedelskedjan samt konsument- och miljöorganisationer att inrätta en samordningsfunktion för ekologiska livsmedel. Syftet var att stödja utvecklingen mot mer ekologisk produktion, och för det avsatte regeringen 12 miljoner kronor 2017–2019. I regeringsbeslutet (dnr N2017/04214/JM) anförde regeringen att eftersom den ekologiska produktionen inte har ökat i takt med efterfrågan vill regeringen bidra till att öka produktionen och konsumtionen av ekologiska livsmedel i Sverige. Det är viktigt att det finns goda förutsättningar för den ekologiska produktionen och att den potential som finns för fler jobb och en bättre miljö tas till vara. Regeringen avser därför att arbeta för en politik som bidrar till en ökad andel ekologisk produktion och konsumtion. Regeringens bedömning är att en ökad efterfrågan på den ekologiska marknaden kan bidra till tillväxt och konkurrenskraft i svenskt jordbruk och svensk livsmedelsproduktion.

Samordningsfunktionens uppgift är att

- främja produktion, konsumtion och export av ekologiska livsmedel
- bidra till utbyte av erfarenheter och dialog mellan berörda aktörer inom området ekologisk produktion och konsumtion
- utreda marknadens funktionssätt och identifiera flaskhalsar i produktionsledet
- verka för kunskapsuppbyggnad i form av forskning, innovation och rådgivning.

Jordbruksverket har inrättat en samordningsfunktion med en styrgrupp, ett sekretariat och funktioner för dialog med aktörer utanför Jordbruksverket.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning att en ökad efterfrågan på den ekologiska marknaden kan bidra till hållbar tillväxt och konkurrenskraft i svenskt jordbruk och svensk livsmedelsproduktion. Vidare noterar utskottet att det görs insatser på flera områden för att främja ekologisk produktion och konsumtion, och att dessa insatser har bidragit till en ökning både av den ekologiska odlingen och av marknaden för ekologiska produkter.

Utskottet noterar att regeringen i samband med att livsmedelsstrategin togs fram fastställde ett inriktningsmål för ekologisk produktion och konsumtion. Vid behandlingen av livsmedelsstrategin i utskottet föreslogs ett tillkännagivande till regeringen om att svensk livsmedelsproduktion ska styras av konsumenternas efterfrågan och inte av politiskt bestämda kvantitativa mål för konsumtion och produktion kopplade till specifika produktionsformer. Utskottet anförde att fokus måste vara att stärka konkurrenskraften i hela livsmedelskedjan i stället för att formulera mål om ekologisk konsumtion och

produktion. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (bet. 2016/17:MJU23, rskr. 2016/17:338).

Mot bakgrund av redovisningen ovan anser utskottet att motionerna 2018/19:669 (V) yrkande 19, 2018/19:1287 (SD) yrkande 9, 2018/19:1728 (M) yrkandena 1 och 2, 2018/19:1731 (M) yrkandena 1 och 2, 2018/19:2255 (L) yrkande 30, 2018/19:2302 (MP) yrkande 1, 2018/19:2315 (MP) yrkandena 1 och 8, 2018/19:2741 (MP) yrkande 6 och 2018/19:2896 (M) yrkande 1 kan lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte redan kan anses tillgodosedda.

Genomförande av livsmedelsstrategin

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om utvärdering och uppföljning av livsmedelsstrategin, om skrivningar i myndigheters regleringsbrev när det gäller livsmedelsstrategins målsättningar och om ett nationellt råd för att genomföra livsmedelsstrategin.

Jämför reservation 31 (KD) och 32 (M, KD) samt särskilt yttrande 2 (C).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 30 bör regeringen tillsammans med livsmedelskedjans aktörer ta fram en plan för utvärdering och uppföljning av målsättningarna med den nationella livsmedelsstrategin.

Enligt yrkande 32 i samma motion ska livsmedelsstrategins målsättningar finnas med i regleringsbrev till myndigheter som är kopplade till livsmedelskedjan samt att myndigheterna aktivt bör arbeta med dessa. Om konkurrenskraften och tillväxten ska öka i hela livsmedelskedjan behöver relevanta myndigheter arbeta för att den övergripande målsättningen med livsmedelsstrategin uppfylls.

Även kommittémotion 2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 3 tar upp behovet av en redogörelse för hur målen för livsmedelsstrategin ska mätas och hur målen ska följas upp. Arbetet med livsmedelsstrategin måste följas upp kontinuerligt, och en årlig resultatredovisning görs rimligen i budgetpropositionen. Utöver detta är det nödvändigt att en mer utförlig extern utvärdering görs med jämna mellanrum. En av dessa bör ha karaktären av en mer omfattande halvtidsutvärdering för att viktiga reformer ska kunna genomföras i tid för att målen ska hinna nås till 2030.

Enligt kommittémotion 2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8 bör det inrättas ett nationellt råd för att genomföra den nationella livsmedelsstrategin. Syftet med rådet är att stärka samarbetet mellan berörda

myndigheter, jordbruks- och trädgårdsnäringsens branscher, livsmedelsindustrin, handeln, forskarsamhället, utbildningsväsendet och andra berörda intressen. Rådet bör löpande informera regeringen om näringsens prioriteringar samt om vilka åtgärder som behövs.

Kompletterande uppgifter

I livsmedelsstrategin (prop. 2016/17:104) betonas vikten av en ändamålsenlig uppföljning och utvärdering. Det behöver enligt regeringen finnas ett system med kontrollstationer och relevanta indikatorer som kan mäta målpuffyllelsen. Uppföljningen och utvärderingen bör omfatta både strategins mål och de bedömningar som görs i strategin. Det anges att uppföljningen bör syfta till att säkerställa att de åtgärder som vidtas inom ramen för livsmedelsstrategin får de avsedda effekter som livsmedelsstrategins mål anger. Utvärderingen bör ta ett helhetsgrepp om olika relevanta områden och där det är ändamålsenligt analysera systemet och politikens effekter utifrån olika företagens, konsumenters, intressegruppers och andra aktörers behov och situation.

Vidare anför regeringen att den avser att regelbundet följa upp livsmedelsstrategin fram till 2030. En årlig redovisning av resultaten ska göras i budgetpropositionen, och en fördjupad uppföljning ska regelbundet lämnas till riksdagen. En lämplig myndighet ska även få i uppdrag att, i samråd med berörda myndigheter och aktörer, ta fram ovannämnda system med kontrollstationer och relevanta indikatorer som löpande kan mäta målpuffyllelsen och redovisa dessa i kommande budgetproposition.

Regeringen har gett Jordbruksverket i uppdrag att löpande följa och utvärdera genomförandet av livsmedelsstrategin (N2017/01029/SUN). I uppdraget ingår att formulera relevanta indikatorer för uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin. Utgångspunkten för förslagen är målen och de bedömningar som regeringen gör i propositionen. Uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin ska göras årligen senast den 31 mars med en fördjupad analys vart fjärde år. Jordbruksverket får för uppdragets genomförande 4 miljoner kronor under 2017–2019.

I Jordbruksverkets årsrapport Utvärdering och uppföljning av livsmedelsstrategin 2019 (rapport 2019:9) fastställs en grundstruktur och en metod som är förankrad i ekonomisk teori för det fortsatta arbetet med att utvärdera och följa upp livsmedelsstrategin. Rapporten visar hur livsmedelskedjan har utvecklats för de företag som har primär verksamhet inom livsmedelskedjan utifrån det övergripande målet och målen för de tre strategiska områden som finns i propositionen.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) redovisas att framtagandet av indikatorer för uppföljningen utvecklas kontinuerligt då ny statistik och nya mätmetoder behöver tas fram inom vissa områden. Därmed kommer rapporteringen i budgetpropositionen successivt att ändras. Jordbruksverket överlämnade den 29 mars 2018 ett förslag till indikatorer och

utvärdering för livsmedelsstrategin. Jordbruksverket lämnade den 16 maj 2018 in en första utvärderingsrapport som redovisar de indikatorer som återfinns i budgetpropositionen. Jordbruksverket inledde efter detta en samrådsprocess med myndigheter och aktörer för att ytterligare utveckla indikatorerna och kommer att fram till 2030 kontinuerligt utveckla sin redogörelse.

När det gäller livsmedelsstrategins målsättningar i regleringsbrev har Jordbruksverket som förvaltningsmyndighet inom jordbruksområdet och fiskeområdet och därtill knuten landsbygdsutveckling enligt 1 § förordningen (2009:1464) med instruktion för Statens jordbruksverk till uppgift att bl.a. arbeta för ett dynamiskt och konkurrenskraftigt näringsliv i hela landet. I mars 2018 ändrade regeringen i instruktionen och lade till en ny 2 a § som säger att myndigheten ska arbeta för en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelsproduktion genom att beakta behovet av stärkt konkurrenskraft för företag, tillhandahålla god service och lättillgänglig information samt verka för förenkling och administrativa lättnader. Enligt 2 § förordningen (2009:1426) med instruktion för Livsmedelsverket ska Livsmedelsverket bl.a. underlätta och skapa goda förutsättningar för företagande i livsmedelssektorn.

Regeringen har i ett antal myndigheters regleringsbrev för 2019, bl.a. Livsmedelsverkets och länsstyrelsernas, fört in ett återrapporteringskrav om livsmedelsstrategin. Myndigheterna ska redogöra för och bedöma hur deras verksamhet har bidragit till att, inom deras ansvarsområde, uppfylla de av riksdagen fastlagda målen för livsmedelsstrategin – det övergripande målet samt tillhörande mål för strategins strategiska områden. Rapporteringen ska baseras på indikatorer eller andra bedömningsgrunder.

Det framgår även av regeringens skrivelse 2018/19:75 Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 att regeringen i regleringsbrev för 2018 gav i uppdrag åt länsstyrelserna, Jordbruksverket, Livsmedelsverket, SLU, Formas och Tillväxtverket att redovisa sina bedömningar av myndigheternas uppdrag i förhållande till livsmedelsstrategin. Motsvarande uppdrag lämnades till Vinnova genom regeringsbeslut den 25 januari 2018. Myndigheterna redovisade uppdragen den 31 maj 2018. De visade på ett flertal aktiviteter där de främjar företagande, kopplat till livsmedelsstrategin. Redovisningarna innehöll dessutom förslag på åtgärder för det fortsatta arbetet med livsmedelsstrategin. Detta kommer att ligga till grund för eventuella ytterligare uppdrag till berörda myndigheter.

Som en del av genomförandet av livsmedelsstrategin har ett nationellt råd inrättats. I rådet ingår representanter från bransch- och intresseorganisationer från hela kedjan, och landsbygdsministern leder rådet. Enligt uppgifter från Näringsdepartementet kommer strategiskt viktiga frågor och åtgärder att diskuteras under mötena med rådet, detta för att bättre kunna ta itu med de utmaningar och utnyttja de möjligheter som livsmedelskedjan står inför. Mötena kommer vidare att ge inbjudna aktörer tillfälle att berätta om de insatser som görs. Av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr.

23) framgår att under 2017 var det främst exportfrågor och kompetensförsörjning som rådet diskuterade. Inom Näringsdepartementet har ett sekretariat etablerats för strategins genomförande.

Till livsmedelsstrategins genomförande har även knutits en strategisk myndighetsgrupp för att öka samverkan mellan berörda myndigheter och stärka effektiviteten i genomförandet.

Utskottets ställningstagande

Som regeringen framhåller är det viktigt med en ändamålsenlig uppföljning och utvärdering av livsmedelsstrategin. Mot denna bakgrund kan man se det uppdrag som Jordbruksverket fått att löpande följa och utvärdera genomförandet, med en fördjupad analys vart fjärde år. I uppdraget ingår även att formulera relevanta indikatorer. Utskottet noterar regeringens redovisning i budgetpropositionen att indikatorerna kommer att utvecklas successivt.

Utskottet konstaterar att det redan i dag finns skrivningar i Jordbruksverkets och Livsmedelsverkets instruktioner som ålägger myndigheterna att, helt i linje med livsmedelsstrategin, arbeta för ett konkurrenskraftigt näringsliv och skapa goda förutsättningar för företagande. Vidare gav regeringen i uppdrag åt ett antal myndigheter i deras respektive regleringsbrev för 2018 att beskriva sitt arbete med att integrera livsmedelsstrategins mål och syfte i deras verksamhet. Utskottet noterar att det även i vissa myndigheters regleringsbrev för 2019 finns ett återrapporteringskrav om livsmedelsstrategin.

Utskottet konstaterar vidare att ett nationellt råd har inrättats som en del av genomförandet av livsmedelsstrategin. Det nationella rådet ska diskutera strategiskt viktiga frågor, och i rådet ingår representanter från bransch- och intresseorganisationer från hela livsmedelskedjan.

Utskottet föreslår att motionerna 2018/19:2425 (C) yrkandena 30 och 32, 2018/19:2736 (KD) yrkande 8 och 2018/19:2896 (M) yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd i den mån motionerna inte har tillgodosetts med vad som redovisats ovan.

Ett grönt lantbruk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om en grön omställning i lantbruket, om mål för ett fossilfritt jordbruk och om en nationell bioekonomistrategi.

Jämför särskilt yttrande 1 (S, MP) och 2 (C).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 44 bör regeringen verka för en grön omställning i lantbruket.

Maria Gardfjell m.fl. (MP) anför i motion 2018/19:2741 yrkande 2 att ett mål för fossilfritt jordbruk 2040 bör utvecklas. Det är tydligt att omställningen till ett fossilfritt välfärdsland är viktig för lantbruket och krisberedskapen. Sverige har stor potential att utveckla fossilfria drivmedel. För att främja teknikomställning till en fossilfri fordonsflotta måste även arbetsfordon, traktorer och skördetröskor stöttas. Lokal produktion av drivmedel måste säkras i hela landet. Inriktningen är att lantbruket ska vara fossilfritt 2040.

Enligt kommittémotion 2018/19:2888 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 8 bör regeringen verka för att inrätta en nationell bioekonomi-strategi. Sverige har goda möjligheter att utveckla en ekonomi som i ännu högre grad är biobaserad. Genom att inrätta en nationell bioekonomistrategi kan man tillsammans med de gröna näringarna skapa större miljö- och klimatnytta.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) redovisas att regeringen 2015 tog initiativ till Fossilfritt Sverige och 2016 tillsatte en samordnare (dir. 2016:66) som ska etablera en plattform för dialog och samverkan med det övergripande syftet att påskynda omställningen till ett fossilfritt samhälle. Regeringen beslutade 2018 att förlänga initiativet Fossilfritt Sverige t.o.m. 2020. Sedan uppstarten har ett antal framgångsrika och effektiva arbetsmetoder utvecklats inom initiativet, och gensvaret från olika samhällsaktörer har varit mycket stort. Fossilfritt Sverige samlar i dag 350 aktörer och antalet växer fortfarande. Samordnaren för Fossilfritt Sverige har inom ramen för sitt uppdrag tagit initiativ till att olika näringslivsbranscher ska ta fram färdplaner för hur respektive bransch ska bli fossilfri med stärkt konkurrenskraft som följd. I det fortsatta arbetet kommer dialog och samverkan med näringslivet och branschorganisationerna att vara en viktig del. För att nå klimatmålen krävs att alla olika aktörer i samhället samarbetar.

Vidare redovisas i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) att i december 2017 betalades metanreduceringsstödet ut för en tredje stödperiod. Stödet uppgick till 40 öre per kilowattimme för stödperioden. Under stödperiodens tolv månader 2016–2017 fick 52 anläggningar stöd. Mängden producerad energi från dessa anläggningar från gödsel var under stöddåret 125 gigawattimmar. Efter höjningen av stödet 2016 har den årliga minskningen av växthusgasutsläppen beräknats till 30 457 ton koldioxidekvivalenter vid produktion av den biogas som kan härledas till stallgödsel. Effekten av att biogas ersätter fossila drivmedel och elektricitet har beräknats till 22 674 ton koldioxidekvivalenter. Av 2017 års metangasreduceringsstöd har Jordbruksverket betalat ut 52,7 miljoner kronor av budgeterade 60 miljoner kronor, vilket ger en utbetalningsgrad på 88 procent.

Regeringen föreslog i propositionen Vårändringsbudget för 2018 (prop. 2017/18:99) att det nuvarande metangasreduceringsstödet skulle utvidgas till

att omfatta stöd till produktion av biogas från fler substrat än gödsel under 2018. Även rötning av avfall, grödor och restprodukter har blivit stödberättigad. Det omfattar t.ex. produktion av biogas från insamlat matavfall och restprodukter från jord- och skogsbruket. Regeringen beslutade den 5 juli 2018 förordningen (2018:1501) om statligt stöd till produktion av biogas som ska användas som biodrivmedel.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) redovisas att utsläppen från arbetsmaskiner motsvarade 3,5 miljoner ton koldioxid-ekvivalenter eller ca 7 procent av de totala utsläppen 2016. Utsläppen från arbetsmaskiner har ökat med 13 procent sedan 1990. I Naturvårdsverkets rapport Arbetsmaskiners klimat- och luftutsläpp (rapport 6826, april 2018) framhålls att utsläppsstatistiken från arbetsmaskiner dock är behäftad med stor osäkerhet eftersom det saknas en systematisk insamling av nya data för utsläppsberäkningar liksom registeruppgifter för en stor del av arbetsmaskinerna. Naturvårdsverket identifierade i rapporten ett antal områden där den offentliga styrningen för att minska arbetsmaskiners utsläpp i dag saknas eller är ineffektiv. Naturvårdsverket föreslog bl.a. att regeringen skulle öka stödet till forskning, utveckling, demonstration och marknadsintroduktion (FUDM) för ny teknik som bidrar till minskade utsläpp från arbetsmaskiner samt att regeringen stegvis skulle fasa ut nedsättningen av koldioxidskatten på diesel för arbetsmaskiner i gruvindustri samt skogs-, jord- och vattenbruksverksamhet. Enligt uppgift från Miljö- och energidepartementet är förslagen från rapporten under beredning inom Regeringskansliet.

Vidare redovisas i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) att genom Klimatklivet ges investeringsstöd till de åtgärder som ger störst minskning av växthusgasutsläppen i förhållande till investeringskostnaden. Vanliga åtgärder i transportsektorn är, förutom laddstolpar, tankstationer för biodrivmedel och utökad biogasproduktion. Under 2017 och t.o.m. oktober 2018 beviljade Naturvårdsverket genom Klimatklivet stöd som samlat uppgick till ca 2,65 miljarder kronor.

I maj 2018 tillsatte regeringen en utredning om de långsiktiga förutsättningarna för biogasproduktion i Sverige. Utredningen ska analysera biogasens roll och konkurrensförutsättningar utifrån bl.a. de nya energi- och klimatpolitiska målen, den ökade integreringen av biogasmarknaden i EU och utvecklingen mot mer förnybar energi i transportsektorn. Utredningen ska även vid behov komma med förslag på ändringar i lagstiftning och styrmedel för att biogasens nyttor ska kunna tas till vara. Regeringen beslutade den 2 maj 2019 att förlänga utredningen t.o.m. den 31 december 2019.

Vidare framgår det av den överenskommelse som Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet ingick i januari 2019 att det svenska jordbruket ska stärkas och konkurrenskraften öka, och att ett bondepaket kommer att genomföras för att stärka likviditeten och konkurrenskraften. Insatser ska också genomföras för att stödja en utveckling mot ett fossiloberoende jordbruk.

Vidare har Jordbruksverket inom ramen för landsbygdsprogrammet utlyst sammanlagt 37 miljoner kronor till projekt som syftar dels till att anpassa jordbruket till ett förändrat och föränderligt klimat, dels till att minska jordbrukets utsläpp av växthusgaser och öka produktionen av förnybar energi. Se nedan för fördelning av medel till ett urval av projekt.

- 1,2 miljoner kronor för pilot- och samarbetsprojekt för trygg energiförsörjning, energieffektivisering och produktion av förnybar energi
- 6 miljoner kronor för kompetensutveckling, som kurser och utbildningar inom området minskad klimatpåverkan och förnybar energi
- 3,7 miljoner kronor för kompetensutveckling inom området minskad klimatpåverkan och förnybar energi.

Jordbruksverket anför som bakgrund till utlysningen att ett förändrat klimat sätter samhället på prov när det gäller anpassning och att snabbt ställa om till fossilfri energianvändning samt lägre utsläpp av växthusgaser. I takt med att klimatet förändras behöver jordbruket förändras för att kunna upprätthålla en hållbar produktion av livsmedel.

När det gäller en nationell bioekonomistrategi har det nyligen behandlats i betänkande 2018/19:MJU8 Skyddet av värdefull skog. Utskottet anförde då följande:

Utskottet välkomnar regeringens arbete med att i bred dialog ta fram ett nationellt skogsprogram. Den nyligen presenterade handlingsplanen och strategin för programmet utgör en god grund för det fortsatta arbetet. De åtgärder som presenterats i den första handlingsplanen för programmet har även ett uttalat mål att fokusera på aktiviteter som drivs av myndigheter och offentliga aktörer. Utskottet noterar vidare att skogsnäringen och en växande bioekonomi är centrala delar i strategin för det nationella skogsprogrammet.

Vid omröstningen i riksdagens kammare bifölls en av reservationerna under den aktuella förslagspunkten i utskottets betänkande. Riksdagen riktade därför ett tillkännagivande till regeringen med följande innehåll (rskr. 2018/19:147):

Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna anser att Sverige har goda möjligheter att utveckla en ekonomi som i ännu högre grad är biobaserad och vi vill därför inrätta en nationell bioekonomistrategi för att man tillsammans med de gröna näringarna ska kunna skapa större miljö- och klimatnytta. Den nationella strategin ska vara en väl förankrad strategi som främjar samverkan mellan staten och näringslivet för att underlätta de omställningar som krävs i exempelvis skogsindustrin och lantbruket. Vi ser även ett stort behov av att skapa bättre förutsättningar och långsiktiga spelregler för förnybara biobränslen samt säkerställa en bred råvarubas. Detta krävs för att branschen ska våga göra större investeringar exempelvis i anläggningar för produktion av biobränslen. Det som anförs ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det finns en stor potential inom jordbruket att bidra till en cirkulär och biobaserad ekonomi. Det pågår arbete på flera områden för att ta

till vara de gröna näringarnas möjligheter i klimatarbetet och för att göra jordbruksproduktionen mer klimateffektiv. Utskottet noterar att regeringen har tagit initiativ till Fossilfritt Sverige som bidragit till ett positivt gemensamt arbete på området. Naturvårdsverket har presenterat en rapport om arbetsmaskinernas klimat- och luftutsläpp där ett antal åtgärder redovisas för att minska dessa utsläpp. Regeringen har tillsatt en utredning om de långsiktiga förutsättningarna för biogasproduktion i Sverige. Åtgärder som metanreduceringsersättningen och klimatinvesteringsstödet, det s.k. Klimatklivet, är också viktiga för utvecklingen av biogasproduktion. Vidare konstaterar utskottet att det inom ramen för januariavtalet ska genomföras insatser för att stödja en utveckling mot ett fossiloberoende jordbruk. Utskottet välkomnar dessa initiativ och ser fram emot den framtida utvecklingen. I avvaktan på resultatet av det pågående arbetet föreslår utskottet att motionerna 2018/19:2425 (C) yrkande 44 och 2018/19:2741 (MP) yrkande 2 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller en nationell bioekonomistrategi konstaterar utskottet att detta nyligen har behandlats i betänkandet 2018/19: MJU8 Skyddet av värdefull skog. Riksdagen riktade då ett tillkännagivande till regeringen om att inrätta en nationell bioekonomistrategi för att tillsammans med de gröna näringarna skapa större miljö- och klimatnytta. Strategin ska främja samverkan mellan staten och näringslivet och vara väl förankrad för att underlätta de omställningar som krävs. Bättre förutsättningar och långsiktiga spelregler för förnybara biobränslen behövs för att branschen ska våga göra större investeringar. Med hänvisning till att riksdagen nyligen riktat ett tillkännagivande till regeringen om en nationell bioekonomistrategi som även omfattar lantbruket föreslår utskottet att motion 2018/19:2888 (M) yrkande 8 lämnas utan vidare åtgärd.

Gödsel

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om gödselspridning och om mål för fossilfri konstgödsel.

Jämför reservation 33 (SD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 20 bör man se över möjligheterna att ge jordbrukarna ett större förtroende att sprida biogödsel efter förnuft. Det är angeläget att försöka hitta vägar att lätta upp regelverket för när det är tillåtet att sprida biogödsel. Självfallet vill såväl jordbrukarna själva som myndigheter minimera näringsläckaget.

Även i kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 35 anför det att en översyn om spridning och hantering av stallgödsel behövs. En stor kostnad vid gödselhantering är lagringen, eftersom produktionen är ganska konstant, medan spridningen bara sker vissa tider på året. Det är därför angeläget att hitta vägar att lätta upp regelverket för när det är tillåtet att sprida gödsel i fall då det obetydligt påverkar näringsläckaget eller vid särskilda situationer.

I motion 2018/19:1583 av Lotta Olsson (M) redovisas liknande förslag. Enligt yrkande 1 bör lagstiftningskravet när det gäller gödselspridning på åkrar utvärderas och ses över. Tiderna man får sprida gödsel på åkrarna behöver anpassas efter väder-, vind- och markförhållanden snarare än efter kalendrar och antal dagar (yrkande 2), och man måste ge bättre möjlighet för lantbrukare att avgöra när det är lämpligt att gödsla åkrarna (yrkande 3).

Enligt motion 2018/19:2741 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 3 bör, som ett delmål för fossilfritt jordbruk, ett mål för fossilfri konstgödsel utvecklas, alternativt behöver en avvecklingsplan för konstgödsel tas fram samt en effektivisering av användningen av stallgödsel. För att uppnå fossilfrihet i jordbruket behöver dagens konstgödsel ersättas med konstgödsel som producerats med hjälp av fossilfri energi, alternativt behöver konstgödseln avvecklas. För att snabbare öka den effektiva användningen av den svenska stallgödseln bör man göra det enklare att använda den och handla med den. En annan del av arbetet är att använda gödselmedel mer effektivt. Därför bör moderna metoder för att sprida stallgödsel stöttas.

Kompletterande uppgifter

Varje medlemsland ska enligt direktiv 91/676/EEG av den 12 december 1991 om skydd mot att vatten förorenas av nitrater från jordbruket, det s.k. nitratdirektivet, identifiera områden där det finns vatten som är känsliga för kväveföroreningar och även upprätta särskilda åtgärdsprogram för dessa områden. I 5 § förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket identifieras ett antal s.k. nitratkänsliga områden i Sverige. För dessa områden finns mer långtgående bestämmelser för att minska växtnäring förlusterna från jordbruket än i övriga landet, men de omfattas även av det stora flertalet generella bestämmelser som finns angivna i förordningen om miljöhänsyn i jordbruket och Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd (SJVFS 2004:62) om miljöhänsyn i jordbruket i fråga om växtnäring. Det gäller krav på lagringskapacitet, spridningsförbud och spridningsrestriktioner för stallgödsel, mineralgödsel och andra organiska gödselmedel.

För de nitratkänsliga områdena finns vissa bestämmelser och begränsningar i Jordbruksverkets föreskrifter för när gödsel får spridas. Dessa tider är kopplade till Sveriges genomförande av nitratdirektivet. I övriga områden finns inga sådana begränsningar mer än olika krav på att blanda ned gödsel inom en viss tidpunkt.

Lantbrukaren måste utifrån sina egna förutsättningar i det enskilda fallet ta ställning till när och i vilken utsträckning gödsling ska ske, beroende bl.a. på vad som ska odlas, årsmån och väder. Till hjälp för detta finns bl.a. Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om miljöhänsyn i jordbruket vad avser växtnäring som tar upp hur man bör förhålla sig till förutsättningar som påverkar lämpligheten i fråga om hur och när man sprider gödsel. Jordbruksverket ger även ut ett vägledningsmaterial – Gödsel och miljö 2014, vägledningsmaterial för lagring och spridning av gödsel samt för höst- och vinterbevuxen mark – som hjälp för lantbrukare när de ska ta beslut om lagring och spridning av gödsel. Även Greppa näringen arbetar med rådgivning till lantbrukare för gödsling.

Av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) framgår att de totala växthusgasutsläppen från jordbrukssektorn 2016 var 6,9 miljoner ton, vilket motsvarar 13 procent av de samlade utsläppen av växthusgaser i Sverige. Utsläppen minskade med 10 procent mellan 1990 och 2016. Utsläppen av metan och lustgas står för cirka hälften vardera av det svenska jordbrukets klimatpåverkan. Utsläpp av metan kommer främst från idisslarnas fodermältning samt till en del från hantering av stallgödsel. Utsläppen av lustgas härstammar främst från tillförsel och cirkulation av kväve från foder och gödningsmedel. De främsta orsakerna till minskade utsläpp är att antalet djur har gått ned samt mindre användning av mineralgödsel.

Vidare finns gödselgasstödet, även kallat metanreduceringsstödet, som är utformat som ett projekt som löper från 2014 t.o.m. 2023. Syftet är att de företag som rötar stallgödsel i sin biogasanläggning ska kunna få ersättning för den miljönytta de bidrar med. Företaget kan få stöd för den del av gasen som kan antas komma från gödseln. Syftet med stödet är att bidra till ökad produktion av gödselbaserad biogas och därmed uppnå dubbel miljö- och klimatnytta genom minskade metangasutsläpp från gödsel samt ersättning av fossila energikällor.

Regeringen föreslog i propositionen Vårändringsbudget för 2018 (prop. 2017/18:99) att det nuvarande metangasreduceringsstödet skulle utvidgas till att omfatta stöd till produktion av biogas från fler substrat än gödsel under 2018. Även rötning av avfall, grödor och restprodukter har blivit stödberättigad. Det omfattar t.ex. produktion av biogas från insamlat matavfall och restprodukter från jord- och skogsbruket. Regeringen beslutade den 5 juli 2018 förordningen (2018:1501) om statligt stöd till produktion av biogas som ska användas som biodrivmedel.

Vidare anförde dåvarande landsbygdsminister Sven-Erik Bucht den 6 juli 2017 som svar på fråga 2016/17:1685 om gödsel förbud och livsmedelsstrategin följande:

Livsmedelsstrategin tar sikte på en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelskedja där livsmedelsproduktionen ökar. Regeringen har i strategins område regler och villkor bland annat identifierat produktionsresurser, resurseffektivitet och hållbart brukande och myndigheternas arbete som särskilt viktiga.

Användning och spridning av gödsel är en viktig förutsättning för en hållbar jordbruksproduktion, såväl i ekologisk som i konventionell produktion.

När det gäller tillgång till och nyttjande av markresurser uppmärksammar regeringen i livsmedelsstrategin frågan om att jordbruksdriften kan omfattas av begränsningar nära bostäder. Samtidigt håller jordbruksproduktionen landskapet öppet och djurhållning med betande djur hävdar naturbetesmarker med biologiska och estetiska värden. Jordbruksproduktionen bidrar till lokal sysselsättning och ger möjlighet att köpa närproducerade produkter.

Begränsningarna nära bostäder kan påverka både befintlig drift och möjligheten att ändra produktionen på jordbruksfastigheten. Regeringen pekar i livsmedelsstrategin på att det i översiktsplanen tydligare kan behöva framgå var jordbruksverksamhet bedrivs och att verksamheten kan påverka närliggande områden. För att undvika inskränkningar som hindrar en rationell jordbruksdrift, och för att undvika olägenheter för boende, bör bostäder inte placeras där de riskerar att störas av jordbruksproduktionen. Vidare pekar regeringen på att det är nödvändigt att myndigheter och kommuner har goda kunskaper såväl om jordbruksproduktionens behov som om den påverkan som den medför, för att kunna ta hänsyn till både jordbrukets och närboendes intressen.

Riksdagen har nu fattat beslut med anledning av propositionen En livsmedelsstrategi för Sverige – fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet som regeringen överlämnade till riksdagen den 30 januari. Utifrån propositionen har regeringen presenterat sin handlingsplan för att nå målen i livsmedelsstrategin. Regeringen har dessutom redan presenterat 3 åtgärds paket med 28 åtgärder för totalt drygt 250 miljoner kronor för perioden 2017-2019. Livsmedelsstrategin innebär en tydlig och förankrad linje för livsmedelspolitiken fram till 2030. Regeringen arbetar fortlöpande med att utveckla och förbättra regelverk. I dagsläget pågår inget specifikt förändringsarbete vad gäller bestämmelserna om gödselspridning. Men jag utesluter inte att detta kommer att ske för att vidta de åtgärder och insatser som behövs för att nå målen i livsmedelsstrategin.

Vidare presenterade Utredningen om skatt på tungmetaller och andra hälso- och miljöfarliga ämnen samt översyn av bekämpningsmedelsskatten i december 2017 förslag på bl.a. en lag om skatt på kadmium i vissa produkter såsom mineralgödsel (SOU 2017:102). Utredningen bedömde att en skatt på kadmium kan vara lämplig som ett kompletterande styrmedel för att minska tillförseln av kadmium till åkermark, och därmed till människokroppen via födan. Utredningen ansåg bl.a. att en källa som borde beskattas var mineralgödsel som innehåller fosfor. Utredningen har remitterats och bereds nu inom Regeringskansliet.

Det pågår även innovationsutveckling på området. Research Institutes of Sweden AB (Rise), sektionen jordbruk och livsmedel (f.d. JTI), som utvecklar och utvärderar bl.a. teknik och metoder för en funktionell, ekonomisk och miljömässig djurhållning, arbetar bl.a. med systemlösningar för effektiv hantering av stallgödsel. Rise har utvecklat metodik för mätning av såväl ammoniak som växthusgaserna metan och lustgas. Med metoderna som utgångspunkt utvärderas och utvecklas tekniker för lagring och spridning av stallgödsel. Sektionen jordbruk och livsmedel arbetar bl.a. i pilotskala med att utvärdera olika täckningsmaterial i gödsellager. I fält studeras avgången av

växthusgaser när man sprider gödsel på ytan jämfört med att mylla ned den i marken. Här ingår spridningsteknik (utvecklad av dåvarande JTI) för myllning av flytgödsel i täckta skåror i vall.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det finns vissa begränsningar av när gödsel får spridas och att dessa begränsningar är kopplade till Sveriges genomförande av nitratdirektivet. I övrigt måste lantbrukaren utifrån egna förutsättningar ta ställning till när och i vilken utsträckning gödning ska ske. Till hjälp för denna bedömning finns föreskrifter, allmänna råd och Jordbruksverkets vägledningsmaterial. Även Greppa näringen kan bistå med rådgivning för gödselspridning.

Utskottet delar regeringens syn att användning och spridning av gödsel är en viktig förutsättning för en hållbar jordbruksproduktion, såväl i ekologisk som i konventionell produktion. Vidare noterar utskottet med intresse den utveckling av tekniker för lagring och spridning av stallgödsel som Rise arbetar med.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motionerna 2018/19:169 (SD) yrkande 20, 2018/19:1287 (SD) yrkande 35, 2018/19:1583 (M) yrkandena 1–3 och 2018/19:2741 (MP) yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd.

Odlingslandskapets mångfald

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hag- och betesmarker, om lantsorter och om de svenska lantraserna.

Jämför reservation 34 (M), 35 (SD) och 36 (SD).

Motionerna

Hag- och betesmarker

Enligt kommittémotion 2018/19:83 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 bör Jordbruksverket tillsammans med andra myndigheter i högre grad än i dag verka för att bevara och utveckla hag- och betesmarkerna. Under det senaste decenniet har nästan en femtedel av Sveriges hag- och betesmarker försvunnit. I biologiskt hänseende är hag- och betesmarker några av de mest värdefulla och intressanta naturtyper vi har i Sverige när det gäller biologisk mångfald. Det handlar dessutom om att bevara ett vackert öppet landskap med goda förutsättningar för livsmedelsproduktion, sysselsättning, boendemiljöer, turism, rekreation och artrikedom.

Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) anför i kommittémotion 2018/19:2892 yrkande 3 att ängs- och hagmarker kan bevaras genom ett konkurrenskraftigt

jordbruk. Många ängs- och hagmarker växer i dag igen, bl.a. på grund av för få betande djur. Motionärerna ser stora behov av att skapa bättre förutsättningar för lantbrukare att ha betande djur i hagar, vilket i grunden handlar om att stärka svenskt jordbruks konkurrenskraft. På så sätt kan ängs- och hagmarker bevaras samtidigt som förutsättningar skapas för en levande landsbygd och ett livskraftigt jordbruk.

Lantsorter och lantraser

Enligt kommittémotion 2018/19:83 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 2 behöver insatserna för att bevara och utveckla odlingen av de gamla lantsorterna intensifieras. Äldre lantsorter är inte bara ett kulturarv utan också en viktig del i arbetet för att bevara den biologiska mångfalden.

Enligt yrkande 3 i samma motion behöver även insatserna för att bevara och utveckla de hotade svenska lantraserna intensifieras. Lantrasföreningarna utför i dag ett stort arbete med att bevara lantraserna genom att upprätthålla genbanker, rekrytering och information. Flera svenska lantraser har helt försvunnit eller blivit uppblandade med andra raser.

Kompletterande uppgifter

Hag- och betesmarker

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) redovisas att odlingslandskapets biologiska mångfald och ekosystemtjänster har gynnats av lantbrukares aktiva brukande med betesdrift och slåtter med stöd av de ersättningar som erbjudits via jordbruksstöden och landsbygdsprogrammet för skötsel av värdefull natur. Det har bidragit till att odlingslandskapet kan hållas öppet och varierat, vilket har gynnat såväl biologiska värden som bevarande av kulturlandskapets värden. Regeringen har stärkt resurserna genom att öka ersättningsnivåerna för skötsel av vissa betesmarker och slåtterängar med höga värden. Sådana marker utgör ofta värdekärnor för den biologiska mångfalden i odlingslandskapet. Enligt myndigheternas senaste uppföljning kommer det uppsatta målet för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap inte att nås till 2020.

Vidare framgår det av budgetpropositionen för 2019 att Jordbruksverket på regeringens uppdrag har föreslagit nya och reviderade åtgärder inom landsbygdsprogrammet som kan förbättra måluppfyllelsen för bl.a. miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv. I redovisningen anger Jordbruksverket att två av de högst prioriterade förslagen är en samlad satsning på skötsel av ängs- och betesmarker samt ökad budget till utveckling av natur- och kulturmiljöer. Det framgår även av budgetpropositionen att en stor del av de skötselmedel som Naturvårdsverket fördelar går till odlingslandskapets betesmarker och slåtterängar.

Regeringen anför i vårändringsbudgeten för 2019 (prop. 2018/19:99) att satsningar på åtgärder för värdefull natur som t.ex. skötsel av skyddade

områden är viktiga och att ytterligare satsningar på detta behövs. Regeringen anser därför att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur inom utgiftsområde 20 bör ökas med 200 miljoner kronor. Finansutskottet bereder propositionen för tillfället, och riksdagen förväntas fatta beslut den 18 juni 2019.

I regeringens skrivelse Miljömålen – med sikte på framtiden (skr. 2017/18:265) redovisas att flera viktiga steg och beslut har tagits för att stärka arbetet och öka takten för att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Lantbrukares aktiva brukande av marken och hållning av betesdjur är avgörande för att detta miljökvalitetsmål nås, varför omfattande jordbruksstöd och miljöersättningar årligen betalas ut.

Vidare har regeringen tillfört ytterligare 255 miljoner kronor för att öka möjligheterna att fortsätta bruka ängs- och betesmarker med rik biologisk mångfald, vilket också bidrar till att upprätthålla kulturmiljövärden. Till satsningen knöts också en förstärkt rådgivning som ska höja kunskaperna om olika skötselmetoder. Rådgivningen är särskilt viktig i områden där brist på betesdjur kan göra det svårt att upprätthålla det betetryck som behövs för att hindra att känsliga arter försvinner om marken växer igen. Förändringarna ingick i ett förslag till justering av det svenska landsbygdsprogrammet som skickades till kommissionen för godkännande. Den 2 februari 2018 godkände kommissionen Sveriges förslag.

Det framgår av skrivelsen att Miljömålsrådet ökat myndigheternas samverkan om bl.a. åtgärder som stärker odlingslandskapets miljökvaliteter. Jordbruksverket, som är miljömålsansvarig myndighet, har tillsammans med Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna utvecklat en strategi för att vända den negativa utvecklingstrenden för biologisk mångfald i odlingslandskapet (Plan för odlingslandskapets biologiska mångfald – Ett samverkansprojekt inom Miljömålsrådet, rapport 2019:1). Myndigheterna anför att en viktig del i planen är att bevarandet av biologisk mångfald ska kunna gå att förena med en rationell och lönsam jordbruksdrift, eftersom fortsatt jordbruk är det enskilt viktigaste verktyget för att långsiktigt kunna bevara natur- och kulturvärdena. I det fortsatta naturvårdsarbetet behövs därför en helhetssyn på landskapet som inkluderar både produktions- och naturvårdsaspekter för att det ska vara möjligt att nå miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap.

Av Jordbruksverkets regleringsbrev för 2019 framgår att av medlen på myndighetens förvaltningsanslag bör 3 miljoner kronor användas för kvalitetsuppföljning när det gäller ängs- och betesmarker samt uppföljning av småbiotoper. Uppföljningen är en del av uppföljningen inom miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap. Uppföljningen ska ske i samarbete med berörda myndigheter.

Lantsorter och lantraser

Riksdagen beslutade 1999 om 15 miljömål, som anger det tillstånd som ska uppnås i ett generationsperspektiv (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183). Ett 16:e miljö kvalitetsmål – Ett rikt växt- och djurliv – beslutades av riksdagen 2005 (prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3, rskr. 2005/06:48). Ett av miljömålen är Ett rikt odlingslandskap. Till målet finns ett etappmål som lyder Husdjurens lantraser och de odlade växternas genetiska resurser är hållbart bevarade. Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att följa utvecklingen av de hotade raserna och arterna samt säkerställa att målet uppfylls.

En bevarandesort är en lantsort eller en annan sort som har odlats länge i Sverige och som är naturligt anpassad till den plats och den region som den funnits i. Sorten ska också bedömas vara värd att bevara. Sorten ska ha odlats länge i Sverige, och detta ska finnas dokumenterat på något sätt. Genom ett undantag i utsädeslagstiftningen finns möjlighet att ta med bevarandesorter av lantbruksväxter och köksväxter i den svenska sortlistan. Det betyder att det är tillåtet att marknadsföra och sälja utsäde av dessa sorter.

Sedan 2000 finns ett nationellt program för att bevara den genetiska mångfalden bland de odlade växterna, Programmet för odlad mångfald (POM). Programmet togs fram efter det att Sverige undertecknat konventionen om biologisk mångfald som antogs på FN:s miljömöte i Rio de Janeiro 1992. Konventionen säger att alla växter och djur, deras gener och ekosystem där de lever ska bevaras.

Programmet samordnas från institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning vid Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp. I rapporten Programmet för odlad mångfald, POM – Mål och strategi för perioden 2016–2020 (rapport 2015:16) redovisas att POM:s verksamhet omfattar bevarande och användning av genetiska resurser, forskning och utveckling, utbildning och information, internationellt arbete och policyarbete. I handlingsplanen läggs tonvikt på långsiktigt bevarande i en nationell genbank, breddad användning, nätverksbyggande samt prioriterade åtgärder inom FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation (FAO) globala handlingsplan som t.ex. kapacitetsbyggande och in situ-bevarande (bevarande på plats i naturen).

Av regeringens handlingsplan kopplad till livsmedelsstrategin framgår att ett ökat stöd till POM för återintroduktion på marknaden av äldre svenska växtsorter införs.

När det gäller lantraser har Jordbruksverket tillsammans med berörda aktörer tagit fram rapporten Bevara, nyttja och utveckla – handlingsplan för uthållig förvaltning av svenska husdjursraser 2010–2020 (rapport 2010:14). Syftet med handlingsplanen är att hindra vidare förlust av husdjursgenetiska resurser och på så sätt trygga livsmedelsproduktionen i framtiden samt att bevara det kulturarv som våra husdjursraser utgör.

Inom landsbygdsprogrammet går det att söka två ersättningar för bevarande av lantraser. Djurägare kan söka miljöersättning för hållande av hotade

husdjursraser. Syftet med ersättningen för hotade svenska husdjursraser är att stimulera och underlätta för djurägare som håller hotade raser. För att få stöd krävs bl.a. att man går in i ett femårigt åtagande, att man följer en för rasen godkänd avelsplan och att djuren är renrasiga.

Lantrasföreningar har möjlighet att årligen söka projektstöd inom landsbygdsprogrammet. Stödet till lantrasföreningar innefattar alla de arter och raser som finns listade i den svenska landsbygdsförordningen och som är berättigade till stöd. Föreningarna kan söka stöd för att genomföra aktiviteter som på olika sätt främjar att rasen bevaras.

Jordbruksverket bedömer i dagsläget i rapporten Ett rikt odlingslandskap – Fördjupad utvärdering 2019 (rapport 2018:31) tillståndet för preciseringen av hotade lantraser som godtagbart. Bedömningen baseras på att det finns väl fungerande föreningar och organisationer som verkar för bevarandet av biologisk mångfald på husdjursområdet, men även på att det finns engagerade djurägare. Bevarandet är beroende av att det finns stöd att söka för att hålla raserna. Det långsiktiga tillståndet är svårbedömt.

När det gäller tillståndet för de växtgenetiska resurserna bedöms det också vara gott. Bedömningen baseras på att svenska fröförökade genresurser finns bevarade på Nordiskt Genresurscenter. Nationella genbanken för vegetativt förökade växter etablerades 2016. Den utgörs av en central genbank i Alnarp, ett stort antal lokala/regionala genbanker i landet och skyddad odling av särskilda frukt- och bärväxter.

Utskottets ställningstagande

Hag- och betesmarker

Utskottet ser med oro på tillståndet för odlingslandskapets biologiska mångfald och att miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap inte kommer att nås till 2020. Det är angeläget att åtgärder vidtas på området för att vända denna negativa trend. I detta sammanhang är det positivt att Jordbruksverket tillsammans med berörda myndigheter tagit fram en strategi om odlingslandskapets biologiska mångfald som syftar till att vända den negativa utvecklingstrenden. Utskottet delar myndigheternas bedömning att ett fortsatt jordbruk är det viktigaste verktyget för att långsiktigt kunna bevara natur- och kulturvärdena i odlingslandskapet.

Vidare noterar utskottet att regeringen inom ramen för landsbygdsprogrammet ökat ersättningsnivåerna för skötsel av vissa betesmarker och slåtterängar med höga värden, och att det även knutits en förstärkt rådgivning till detta. I vårändringsbudgeten tillför regeringen ytterligare medel till satsningar på åtgärder för värdefull natur som bl.a. omfattar skötselmedel till odlingslandskapets betesmarker och slåtterängar.

Utskottet följer utvecklingen på området med stort intresse, och i avvaktan på resultatet av pågående arbete föreslår utskottet att motionerna 2018/19:83 (SD) yrkande 1 och 2018/19:2892 (M) yrkande 3 lämnas utan vidare åtgärd.

Lantsorter och lantraser

Utskottet noterar att tillståndet för bevarande av växtgenetiska resurser och hotade lantraser bedöms vara gott eller godtagbart, vilket är positivt. När det gäller växtgenetiska resurser noterar utskottet att det finns en handlingsplan framtagen av POM för perioden 2016–2020 där olika aktiviteter för bevarande och användning av genetiska resurser ingår. POM har även inom ramen för livsmedelsstrategin tillförts ytterligare medel.

Det finns även en handlingsplan för förvaltning av svenska husdjursraser 2010–2020 som syftar till att hindra vidare förlust av husdjursgenetiska resurser. Det går även att söka ersättning för bevarande av lantraser inom ramen för landsbygdsprogrammet.

Utskottet konstaterar att det pågår olika bevarande- och utvecklingsinsatser på området växtgenetiska resurser och husdjursgenetiska resurser, och anser därmed att motion 2018/19:83 (SD) yrkandena 2 och 3 kan lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte kan anses vara tillgodosedda.

Ändringar i utsädeslagen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om ändringar i utsädeslagen.

Motionerna

Enligt motion 2018/19:454 av Markus Wiechel (SD) yrkande 3 behöver utsädeslagen ändras. Enligt lagen är det endast tillåtet att sälja utsädespotatis i förseglade förpackningar. Bönder kan därför inte sälja exempelvis överbliven potatis i lösvikt. För att kunna bedriva en effektiv verksamhet och kombinera detta med att ta vara på sina tillgångar behöver utsädeslagen ändras.

På liknande sätt anförs i motion 2018/19:1354 av Erik Bengtzboe (M) att försäljningen av utsädespotatis i lösvikt bör legaliseras. Enligt motionären är detta en onödig reglering som försvårar för näringsidkare, begränsar konsumentens möjligheter och förhindrar ett miljövänligt resursutnyttjande.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Av 2 § utsädeslagen (1976:298) framgår att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får utfärda föreskrifter om att utsäde av visst slag får saluföras endast om utsädet har certifierats eller kvalitetskontrollerats på annat sätt. Av 1 § 2 samma lag framgår att det med certifiering av utsäde menas förvaltningsuppgift som innebär kvalitetskontroll av utsäde, försegling av förpackning med utsäde och utfärdande av bevis om detta. Enligt 2 § utsädesförordningen (2000:1330) får utsäde av bl.a. potatis endast saluföras om certifiering har skett. Av de angivna bestämmelserna följer att utsädespotatis endast får saluföras i förseglade förpackningar.

Enligt Jordbruksverket måste allt utsäde som säljs eller ges bort alltid certifieras. Det gäller utsäde både av fröburna lantbruksväxter och av potatis. Att utsäde är certifierat betyder att det har gjorts en officiell kontroll av kvalitet, sundhet, sortäkthet och sortrenhet. Man ser att utsädet är kontrollerat genom att det är märkt och förseglat. Säcken märks med en officiell etikett eller direkt på säcken. Att köpa certifierat utsäde betyder enligt Jordbruksverket först och främst att man vet att utsädet uppfyller de särskilda krav som gäller för arten, att man får utsäde av rätt sort och att det är tillräckligt friskt och/eller behandlat mot utsädesburna sjukdomar. Syftet med reglerna om utsädespotatis är att säkra livsmedelsproduktionen så att det finns ett friskt utsäde för att förhindra spridning av sjukdomar och sortsammanblandningar. Potatis kan sprida växtskadegörare som allvarligt kan skada växtodlingen och miljön, s.k. karantänskadegörare.

Utsädespotatis omfattas av krav på växtpass enligt 7 § i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1995:94) om skyddsåtgärder mot spridning av växtskadegörare. Växtpasset intygar att den aktuella utsädespotatisen uppfyller vissa villkor som har att göra med frihet från karantänskadegörare. Jordbruksverket bedömer att kravet på växtpass och de villkor som växtpasset intygar inte kan uppfyllas om utsädespotatisen inte är förpackad.

Frågan om en ändring i utsädeslagen har behandlats av utskottet tidigare, bl.a. i betänkande 2017/18:MJU18 Landsbygdspolitik. Utskottet konstaterade då att syftet med bestämmelserna om utsäde är att säkra livsmedelsproduktionen. Ett friskt utsäde förhindrar spridning av sjukdomar och sortsammanblandningar. Ett certifierat utsäde som är förseglat i förpackningar innebär att utsädet uppfyller de krav som gäller för arten, att man får utsäde av rätt sort och att det är friskt och/eller behandlat mot utsädesburna sjukdomar. Utskottet avstyrkte de aktuella yrkandena mot bakgrund av detta.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller tidigare ställningstagande och anser att ett friskt utsäde som förhindrar spridning av sjukdomar och sortsammanblandningar är av största vikt. Eftersom ett certifierat utsäde som är förseglat i förpackningar kan säkerställa detta finner utskottet ingen anledning att ändra utsädeslagstiftningen. Motionerna 2018/19:454 (SD) yrkande 3 och 2018/19:1354 (M) avstyrks.

Hästnäringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om hur hästnäringen ska utvecklas, om hästnäringens effekter, om hästnäringens förutsättningar, om hästnäringens betydelse för landsbygden, om hästavel och om att jämföra hästen med annan djurhållning i lantbruket.

Jämför reservation 37 (KD).

Motionerna

Enligt motion 2018/19:905 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkande 1 bör regeringen tillsätta en oberoende nationell hästutredning. Utifrån vad som kommer fram i utredningen bör en nationell utvecklingsplan för framtidens moderna hästsektor tas fram i samverkan med berörda aktörer (yrkande 2). Den svenska hästsektorn befinner sig i en expansiv fas och påverkas av samhällets utveckling. Politiska beslut som inte grundas i en oberoende helhetssyn utifrån dagens förutsättningar och en genomarbetad omvärldsanalys riskerar att försvåra viktiga framtidsfrågor och utveckling för hela hästsektorn.

I motion 2018/19:1326 av Cecilia Widegren (M) uppmärksammas hästsektorns många positiva effekter när det gäller exempelvis arbetstillfällen, turism och fritidssysselsättning för barn och ungdomar (yrkande 1).

Enligt kommittémotion 2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 36 behöver förutsättningarna för fler arbetstillfällen inom hästnäringen förbättras. Hästnäringen och ridsporten är en livskraftig del av landsbygdsföretagandet. Utvecklingen har varit stark under senare årtionden, men det finns skäl att förbättra förutsättningarna för fler arbetstillfällen i dessa verksamheter. En möjlighet vore att ridsporten betraktas som en friskvårdsförmån som kan bekostas av arbetsgivaren. Det behövs även en fortsatt satsning på utbildningen inom hästsektorn.

Cecilia Widegren (M) anför i motion 2018/19:1326 yrkande 8 att hästsektorn ska vara en naturlig del i utvecklingen av landsbygden och bidra till att nå EU:s miljömål. Även i motion 2018/19:1685 av John Widegren och Cecilia Widegren (båda M) yrkande 2 anföras att hästföretagandets villkor och förutsättningar bör ses över för att fortsätta att stärka företagande på landsbygden. Hästen som livsstil, sport, naturbetesvårdare och källa till välbefinnande får en allt större plats i dagens samhälle. Med det följer också ett större ansvar för att förnya lagar och regler som hästverksamheter följer.

Enligt motion 2018/19:1487 av Ola Johansson och Annika Qarlsson (båda C) yrkande 1 bör hästnäringen likställas med övrig djurhållande näringsverksamhet på landsbygden. Hästnäringen har en potential att ytterligare främja en utveckling som gör landsbygden än mer attraktiv för

boende, arbetstillfällena och företagande, utöver de kvaliteter den redan erbjuder med öppna landskap, lugn och ro samt god sammanhållning i ett rikt föreningsliv.

I motion 2018/19:1685 av John Widegren och Cecilia Widegren (båda M) yrkande 1 anförs att regeringen bör se över långsiktiga villkor och möjligheter för att fortsätta att stimulera svensk hästavels utveckling för att stärka den svenska hästen genom att arbeta för en nationell häststrategi. För att fortsätta stärka hästen i Sverige krävs tydliga strategier för att stärka möjligheterna och de grundläggande förutsättningarna för fortsatt tillväxt. Det är dags att stärka hästen och värna den svenska halvblodsaveln.

Monica Haider (S) anför i motion 2018/19:952 att hästen bör likställas med annan djurhållning i lantbruket när det gäller EU-regler och även i nationella regelverk. Inom den gemensamma jordbrukspolitikerna är djurslaget häst inte ersättningsgrundande för kompensationsstödet i landsbygdsprogrammet. Det borde inte vara avgörande vilket djurslag som används för att bruka markerna. För att ta till vara hästens roll som landskapsvårdare är det av stor vikt att hästen räknas som en stödgrundande djurenhet. Även i bedömningen av gårdsstödet i första pelaren i EU:s jordbruksstöd finns en negativ särbehandling av hästnäringen.

Något liknande anförs i motion 2018/19:1487 av Ola Johansson och Annika Carlsson (båda C) yrkande 2 om att se över kompensationsstödet och gårdsstödet så att hästverksamhet tillgodoses likvärdigt med andra areella näringar inom jordbruket. Sverige bör driva på för att förändra detta.

Kompletterande uppgifter

När det gäller hästnäringens betydelse anförde dåvarande landsbygdsminister Sven-Erik Bucht den 30 november 2016 följande som svar på skriftlig fråga 2016/17:370 Hästens bidrag till öppna landskap:

Hästen har en viktig betydelse för vår samhällsekonomi. Med de spridningseffekter hästnäringen har så omsätter sektorn årligen 45–50 miljarder kronor och innefattar 30 000 heltidsarbeten. Regeringen stödjer hästnäringen bland annat genom det avtal som staten har med ägarna till AB Trav och Galopp, Svensk Travsport och Svensk Galopp. Genom det gällande avtalet finansieras Hästnäringens Nationella Stiftelse (HNS) med 50 miljoner kronor per år för övergripande insatser av riksintresse för hästsektorn i Sverige. HNS har uppdraget att långsiktigt stärka och utveckla svensk hästnäring.

HNS finansieras årligen med 50 miljoner kronor genom ett särskilt avtal mellan staten och Svensk Travsport och Svensk Galopp. Detta ska bl.a. bidra till finansiering av utbildning men även annat som främjar hästnäringens utveckling. Avtalet beskriver hur HNS medel ska användas och fördelas.

- 33 miljoner till utbildningsverksamhet
- 6 miljoner för satsningar på barn- och ungdomsverksamhet
- 6 miljoner till utvecklingsprojekt, av dessa satsas 2 miljoner kronor specifikt på avel och uppfödning

- 5 miljoner kronor avsätts för verksamheten på Flyinge, Ridskolan Strömsholm och Wången samt åtgärder som kan stärka hästsektorns utveckling och internationella kraft.

HNS har en särskild avelskommitté som är ett nätverk för avels- och uppfödningsspörsmål inom hästnäringen. Samverkan fokuserar på att stärka det gemensamma arbetet för avels- och uppfödningsspörsmål inom svensk hästnäring, och HNS avsätter årligen ca 1,5 miljoner kronor till verksamhet och projekt på avel- och uppfödningssområdet. Vidare satsar HNS på projektet *Horses made in Sweden* som är en satsning med den svenska hästen i fokus där man vill synliggöra positiva mervärden med avel och uppfödning på den svenska landsbygden. Inom projektet har man bl.a. tagit fram broschyrer med exporthjälp och uppfödningsskalkyler.

HNS driver även tillsammans med flera andra hästorganisationer ett projekt fram till 2020 som heter *Kompetens i samverkan* och som beviljats medel från Europeiska socialfonden (ESF). Syftet med projektet är att hitta en modell som kan säkerställa ett enkelt och effektivt sätt för företag i hästnäringen att kontinuerligt arbeta med kompetens- och personalutveckling samt att bygga en struktur som kan stötta branschen i dessa frågor både strategiskt och operativt.

I april 2018 överlämnade regeringen proposition 2017/18:220 En omreglerad spelmarknad till riksdagen. I propositionen föreslogs en ny spelreglering, vilket bl.a. påverkar hästsporten. Regeringen anförde i propositionen att hästnäringens förutsättningar bör utredas särskilt, bl.a. när det gäller den fortsatta finansieringen och statens roll i förhållande till ATG och hästnäringen.

Regeringen beslutade i juni 2018 att tillsätta en utredning (dir. 2018:47) som ska analysera hästnäringens och idrottens förutsättningar efter omregleringen av spelmarknaden. AB Svenska Spels anpassning till den omreglerade spelmarknaden samt hästnäringens och idrottsrörelsens ekonomiska förutsättningar är av betydelse för genomförandet av reformen. En särskild utredare gavs därför i uppdrag utreda förutsättningarna för och, om det bedöms vara motiverat, föreslå hur en fristående finansieringsmodell för spel på häst- respektive idrottstävlingar, såsom en marknadsavgift, kan utformas och belysa konsekvenserna av en sådan modell. Uppdraget ska redovisas senast den 31 oktober 2020.

Vid Näringsdepartementet finns en arbetsgrupp inom hästområdet som genom samverkan ska ta till vara hästsektorns utvecklingspotential. Gruppen arbetar aktivt med att identifiera och diskutera områden och frågor som är viktiga för att utveckla hästsektorn. Gruppen träffas två gånger per år och består av drygt 20 organisationer och myndigheter.

Vidare har LRF Häst tagit fram en gemensam strategi för hästföretagare med sikte på 2030. Målet med strategin är att öka lönsamheten och konkurrenskraften för Sveriges hästföretagare. Även en handlingsplan har tagits fram med prioriterade åtgärder och aktiviteter under 2019 som är

kopplade till livsmedelsstrategins olika delmål. En ny handlingsplan ska tas fram varje år.

Dåvarande landsbygdsminister Sven-Erik Bucht anförde den 13 mars 2018 vid debatten av interpellation 2017/18:402 följande om vikten av hästsektorn:

Staten bidrar också med 6 miljoner till särskilda satsningar på barn- och ungdomsverksamhet inom hästsektorn. Ett bra exempel är hästlovet på höstlovet. Då öppnar många stall sina dörrar, och barn och ungdomar som kanske inte gjort det tidigare får prova på att rida, köra häst eller bara umgås med hästarna i stallet. Det här är jätteviktiga aktiviteter för barn som sporten jobbar med.

Det här möjliggörs givetvis genom det avtal som finns med Svensk Travsport, Svensk Galopp och ATG, alltså AB Trav och Galopp. Avtalet ger också medel till Hästnäringens Nationella Stiftelse, och via avtalet med ATG och medel till Hästnäringens Nationella Stiftelse bidrar staten också till kompetensförsörjning inom sektorn.

Till exempel bidrar vi med hippologer till verksamheten på landets ridskolor. Hippologerna utbildas vid SLU i samverkan med Hästnäringens Nationella Stiftelse, och inom Landsbygdsprogrammet finns åtgärder för att främja hästföretagarnas service- och fritidsanläggningar.

Hästföretagare kan som andra landsbygdsföretag också söka investeringsstöd för att bidra till nya jobb på landsbygden - väldigt viktiga delar för att utveckla dessa företag. Fram till nu har 18 procent av de beviljade medlen faktiskt gått till hästföretagande.

Det finns även ett stöd för att skapa eller bibehålla anläggningar för idrotts- eller fritidsaktiviteter på landsbygden. Detta inkluderar såklart även ridskolor. Drygt 10 procent av medlen har så här långt gått till ombyggnad av stall, ridhus och terrängbanor.

Hästporten är viktig. Vi ska inte glömma bort det. Den är viktig för jobben i landsbygdsföretag som ofta drivs av kvinnor - och de behövs på den svenska landsbygden.

När det gäller friskvårdsbidrag och ridsport omfattas i dag även ridning av friskvårdsbidraget. Motions- och friskvårdsaktiviteter som en arbetsgivare erbjuder all personal och som är av enklare slag och mindre värde är skattefria (max 5 000 kronor). Efter en dom i Högsta förvaltningsdomstolen den 12 januari 2018 (mål nr 4301-17) framgår det bl.a. att även lektioner i ridning kan anses vara av enklare slag och att de därmed omfattas av friskvårdsbidraget.

Dåvarande landsbygdsminister Sven-Erik Bucht anförde den 30 november 2016 i sitt svar på fråga 2016/17:370 Hästens bidrag till öppna landskap följande när det gäller EU-stöd och hästar:

Tillämpningen av EU-regelverken då det gäller att inkludera hästar i landsbygdsprogrammet skiljer sig inte åt mellan föregående programperiod, som alliansregeringen ansvarade för, och den innevarande programperioden.

EUs förordning för landsbygdsutveckling anger som syfte för kompensationsstödet att stödet ska ersätta jordbruket för de sämre produktionsförhållandena i de utpekade områdena. Syftet är uttalat att stödet ska riktas till jordbruksproduktion för att bevara detta i områden med sämre förutsättningar. Av de hästar som finns på jordbruksföretag (ca 100 000 av det totala antalet hästar på 360 000 stycken) hålls det stora flertalet för sport- eller hobbyverksamhet alltså inte för jordbruksproduktion. Jordbruksverket skattar att cirka 10 procent av de

hästar som finns i jordbruksföretag kan räknas som att de ingår i någon form av jordbruksproduktion, det vill säga cirka 10 000 av de 360 000 hästar som finns i landet. Att skilja ut hästar som används för jordbruksproduktion är svårt om det ska ske på ett rättssäkert och rättvist sätt då en rad problem med gränsdragningar uppstår.

Däremot så kan hästar användas som betande djur i andra arealbaserade stödsammanhang, främst då för att hävda ängs- och betesmarker i det riktade stödet till den typen av marker. Genom detta bidrar hästarna till att hålla marker i hävd som annars skulle vuxit igen och därmed inte ens klarat de krav på skötsel som ställs för gårdsstödet.

I landsbygdsprogrammet så finns inte bara arealbaserade stöd utan även företags- och projektstöd för att utveckla näringslivet på landsbygden. Detta är stöd för utveckling av företagande och erbjuder möjligheter till bl.a. kompetensutveckling och investeringsstöd för såväl hästföretagare som andra företagare verksamma på landsbygden.

Enligt information från Näringsdepartementet är detta fortfarande gällande.

Regeringen startade arbetet med att ta fram en strategisk plan för Sverige och det nationella genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken under 2018. I dagsläget är det oklart när den strategiska planen ska vara klar, då det är avhängigt resultatet av förhandlingarna i EU.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att hästsektorn har många positiva effekter bl.a. på sysselsättningen, folkhälsan, ungdomars fritidssysselsättning och landsbygden. Hästnäringen är samhällsekonomiskt viktig och bidrar till en levande landsbygd. Utskottet noterar att det pågår arbete på olika områden för att stärka hästnäringen, bl.a. HNS projekt Kompetens i samverkan och LRF:s strategi för hästnäringen. Inom HNS pågår även ett arbete med att främja hästavel och uppfödning. Vidare finns det vid Näringsdepartementet en samarbetsgrupp inom hästområdet som utgör en plattform för informations- och utvecklingsutbyte och som arbetar med att identifiera och utveckla frågor som är viktiga för hästnäringen. Utskottet noterar också att regeringen har tillsatt en utredning som bl.a. ska analysera hästnäringens förutsättningar efter omregleringen av spelmarknaden. Slutligen konstaterar utskottet att lektioner i ridning nu omfattas av friskvårdsbidraget.

När det gäller EU-stöd noterar utskottet att kompensationsstödet inom landsbygdsprogrammet ska riktas till jordbruksproduktion och att det är svårt att skilja ut hästar som används för jordbruksproduktion om det ska ske på ett rättssäkert och rättvist sätt. Det finns dock möjligheter att söka andra stöd som t.ex. företags- och projektstöd. Hästar kan även användas som betande djur för att hävda ängs- och betesmarker i det riktade stödet till den typen av marker. Vidare noterar utskottet att regeringen har startat arbetet med att ta fram en strategisk plan för Sverige och det nationella genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitiken efter 2020.

Utskottet konstaterar att de nu aktuella frågorna är föremål för regeringens uppmärksamhet och föreslår därför att motionerna 2018/19:905 (MP) yrkandena 1 och 2, 2018/19:952 (S), 2018/19:1326 (M) yrkandena 1 och 8,

2018/19:1487 (C) yrkandena 1 och 2, 2018/19:1685 (M) yrkandena 1 och 2 och 2018/19:2736 (KD) yrkande 36 lämnas utan vidare åtgärd i den mån de inte kan anses tillgodosedda med det anförda.

Binäringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om binäringen.
Jämför reservation 38 (KD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 35 bör en översyn göras av hur biodlingen kan stödjas och utvecklas i Sverige. Till följd av kemikalieanvändningen har beståndet av vildbin och andra insekter som utför pollinering av växter minskat. Denna ekosystemtjänst behöver förstärkas, och en viktig funktion i detta sammanhang har biodlarnas honungsbin.

I motion 2018/19:2805 av Sten Bergheden och Cecilie Tenfjord Toftby (båda M) yrkande 1 anför att lagar och regelverk bör ses över i syfte att öka konkurrenskraften och produktionen av svensk honung. Den stora förtjänsten av svensk biodling är utöver att producera svensk honung arbetet med att pollinera växterna och därmed öka skördarna av såväl bär och frukt som lantbruksgrödor. En låg lönsamhet riskerar dock på sikt att leda till att antalet biodlare minskar och att skördarna av bär, frukt och lantbruksgrödor därmed minskar.

Kompletterande uppgifter

Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2018 i uppdrag av regeringen att sammanställa vilka insatser som görs i Sverige för att motverka nedgången av vilda pollinatörer och föreslå kostnadseffektiva insatser som kan vända utvecklingen. Uppdraget slutredovisades den 1 november 2018 i rapporten Förslag till insatser som kan motverka nedgången av vilda pollinatörer i Sverige – Slutredovisning av Naturvårdsverkets regeringsuppdrag Kartlägga och föreslå insatser för pollinering (NV-08866-17). Naturvårdsverket föreslår en rad åtgärder för att gynna pollinatörer, bl.a. översyn av miljöersättningarna i landsbygdsprogrammet, ett uppdrag till Jordbruksverket, Naturvårdsverket och länsstyrelserna att göra en fördjupad nationell analys av vad som krävs när det gäller areal och kvalitet av ängs- och betesmarker för att miljökvalitetsmålen Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv ska kunna uppnås, ett regeringsuppdrag till Trafikverket att redovisa hur vilda pollinatörer ska beaktas och gynnas vid planering, anläggning och förvaltning

av infrastrukturmiljöer m.m. Rapporten är nu under beredning inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20 och 23) föreslog regeringen ett antal förstärkningar som gynnar bl.a. pollinerande insekter i odlingslandskapet. Dåvarande miljöminister Karolina Skog lyfte i sitt svar den 8 november 2017 på skriftlig fråga 2017/18:193 Minskning av insekter bl.a. fram regeringens förslag till förstärkning av miljöåtgärder för ängs- och betesmarker inom ramen för landsbygdsprogrammet med totalt 255 miljoner kronor, ökade anslag för omställning till ekologisk odling med totalt 175 miljoner kronor och förslag för skydd och förvaltning av värdefull natur med ca 2,7 miljarder kronor per år som åtgärder som är gynnsamma för insektspopulationen. Vidare betonade miljöministern att regeringen är oroad över den utbredda användningen av kemiska växtskyddsmedel i privata trädgårdar, när det finns fullgoda alternativ, och aviserade att Sverige kommer att vidta åtgärder, med målsättningen att det ska leda till förbud mot sådan användning.

Vidare anför regeringen i vårändringsbudgeten för 2019 (prop. 2018/19:99) att satsningar på åtgärder för värdefull natur som t.ex. skötsel av skyddade områden är viktiga och att ytterligare satsningar på detta behövs. Regeringen anser därför att anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur inom utgiftsområde 20 bör ökas med 200 miljoner kronor. Finansutskottet bereder propositionen för tillfället, och riksdagen förväntas fatta beslut den 18 juni 2019.

Av budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23) framgick att det svenska programmet för biodling, även kallat det nationella honungsprogrammet, för perioden 2017–2019 godkännts av kommissionen. Regeringen ansåg att anslaget 1:18 Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur borde förstärkas med 478 000 kronor per år under 2018–2019 med anledning av detta. Den 12 december 2017 biföll riksdagen fördelningen av anslagen inom utgiftsområde 23 i enlighet med regeringens och miljö- och jordbruksutskottets förslag (bet. 2017/18:MJU2, rskr. 2017/18:99).

Det nationella honungsprogrammet är till för att förbättra villkoren för produktion och saluföring av biodlingsprodukter. Syftet är dessutom att minska varroakvalstrets och därmed sammanhängande sjukdomars negativa inverkan på biodlingen samt att stärka näringen genom att påvisa pollinerings betydelse för fler pollen- och nektarproducerande växter i odlingslandskapet. Programmet tas fram i nära samarbete med biodlingens organisationer och löper i treårsperioder. Programmet har följande fyra mål:

- God bihälsa
- Fortsatt tillväxt och konsolidering
- Informations- och kursmaterial till utbildning och marknadsföring
- Tillgång till bra pollen- och nektarväxter.

Det nationella honungsprogrammet 2017–2019 utgör ett fortsatt stöd för att utveckla näringen. Satsningar och projekt via det nationella honungsprogrammet i kombination med kraftfulla och samordnade initiativ från branschen är viktiga för näringens utveckling. Insatser för bättre bihälsa och kompetensutveckling har även fortsättningsvis hög prioritet men kombineras med ett ökat fokus på bättre tillgång till pollen- och nektarväxter i odlingslandskapet.

Enligt EU-direktiv om hållbar användning av bekämpningsmedel ska nationella handlingsplaner för hållbar användning av växtskyddsmedel tas fram av alla medlemsstater och skickas till kommissionen. I planen ska medlemsstaterna fastställa kvantitativa mål, riktmärken, åtgärder och tidtabeller för att minska riskerna med och konsekvenserna av användningen av växtskyddsmedel för människors hälsa och miljön. Den första svenska handlingsplanen enligt kraven i EU-direktivet beslutades 2013 av den dåvarande regeringen. Den planen har nu setts över och en reviderad plan beslutades den 11 april 2019. Den reviderade planen innehåller sex mål, varav ett är nytt. Det nya målet lyder: Användningen av växtskyddsmedel som är skadliga för pollinerande insekter ska anpassas så att riskerna minimeras. Syftet är att särskilt sätta fokus på pollinerande insekter.

Vidare framgår av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) att regeringen beslutat om ökad flexibilitet i förgröningsstödet. Bland annat har villkoren för ekologiska fokusområden ändrats så att de omfattar arealer med blommande träda. Regeringen anför att en ökad areal med blommande växter i odlingslandskapet gynnar pollinatörer.

Utskottets ställningstagande

Bin, humlor och andra pollinerande djur har stor betydelse för pollinering av både odlade och vilda växter. De har därigenom en oerhört viktig roll för att stödja ekosystemen och deras funktioner. Utskottet anser därför att det är angeläget att man kommer till rätta med den minskning som sker av pollinerande insekter. Utskottet noterar Naturvårdsverkets rapport som föreslår en rad åtgärder för att gynna pollinatörer och ser fram emot resultatet av detta arbete. Vidare noterar utskottet att regeringen i budgetpropositionen för 2018 och vårandringsbudgeten för 2019 föreslog ett antal förstärkningar som bl.a. gynnar pollinerande insekter i odlingslandskapet.

När det gäller kemiska bekämpningsmedel och deras påverkan på pollinerande insekter noterar utskottet regeringens målsättning att förbjuda privat användning av kemiska växtskyddsmedel och det nya målet i den nationella handlingsplanen för hållbar användning av växtskyddsmedel. Utskottet välkomnar detta arbete.

Det nationella honungsprogrammet utgör ett betydelsefullt stöd för fortsatt utveckling av näringen. De satsningar som regeringen, i samarbete med biodlingens organisationer, har tagit fram inom ramen för programmet är viktiga för att stödja näringen i dess arbete. Med hänvisning till det anförda

och i avvaktan på resultatet av de satsningar som pågår föreslår utskottet att motionerna 2018/19:2736 (KD) yrkande 35 och 2018/19:2805 (M) yrkande 1 lämnas utan vidare åtgärd.

Småskaliga slakterier

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om småskaliga slakterier.
Jämför reservation 39 (M, SD, KD).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2018/19:1292 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 13 behövs enklare regler för småskaliga slakterier. Småskaliga slakterier är viktiga för att möjliggöra ett ökat utbud av närproducerade och högkvalitativa livsmedel. Dessutom bidrar de småskaliga slakterierna till kortare djurtransporter och lokala arbetstillfällen. Motionärerna anser att för att fler småskaliga slakterier ska kunna etableras behöver reglerna för dessa förenklas ytterligare.

Även i kommittémotion 2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 23 efterfrågas förenklade regler för småskaliga och mobila slakterier. Småskaliga slakterier är viktiga för att möjliggöra ett ökat utbud av närproducerade livsmedel och skapar en viktig infrastruktur för att stärka den växande gastroturismen. Fler småskaliga slakterier runt om i landet leder dessutom till kortare djurtransporter och skapar arbetstillfällen, samtidigt som försörjningen av kött förenklas i händelse av störningar i infrastrukturen. Motionärerna vill att fler småskaliga slakterier ska kunna etableras och vill därför att de regler som gäller ska ses över i syfte att förenkla dem ytterligare.

Kompletterande uppgifter

Regelverket för slakt och köttbesiktning är harmoniserat och regleras av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedels-hygien, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004 av den 29 april 2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel. Grunden i regelverket är att djur som ska bli livsmedel ska slaktas hygieniskt i en godkänd livsmedelslokal för att köttet sedan ska kunna släppas ut på marknaden. Både gårdsslakterier och mobila slakterier är förenliga med regelverket. Mobil slakt är förenligt med de struktur- och hygienkrav som ställs på slakterier, och det finns inte några undantag eller lättnader för mobil slakt.

Förordningen (EG) nr 854/2004 om offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung kommer att ersättas av den nya EU-förordningen om offentlig kontroll som börjar tillämpas den 14 december 2019 (Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/625). Enligt Näringsdepartementet håller reglerna om kontroll av produkter av animaliskt ursprung på att ses över. Regeringen eftersträvar en större flexibilitet i reglerna för en modernisering och effektivisering av lagstiftningen.

I mars 2017 fick Livsmedelsverket i uppdrag av regeringen att se över avgiftssystemet för kontroller på slakterier och vilthanteringsanläggningar (N2017/02264/DL). Livsmedelsverket skulle utreda nuvarande avgiftskonstruktion och andra kostnader som påverkar slakterier och vilthanteringsanläggningar. Verket skulle även ge förslag på hur kontrollerna, genom t.ex. innovativa och digitala lösningar, kunde moderniseras och effektiviseras. Uppdraget i delen som rör avgiftskonstruktionen redovisades den 1 oktober 2017 i rapporten Livsmedelsverkets redovisning av regeringens uppdrag att se över avgiftssystemet för kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar (dnr 2017/01346). Livsmedelsverkets slutsats är att nuvarande avgiftssystem för offentlig kontroll av slakterier och vilthanteringsanläggningar behöver göras om, både för att skapa förutsättningar för att hålla nere kontrollkostnaderna och för att ge en annan fördelning av kontrollkostnaderna jämfört med i dag. Modellen ska vara lätt att förstå och använda, och ge förutsättningar för ökad transparens när det gäller avgiftsuttag. Modellen ska uppfylla kraven i den gällande kontrollförordningen och beakta den kommande kontrollförordningen. Rapporten är under beredning inom Regeringskansliet.

Livsmedelsverket redovisade den 15 juni 2018 till regeringen hur myndigheten under perioden 2018–2020 planerar att effektivisera och modernisera den offentliga kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar. Under 2018 tog Livsmedelsverket fram en handlingsplan med åtgärder som syftar till att minska kostnaderna för den offentliga kontrollen vid slakterier och vilthanteringsanläggningar, stärka kommunikationen med företagen och öka Livsmedelsverkets förmåga att driva moderniseringsfrågor på EU-nivå. Åtgärder för att minska kostnaderna omfattar bl.a. att förbättra verksamhets- och ekonomistyrning av kontrollen och införa ett mer riskbaserat arbetssätt som innebär ett minskat behov av kontroll.

Livsmedelsverket satsar på att utveckla dialogen och kommunikationen med slakterier och vilthanteringsanläggningar för att göra det enklare för företag att följa reglerna. Myndigheten ser ett behov av att utveckla och modernisera EU-lagstiftningen om hur kontrollen ska utföras. Möjligheterna att använda moderna tekniska lösningar för kontroll är begränsade; exempelvis måste en veterinär vara närvarande på slakterier vid varje tillfälle som ett djur slaktas. Reglerna gör det svårt att bedriva en kostnadseffektiv kontroll, särskilt i Sveriges glesbygd. Livsmedelsverket har i samarbete med SLU påbörjat en vetenskaplig studie där slaktkontroller genomförs på distans med hjälp av modern teknik för bild- och ljudöverföring. Resultaten från studien kommer

att publiceras som vetenskapliga artiklar i internationella tidskrifter samt som populärvetenskapliga artiklar.

Av Livsmedelsverkets regleringsbrev för 2019 framgår att av myndighetens förvaltningsanslag får minst 15 miljoner kronor användas för att genomföra olika åtgärder för att modernisera och effektivisera den offentliga kontrollen på slakterier och vilthanteringsanläggningar t.ex. genom innovativa och digitala lösningar.

I fråga om antalet aktiva små slakterier och vilthanteringsanläggningar (mindre än 1 000 ton slaktad vikt per år) anges i Livsmedelsverkets årsredovisning för 2018 att antalet aktiva anläggningar under 2018 var 172 medan det 2017 var 165, vilket är en ökning med 7 slakterier.

Vidare framgår av Livsmedelsverkets årsredovisning för 2018 att myndigheten 2018 tilldelades 107 237 000 kronor i särskilda anslagsmedel för att sänka kontrollavgiften för slakterier och vilthanteringsanläggningar. Samtliga slakterier och vilthanteringsanläggningar fick avgiften nedsatt. Avgiften för anläggningar med en planerad slakt på under 200 ton per år låg på samma nivå som EU:s minimiavgifter. Utan anslaget skulle de mindre företagens avgifter per slaktat djur öka flerfald. Slakterier med en planerad slakt på över 200 ton betalade 2,01 gånger minimiavgifterna. Utan anslaget skulle den sammanlagda avgiften för företag som slaktar över 200 ton öka nästan till det dubbla.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att det pågår en översyn av regelverket inom EU och att regeringen eftersträvar en moderniserad och effektivare lagstiftning. Utskottet noterar även att Livsmedelsverket tagit fram en handlingsplan i syfte att minska kostnaderna för kontrollen vid slakterier, stärka kommunikationen med företagen och öka myndighetens förmåga att driva moderniseringsfrågor på EU-nivå. En rapport om avgiftssystemet för offentlig kontroll av slakterier har presenterats, och slutsatsen är att avgiftssystemet måste ses över. Utskottet välkomnar det arbete som pågår på området och ser fram emot att ta del av resultatet av detta. Utskottet konstaterar även att antalet aktiva små slakterier och vilthanteringsanläggningar fortsätter att öka, vilket är positivt. Med det anförda föreslår utskottet att motionerna 2018/19:1292 (SD) yrkande 13 och 2018/19:2896 (M) yrkande 23 lämnas utan vidare åtgärd.

Måltidsupplevelser och mathantverk

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om lokala matupplevelser och om mathantverk.

Motionerna

I motion 2018/19:1321 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S) anförs att det växande intresset för lokala matupplevelser bör tillvaratas, främjas och vårdas i syfte att stärka besöksnäringen. Måltidsupplevelser ses som en del av besöksnäringen i Sverige och har goda möjligheter att utvecklas och skapa ännu mer tillväxt. Ett ökat intresse för matkulturer, råvaror, ursprung, historia och måltidens roll märks tydligt, vilket är en viktig grund för både måltidens och näringens utveckling.

Enligt motion 2018/19:2648 av Saila Quicklund (M) bör länsstyrelser och regioner ges ett tydligare uppdrag att stötta svenskt mathantverk. Samarbete mellan matproducenter, myndigheter och andra aktörer som har intresse av svenskt mathantverk är viktigt. Regeringen bör fortsätta den tidigare alliansregeringens goda arbete för svensk mat.

Kompletterande uppgifter

När det gäller måltidsupplevelser bedömde regeringen i livsmedelsstrategin (prop. 2016/17:104) att det finns goda förutsättningar att marknadsföra och utveckla insatser för att möta den potential som finns i upplevelser kring mat och dryck som en integrerad del av besöksnäringen. Utskottet anslöt sig till regeringens bedömning i betänkande 2016/17:MJU23 En livsmedelsstrategi för Sverige.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) redovisas att svensk besöksnäring har en fortsatt positiv utveckling, och för att ta ett samlat grepp kring frågorna tillsatte regeringen i oktober 2016 utredningen Sveriges besöksnäring – en samlad politik för upplevelsebaserad tillväxt. Utredningen lämnade sitt slutbetänkande i december 2017, Ett land att besöka – En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring (SOU 2017:95). I betänkandet föreslår utredningen att regeringen utvecklar, antar och genomför en nationell strategi för en hållbar och växande besöksnäring. Även delstrategier för ett antal temaområden föreslås, däribland måltidsturism. I storleksordningen en tredjedel av de medel som utländska besökare spenderar vid besöket i Sverige går till inköp av livsmedel, mat och dryck i butiker, restauranger, kaféer etc. Vidare föreslår utredningen bl.a. ett stärkt nationellt samlat ansvar för långsiktig kunskapsutveckling och innovation samt en stärkt myndighetssamordning. Betänkandet har remitterats och är för närvarande under beredning inom Regeringskansliet.

Vidare framgår av budgetpropositionen att utländska besökares konsumtion av restaurangtjänster och inköp av livsmedel var 44,2 miljarder kronor under 2016 och ökade till 47,4 miljarder kronor under 2017. För att möjliggöra fortsatta satsningar inom området och utveckla potentialen i att möta efterfrågan på upplevelser kring mat och dryck som en integrerad del av besöksnäringen har regeringen inom ramen för landsbygdsprogrammet avsatt 60 miljoner kronor för detta ändamål. Merparten av dessa medel har beviljats V.S. Visit Sweden AB som samverkar med regionala organisationer i arbetet för att stärka produktutveckling och marknadsföring av måltidsupplevelser i Sverige. Tillsammans med Visit Swedens och samarbetspartners investeringar i programmet ska satsningen omsätta 57 miljoner kronor.

I vårändringsbudgeten för 2019 (prop. 2018/19:99) anför regeringen att satsningar bör göras på strategiska och samverkande insatser för att utveckla besöksnäringen på Sveriges landsbygd, näringslivsinsatser på Sveriges landsbygd och utveckling av en metodik för landsbygdsanalyser och konsekvensbedömningar i olika samhällssektorer. Regeringen anser att anslaget 1:5 Näringslivsutveckling inom utgiftsområde 24 bör ökas med 68 miljoner kronor för detta ändamål. Finansutskottet bereder propositionen för tillfället, och riksdagen förväntas fatta beslut den 18 juni 2019.

När det gäller traditionell småskalig matkultur framgår av regeringens beslut Ändring av uppdrag om riktade insatser inom Landsbygdsprogrammet 2014–2020 (dnr N/2016/00265/HL) att 540 miljoner kronor ska öronmärkas för vissa områden i landsbygdsprogrammet 2014–2020. Bland annat ska 68 miljoner kronor avsättas för småskalig livsmedelsförädling. Andra områden som medel också öronmärks för och som berör området småskalig matkultur är diversifiering för samiska företag och vilt som mat.

Jordbruksverket har inom ramen för landsbygdsprogrammet bl.a. utlyst 14 miljoner kronor till samarbetsprojekt som bidrar till att främja och bevara traditionell och småskalig mat- och livsmedelsframställning. Satsningar som kommer att prioriteras av Jordbruksverket kommer bl.a. att vara produktutveckling, marknadsföring och försäljning av förädlade produkter eller svenska produkter med skyddad EU-beteckning samt utveckling av regionala kluster eller nätverk som kan gynna denna typ av småskalig matkultur. Utlysningen är en del av regeringsuppdraget Traditionell småskalig matkultur, se nedan. Företag, myndigheter, kommuner, landsting, regioner, föreningar, andra organisationer och enskilda aktörer kan ansöka om stödet under perioden den 8 april till 19 augusti 2019.

I regleringsbrevet för 2016 fick Jordbruksverket i uppdrag att, i samverkan med bl.a. Institutet för språk och folkminnen, Riksantikvarieämbetet och Sametinget, under 2015–2018 främja ett levande och dynamiskt kulturarv kopplat till mat- och livsmedelsframställning. Myndigheterna skulle tillsammans synliggöra, tillvarata och utveckla bl.a. traditionell kunskap, mångfald av växtsorter och husdjursraser, kulturmiljöer och landskap. I Jordbruksverkets regleringsbrev för 2018 förlängdes uppdraget ytterligare ett år. Uppdraget ska slutredovisas till Regeringskansliet senast den 26 april 2020.

Av redovisningen ska bl.a. framgå hur det arbete som myndigheterna genomfört samt hur resultat som uppkommit genom utlysningar i fortsättningen skulle kunna användas av aktörer som driver eller vill utveckla småskalig verksamhet kopplad till traditionell matkultur.

Det framgår även av budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23) att regeringen beslutat att bidra med 10 miljoner kronor per år under 2016–2020 till ett nationellt resurscentrum för mathantverk som ska utveckla och bevara kunskapen om traditionellt mathantverk. Verksamheten är placerad vid Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Den 2 maj 2019 gav regeringen Statskontoret i uppdrag att utvärdera Nationellt resurscentrum för mathantverk vid Länsstyrelsen i Jämtlands län. Statskontorets utvärdering ska bl.a. inriktas på hur väl syftet att utveckla och bevara kunskapen om mathantverk har uppfyllts, om länsstyrelsen genom verksamheten lyckats samla in generell kunskap om mathantverk och bidragit till metodutveckling inom området samt om länsstyrelsen genom verksamheten möjliggjort ett aktivt utbyte av kunskap och erfarenheter med berörda aktörer i hela Sverige. Uppdraget ska redovisas den 1 februari 2020.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det finns goda förutsättningar att marknadsföra och utveckla insatser för att möta den potential som finns i upplevelser av mat och dryck som en integrerad del av besöksnäringen. Förutom aktiviteter inom ramen för handlingsplanen för livsmedelsstrategin pågår dessutom flera aktiviteter inom bl.a. landsbygdsprogrammet för att främja måltidsupplevelser. Utskottet noterar även med intresse att utredningen Ett land att besöka föreslagit en delstrategi för utveckling av måltidsturism som koordineras med livsmedelsstrategins målsättningar och insatser. Regeringen föreslår även i vårandringsbudgeten för 2019 ytterligare medel för att utveckla besöksnäringen på Sveriges landsbygd. Mot bakgrund av de aktiviteter som pågår på området anser utskottet att motion 2018/19:1321 (S) i allt väsentligt kan anses vara tillgodosedd.

När det gäller mathantverk har regeringen inom ramen för landsbygdsprogrammet öronmärkt medel för småskalig livsmedelsförädling. Utskottet noterar också att Jordbruksverket tillsammans med andra berörda myndigheter har i uppdrag att främja ett levande och dynamiskt kulturarv kopplat till mat- och livsmedelsframställning. Vidare tilldelas 10 miljoner kronor per år till ett nationellt resurscentrum för mathantverk, där Statskontoret fått i uppdrag att utvärdera verksamheten under 2019. Utskottet anser med hänvisning till det redovisade att motion 2018/19:2648 (M) kan lämnas utan vidare åtgärd.

Övriga landsbygdsfrågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen lägger regeringens skrivelse 2018/19:52 Riksrevisionens rapport om Landsbygdsprogrammet 2014–2020 till handlingarna och avslår motionsyrkanden om omställning av jordbruksmark, om fäbodjordbruk, om översyn av rennärlingslagen, om stora fåglars påverkan på jordbruket, om växtförädling, om skörde-skade-försäkring och om proteinfoderodling.

Jämför reservation 40 (SD) och 41 (SD) samt särskilt yttrande 2 (C).

Motionerna

Omställning av jordbruksmark

Enligt motion 2018/19:568 av Mikael Eskilander (SD) bör handläggningstiden för att ta jordbruksmark ur produktion minska. I dag krävs tillstånd för att ta jordbruksmark ur produktion, vilket oftast görs inför att denna ska planteras och därmed bli skogsmark. Tillstånd tar minst åtta månader att få, ibland längre. Den långa handläggningstiden gör att omställningar ibland försenas, vilket i sin tur gör att marken står outnyttjad under ett helt år, bara på grund av länsstyrelsens långa handläggningstid. Länsstyrelserna borde ha samma handläggningstid för att ta jordbruksmark ur produktion som de har för avverkningsanmälningar, dvs. sex veckor.

Fäbodjordbruk

I kommittémotion 2018/19:83 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4 anförs att regeringen i högre grad ska verka för ett livskraftigt och levande fäbodjordbruk. Denna driftstradition har gett upphov till unika kulturyttringar i form av matlagning, musik och traditioner som i just sin form bara finns i Sverige. Det svenska fäbodbruket är, och har alltid varit, ett komplement till ett småskaligt gårdsbruk i skogs- eller fjällbygd. Det går inte att till fullo beräkna den förlust som skulle åsamkas Sverige om denna bruksform tilläts försvinna.

Översyn av rennärlingslagen

Jonas Eriksson m.fl. (MP) anför i motion 2018/19:903 yrkande 7 att rennärlingslagen bör ses över och att den rättsliga åtskillnad som svenska staten gör mellan renskötande samer och andra samer bör avslutas. Vidare krävs offentliga investeringar så att rennärlingen klarar av de påfrestningar som klimatförändringarna innebär.

Stora fåglars påverkan på jordbruket

Enligt motion 2018/19:1680 av John Widegren (M) bör regeringen utreda problematiken med betande fåglar i jordbruket för att få en bättre uppfattning om mörkertalet när det gäller anmälningar, dvs. klagöra problemets verkliga omfattning och hur väl de åtgärder som i dag är i drift fungerar för att på så sätt minimera betande fåglars skadeverkningar hos lantbrukare. Det måste dessutom bli enklare att få tillstånd till skydds jakt på de skyddade fågelarterna då de ökar kraftigt i antal.

Växtförädling

Maria Gardfjell m.fl. (MP) anför i kommittémotion 2018/19:2315 yrkande 9 att den svenska växtförädlingen behöver stärkas så att utsäde som är anpassat till vårt klimat och pågående klimatförändringar utvecklas. Mångfald utgör grunden för växtförädling. Variationen är avgörande, och gener från traditionella sorter ger möjlighet till urval och utveckling vid förädlingsarbete i framtiden. Den svenska växtförädlingen måste stärkas så vi får fram utsäde som är anpassat till vårt klimat och våra förutsättningar. Det minskar behovet av växtskyddsmedel. Forskning och utveckling om växtförädling behöver ytterligare stärkas så att lantbruket får tillgång till sorter som t.ex. kan klara klimatförändringarna och deras effekter.

Skördeskadeförsäkring

Enligt kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 41 bör regeringen utreda en skördeskadeförsäkring med en statlig grundplåt tillsammans med försäkringsbranschen. Sverige har i dag inte något regelverk för ekonomisk ersättning när katastrofsituationer väl har inträffat. I stället beslutar regeringen från fall till fall om huruvida extra stöd ska betalas ut. En nationell krisfond skulle skapa bättre förutsättningar för ett mer förutsebart ersättningssystem som gynnar personer, näringsidkare och kommuner som drabbats extra hårt av naturkatastrofer. Det minskar också risken för att statens budget belastas med oförutsedda utgifter. Motionärerna vill därför se över förutsättningarna för att etablera en nationell krisfond och ett särskilt ersättningssystem för personer, näringsidkare och kommuner som drabbats särskilt hårt av en kris.

Proteinfoderodling

I kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 38 framhålls behovet av en ökad svensk proteinfoderodling. Det svenska lantbruket bygger mycket av sin animalieproduktion på importerade proteinfoder. Genom ett mer effektivt utnyttjande av jordbruksmarken och framför allt ökad odling av oljeväxt- och proteingrödor som raps, oljelin, ärtor och åkerbönor kan man få fram fullgoda ersättningsprodukter till importerade soja- och palmoljeprodukter. För att öka andelen närproducerat proteinfoder

krävs mer resurser för och forskning om odling, bekämpningsmedel, skörd och tillverkning av proteinfoder.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Omställning av jordbruksmark

Utskottet har behandlat frågor om handläggningstider för att ta jordbruksmark ur produktion tidigare, bl.a. i betänkande 2016/17: MJU23 En livsmedelsstrategi för Sverige. Utskottet redovisade följande:

Enligt 3 § förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket får jordbruksmark tas ur jordbruksproduktion tidigast åtta månader efter det att anmälan om åtgärden har gjorts till länsstyrelsen, om inte länsstyrelsen medger något annat. Anmälan behövs dock inte om åtgärden är av ringa betydelse för jordbruket på brukningsenheten eller för natur- och kulturmiljön och inte heller när marken tas i anspråk för verksamhet vars tillåtlighet prövats i särskild ordning.

I vissa fall, om det finns skäl från naturvårds- eller kulturmiljösynpunkt, får länsstyrelsen besluta att marken får tas ur produktion först tolv månader efter det att anmälan gjorts. Vidare kan skogsplantering och igenväxning av åker och betesmark innebära att natur- och kulturmiljövärden i odlingslandskapet förstörs. Om det är betydelsefullt att sådana värden bevaras kan länsstyrelsen i vissa fall avtala om ersättning för fortsatt jordbruksdrift.

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht har i sitt svar på fråga 2016/17:93 Långa handläggningstider för plantering på jordbruksmark anfört att bestämmelserna om övergångstiden finns reglerade i förordningen och att det finns en möjlighet för länsstyrelsen att medge undantag från regeln. Vidare anförde ministern att regeringen i dagsläget inte ser något behov av att ändra reglerna.

Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till redovisningen.

Fäbodjordbruk

Inom landsbygdsprogrammet 2014–2020 finns det möjlighet att söka miljöersättning för att sköta fäbodbete och se till att fäbodbruket och de effekter som det ger på kulturmiljön och miljön ska finnas kvar. Under programperioden 2007–2013 ingick denna möjlighet i miljöersättningen för betesmarker och slätterängar. Syftet med miljöersättningen är att bevara ett fäbodbruk som förstärker och bevarar landskapets karaktär och dess biologiska mångfald.

Miljöersättningen inom landsbygdsprogrammet 2014–2020 för fäbodbruk uppgår till totalt 133 746 190 kronor. Enligt landsbygdsprogrammet är målarealen för fäbodarna 16 200 hektar per år. Måluppfyllelsen för 2017 var 107 procent då 17 336 hektar omfattades av ansökningar för fäbodsbete. Dock är det inte säkert att den ansökta arealen blir den slutgiltiga när handläggningen är klar. Skälet för att det är den ansökta arealen som redovisas och inte den slutgiltiga är att det inte finns beslut för alla ersättningar ännu. Andelen

utbetalt belopp fäbodsbete var 17 050 000 kronor 2016, 17 190 000 kronor 2017 och 18 215 000 kronor 2018 (+4 / -1 miljon kronor).

Det finns även medel inom landsbygdsprogrammet för kompetensutveckling inom traditionell småskalig matkultur där exempel på projekt som beviljats medel är kunskapsförmedling och kompetensutveckling inom fäbodbruk och utmarksbete med lantrasdjur samt med fokus på mjölkproduktion och mjölkförädling. Som tidigare nämnts har 540 miljoner kronor öronmärkts inom landsbygdsprogrammet för vissa åtgärder kopplade till småskalig matkultur och diversifiering av samiska näringar som också berör fäbodbruket (se avsnittet Måltidsupplevelser och mathantverk).

Som nämnts tidigare under avsnittet Måltidsupplevelser och mathantverk har Jordbruksverket, i samverkan med bl.a. Riksantikvarieämbetet, Sametinget och Institutet för språk och folkminnen, fått i uppdrag att främja ett levande och dynamiskt kulturarv kopplat till mat- och livsmedelsframställning. Myndigheterna ska synliggöra, tillvarata och utveckla bl.a. kulturmiljöer och landskap. Inom ramen för detta uppdrag publicerade Jordbruksverket den 22 mars 2018 rapporten *Vägar framåt – En behovskartläggning av fäbodbruket i Sverige*, som kartlägger behoven hos det svenska fäbodbruket. I rapporten finns även förslag på handlingsplaner för att ta itu med de största identifierade problemen. Sammanfattningsvis redovisas att de stora framtidsfrågorna för fortsatt utveckling av fäbodbruk i Sverige är myndigheters samordning och samarbete, att rovdjursförvaltning görs konkret och effektiv, att det fria fäbodbetet och rätten till gemensamt fritt bete bevaras och att fäbodmiljöer skyddas i kommunala översiktsplaner.

Regeringen har även gett i uppdrag åt bl.a. Jordbruksverket men även andra myndigheter som Boverket, Fortifikationsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Statens fastighetsverk, Sveriges geologiska undersökning, Tillväxtverket och Trafikverket att utarbeta vägledande strategier för respektive myndighets arbete med kulturmiljöfrågor. Syftet är att myndigheterna ska utarbeta ett mer samlat och strategiskt förhållningssätt till hur deras verksamheter påverkar kulturmiljön och bidrar till de nationella kulturmiljömålen och att därigenom skapa bättre förutsättningar att tillvarata den potential som kulturmiljön utgör för ett hållbart samhälle. Uppdraget ska rapporteras av respektive myndighet till Regeringskansliet (Kulturdepartementet) senast den 31 oktober 2019.

Översyn av rennärlagslagen

Rennärlagslagen (1971:437) ger viss rätt att använda mark och vatten (renskötselrätt). Denna rätt får utövas av den som är medlem i en sameby (1 §). En sameby har till ändamål att enligt rennärlagslagen för medlemmarnas gemensamma bästa ombesörja renskötseln inom byns betesområde (9 §). Medlem i en sameby är

1. en same som deltar i renskötseln inom byns betesområde

2. en same som har deltagit i renskötsel inom byns betesområde och haft detta som stadigvarande yrke och inte övergått till annat huvudsakligt förvärvsarbete
3. den som är make eller hemmavarande barn till en medlem som avses under 1 eller 2 eller som är efterlevande make eller underårigt barn till en avlidne sådan medlem (11 §).

Sametinget ger även bidrag till samer som inte rör renägande. Sametingets kulturnämnd beslutar bl.a. om fördelningen av statens bidrag till samisk kultur och samiska organisationer enligt bestämmelserna i sametingslagen (1992:1433) och det kulturpolitiska handlingsprogrammet. Målet är att bidra till ett starkt och mångfaldigt samiskt konst- och kulturliv.

Utskottet har behandlat frågor om en översyn av rennärlagen tidigare, bl.a. i betänkande 2014/15:MJU5 Landsbygdspolitik. I betänkandet redovisades följande:

Samernas ställning som folk framgår av 1 kap. 2 § regeringsformen där det stadgas att det samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv ska främjas. Det innebär att samerna har rätt att bevara och utveckla sin kultur, inklusive sina näringar.

Utskottet har tidigare konstaterat (bet. 2013/14:MJU17) att det samiska folket är ett urfolk. Ett grundläggande dokument är FN:s deklaration om urfolks rättigheter, som antogs 2007 (bet. 2012/13:UU15), och Sverige har genom att ratificera ett antal internationella konventioner förpliktat sig att respektera den samiska folkgruppen som ett urfolk (bet. 2012/13:MJU2).

I budgetpropositionen för 2015 redovisas att samernas genom sin ställning som urfolk har en särskild ställning i samhället. Samerna har som urfolk rätt till självbestämmande, vilket huvudsakligen utövas via Sametinget. Det övergripande målet för samepolitiken är att främja det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samhällsliv, byggt på en ekologiskt hållbar rennäring och andra samiska näringar. En förutsättning för att målet ska uppnås är att det samiska folket ges möjligheter att delta i beslutsfattande i frågor av väsentlig betydelse för dem, såsom samhällsplanering. Dialog och samverkan med såväl myndigheter som andra intressenter är därför viktigt. I detta spelar Sametinget en avgörande roll, och regeringen anser därför att myndigheten ska förstärkas. Det är också ett av skälen till att regeringen avser ha en fördjupad dialog med samiska representanter om den framtida samepolitiken. En livskraftig rennäring ska ge försörjning på ett långsiktigt hållbart sätt med de samiska kulturvärdena och traditionell kunskap om brukandet av de biologiska naturresurserna som grund. Regeringen värnar om ett starkt och utvecklat, levande samiskt närings- och kulturliv med framtidstro. I detta ingår de samiska språkens användning i samhället.

Vidare anförde utskottet följande i sitt ställningstagande:

Utskottet instämmer i tidigare uttalanden (ip. 2012/13:390) om att rennäringen är en viktig del av det samiska kulturarvet. Staten har ett övergripande ansvar för att främja det samiska folkets möjligheter att behålla och utveckla ett eget kulturliv. Detta framgår av regeringsformen och återspeglar Sveriges folkrättsliga förpliktelser. Dessutom kan det konstateras, så som gjorts av Högsta domstolen, att renskötselrätten är en civilrättslig rättighet som tillkommer den samiska befolkningen kollektivt.

Renskötselrätten baseras på tidigare markanvändning och uppstod långt innan urfolks rättigheter blev ett begrepp i folkrätten. Det är alltså inte så att samerna skulle ha tilldelats speciella privilegier i fråga om renskötseln med anledning av att de är ett urfolk.

I departementspromemorian Konsultation i frågor som rör det samiska folket (Ds 2017:43) föreslås att en ny och särskild ordning ska införas för konsultation i frågor av särskild betydelse för samerna. Konsultationsordningen föreslås gälla utöver annan samrådsskyldighet enligt gällande lagstiftning. Syftet är att främja och stärka det samiska folkets inflytande över dess egna angelägenheter i beslutsprocesser. Enligt konsultationsordningen måste Sametinget rådfrågas inför frågor av särskild betydelse för samer. I vissa fall ska även andra samiska organisationer eller en sameby konsulteras. Förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

När det gäller klimatförändringar framgår det av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) att Sametinget i början av 2017 fastställde en handlingsplan för klimatanpassning. Arbetet har därefter fortsatt bl.a. med fem pilotprojekt där samebyarna ska ta fram en samlad bild av hur klimatförändringarna påverkar samiska näringar och samisk kultur, finna möjliga anpassningsåtgärder och genomföra dessa.

Vidare har Sametinget beviljats 1 miljon kronor av Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) för att utveckla verktyg för klimatanpassning. Arbetet ska redovisas i slutet av 2019 och omfattar följande delmoment:

- regionala möten tillsammans med samebyar och länsstyrelser
- översyn av Sametingets kontrollpunkter som nyttjas i fält vid synnerligen svåra betesförhållanden exempelvis vid isbildning
- modellering av ny lavkarta inom renbruksplan kopplad till Sametingets kontrollpunkter för att kunna följa eventuell klimatpåverkan på lavtäcket
- uppdaterade och utvecklade omvärldsfaktorer i RenGIS.

Verktyget görs utifrån ett samhällsplaneringsperspektiv med den samiska helhetssynen på landskapet. Tanken är att ett antal pilotsamebyar ska vara med och designa verktyget och testa det hela vägen. Sedan ska dessa förmedla sina erfarenheter till övriga samebyar och andra berörda aktörer.

Stora fåglars påverkan på jordbruket

Frågor om stora fåglars påverkan på de areella näringarna har behandlats av utskottet tidigare, senast i betänkande 2018/19:MJU9 Naturvård och biologisk mångfald. Utskottet redovisade dåvarande landsbygdsminister Sven-Erik Buchts svar på skriftlig fråga 2017/18:522 Betande fåglar från januari 2018:

Jag är medveten om att skadorna i vissa områden kan bli mycket omfattande genom att fåglarna koncentreras på populära rast- och häckningslokaler. Förvaltningen av betande fåglar är regionaliserad. Länsstyrelsen beslutar om skydds jakt.

Enligt viltskadeförordningen (2001:724) får bidrag lämnas av statsmedel för åtgärder för att förebygga skada av vilt och för att ersätta

skada av vilt. Regeringens ambition är, och har under hela mandatperioden varit, att bringa ordning och reda inom svensk viltförvaltning. Regeringen har också förbättrat möjligheten att ge ekonomiskt stöd till jordbruket, till åtgärder för att förebygga och ersätta viltskador. Med vilt avses enligt jaktlagen (1987:259) vilda däggdjur och fåglar. Under mandatperioden har regeringen gjort stora höjningar av anslaget, från drygt 30 miljoner kronor till drygt 52 miljoner kronor. För att förenkla att dessa medel får sin tänkta nytta hos enskilda jordbrukare har regeringen den 23 november 2017 beslutat om regler som underlättar stöd till nämnda ändamål.

Enligt Naturvårdsverkets Strategi för svensk viltförvaltning – med mål och åtgärder för Naturvårdsverket (NV-00303-15) har verket som mål att till 2020 ha vidtagit förebyggande åtgärder för att minska skadorna orsakade av vilt på de areella näringarna. Bland annat ska Naturvårdsverket till 2018 i samråd med berörda aktörer ha utarbetat förslag till acceptansnivå för skador av vilt på de areella näringarna förutom rennäringen. Till 2020 ska det även finnas nya nationella förvaltningsplaner för bl.a. stora fåglar, som ökar möjligheterna till flerartsförvaltning.

Sverige är även aktivt inom avtalet om bevarande av flyttande sjöfåglar i Afrika och Eurasien (Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds, AEWA). AEWA är ett avtal utvecklat under FN:s Bonnkonvention med bevarandeåtgärder för ett antal våtmarksfåglar. Inom ramen för avtalet arbetar man bl.a. med att ta fram förvaltningsplaner över nationsgränserna för gäss (spetsbergsgås, sädgås, vitkindad gås och grågås). Målet är att komma fram till gemensamma mål, över landsgränserna, för dessa populationer. Under AEWA finns en arbetsgrupp som arbetar med populationsmodellering och en arbetsgrupp som tar upp frågor om grödoskador. Sverige medverkar i båda dessa grupper.

Utskottet konstaterade att de möjligheter till skydds jakt och bidrag till förebyggande åtgärder som finns när det gäller gäss och tranor är tillräckliga. I betänkande 2017/18: MJU18 Landsbygdspolitik anförde utskottet följande:

Utskottet är medvetet om att betande fåglar kan orsaka stora skador i vissa områden och på grödor. Det är därför positivt att Naturvårdsverkets målsättning är att till 2020 ha vidtagit förebyggande åtgärder för att minska skador orsakade av vilt på areella näringar, vilket bl.a. inkluderar att utarbeta acceptansnivåer för skador av vilt på de areella näringarna och förvaltningsplaner för de stora fåglarna. I likhet med regeringen anser utskottet att arbetet inom ramen för Strategi för svensk viltförvaltning kan ses som ett led i att tillfredsställa behovet av kunskapsunderlag och fakta.

Växtförädling

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23) anförde regeringen att för ökad produktivitet och ökad hållbarhet krävs det ett ökat offentligt engagemang i förädlingen av växtsorter. Växtsorter framtagna för kontinenten fungerar ofta sämre i Sverige och i vissa delar av landet inte alls. Det finns därför ett behov av växtförädling för svenska förhållanden för att möjliggöra ett större utbud av lokalt anpassade grödor. Vidare anförde regeringen att i ett förändrat klimat, för en omställning till en cirkulär och biobaserad ekonomi och för en stärkt konkurrenskraft i jordbruket är det av

stor vikt med nya växtsorter som är anpassade för svenska odlingsförhållanden. Regeringen föreslog därför att ett kompetenscentrum för växtförädling skulle inrättas vid SLU. SLU:s anslag ökades med 20 miljoner kronor för 2018 och beräknades öka med 30 miljoner kronor 2019 samt 40 miljoner kronor fr.o.m. 2020. Den 12 december 2017 biföll riksdagen fördelningen av anslagen inom utgiftsområde 23 i enlighet med regeringens och miljö- och jordbruksutskottets förslag (bet. 2017/18: MJU2, rskr. 2017/18:99).

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) redovisas att regeringen under 2017 ökade stödet till samarbete mellan företag och forskning inom växtförädling som bedrivs inom ramen för Nordiska ministerrådet. Sveriges bidrag till detta är 17,7 miljoner kronor 2017–2019. Vidare anför regeringen att Kompetenscentrum för växtförädling är under uppbyggnad.

Det framgår av SLU:s regleringsbrev för 2019 att av deras förvaltningsanslag ska högst 20 miljoner kronor användas för uppbyggnad av ett kompetenscentrum för växtförädling. Centrumet ska samla akademi och näringsliv och utveckla kompetens för att i enlighet med målen i livsmedelsstrategin säkra tillgången till växtsorter för en hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige. Hänsyn ska också tas till klimatförändringar och tillgång till biomassa för en cirkulär och biobaserad ekonomi. Utveckling av kompetenser och nya tekniker inom växtförädling och utvärderingar av växtmaterial för marknaden ingår. Vidare har SLU fått i uppdrag att redovisa uppbyggnad och verksamhet för kompetenscentrumet samt att redovisa hur det kommer att bidra till en ökad tillgång till växtsorter som möjliggör en konkurrenskraftig och hållbar jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige.

Landsbygdminister Jennie Nilsson anförde den 21 mars 2019 följande som svar på fråga 2018/19:371 Utveckling av grödor i norra Sverige:

Magnus Oscarsson har frågat mig vilka åtgärder jag och regeringen avser vidta för att stärka utvecklingen av grödor i norra Sverige.

Frågan lyfts i regeringens proposition En livsmedelsstrategi för Sverige, där regeringen konstaterar att långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige förutsätter tillgång till lämpliga växtsorter i hela landet. Sedan 2012 finns det ett samarbete mellan Nordiska Ministerrådet, privata växtförädlingsföretag och offentliga institut i Norden med syfte att utveckla nordisk växtförädling. Livsmedelsstrategin gjorde det möjligt att växla upp den nordiska satsningen och regeringen tillsköt ytterligare resurser till projektet.

I budgetpropositionen för 2018 avsattes medel för ett kompetenscentrum för växtförädling vid Sveriges lantbruksuniversitet. Kompetenscentret ska samla akademi och näringsliv och utveckla kompetens för att säkra tillgången till växtsorter för en hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige. Växtförädling är en långsiktig satsning som förväntas ge stor samhällsnytta över tid. Jag följer frågan noga och ser fram emot ett fullt

utbyggt kompetenscentrum. På grund av dessa redan pågående satsningar avser jag inte vidta några ytterligare åtgärder.

Skördeskadeförsäkring

Utskottet har vid flera tillfällen tidigare behandlat frågan om någon sorts stöd vid skördeskador, senast i betänkande 2018/19:MJU2 Utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Utskottet hänvisade då till dåvarande landsbygdsminister Sven-Erik Buchts svar på fråga 2015/16:1541 om stöd vid skördeskador från den 12 september 2016 där han framförde följande:

Det tidigare skördeskadeskyddet infördes 1961 och avskaffades efter 1994 genom ett riksdagsbeslut. Motiven var flera; EU-medlemskap och höjd arealersättning, införande av periodiseringsfonder samt det faktum att skördeskadesystemet ansågs vara komplicerat. Systemet var administrativt betungade och det fanns svårigheter att göra rättvisa uppskattningar av förlusterna. Vidare fonderades medel då skördeskador inträffar oregelbundet.

Dagens gårdsstöd kan ses som en form av grundskydd, eftersom stödriktorna ger en garanterad inkomst oberoende av produktion. Jordbruksföretag har även möjlighet att jämna ut sina inkomster genom att göra skattemässiga avdrag för avsättning till periodiseringsfond.

Inom landsbygdsprogrammet finns möjligheter att subventionera försäkringspremier eller program för inkomststabilisering. Det kräver dock att det finns kommersiella lösningar på marknaden. Införs sådana möjligheter måste tillräckliga medel avsättas inom landsbygdsprogrammet, oavsett om de används eller ej. Det innebär därför en risk för att medel låses in. Sverige har valt att inte använda denna möjlighet i landsbygdsprogrammet och vid remitteringen har näringen inte haft några synpunkter på det.

Vidare har försvarsutskottet i betänkande 2018/19:FöU7 Civilt försvar och krisberedskap behandlat motionsyrkanden om en krisfond vid naturkatastrofer. Utskottet anförde följande:

Som utskottet uttryckt flera gånger tidigare, t.ex. i betänkande 2017/18:FöU7, delar man regeringens bedömning att det krävs ett ökat fokus på klimatanpassning och det förebyggande arbetet. I fråga om ersättning för skador vid naturkatastrofer anser utskottet att det är viktigt att inte undergräva incitamenten för just förebyggande insatser. Utskottet vill också understryka att det inte finns några hinder mot privata försäkringslösningar på detta område och att det därmed inte finns några starka skäl för att införa ytterligare statliga lösningar. Regeringen har vid behov, och om riksdagen godkänner det, möjlighet att tillföra medel till det aktuella anslaget, vilket bl.a. gjordes i samband med skogsbränderna sommaren 2018. Riksdagen har också möjlighet att anvisa ytterligare medel till statsbudgeten.

Proteinfoderodling

Av de proteinfoder som används mest i Sverige kommer ärtor, åkerbönor och rapsmjöl från egen odling och produktion. Odlingen av ärtor och åkerbönor har ökat de senaste åren och uppgår till ca 55 000 hektar i Sverige. Skörden av

ärtrupp uppgår till drygt 83 000 ton och skörden av åkerbönor till ca 99 100 ton. Det proteinfoder som Sverige importerar störst andel av är sojaprodukter.

Det går att söka miljöersättningar inom landsbygdsprogrammet för ekologiska spannmål och proteingrödor, som oljeväxter. Inom landsbygdsprogrammet ges även stöd till odling av vall. En stor del av proteinfodret i Sverige finns i vallen. Även inom förgröningsstödet finns fördelar om man odlar vall.

Det finns även direktstöd till odling av proteingrödor. Reformen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik 2003 innebar att EU införde ett gårdsstöd, och grundstödet till proteingrödor ingår i det. Vidare är det enligt Näringsdepartementet inom direktstödet möjligt att avsätta pengar till kopplade stöd. Sverige har använt dessa medel till att stödja nötdjur, men det är möjligt att avsätta dessa till t.ex. proteingrödor. Vid den förra regeringens beslut 2014 om genomförandet av stödet kom man fram till att det inte var motiverat med stöd till proteingrödor eller andra vegetabilier.

Förgröningsstödet är ett obligatoriskt stöd för alla som söker gårdsstöd. Om man söker gårdsstöd söker man alltså automatiskt även förgröningsstöd. Syftet med förgröningsstödet är att minska det europeiska jordbrukets klimatpåverkan och främja den biologiska mångfalden i jordbrukslandskapet. För att få förgröningsstödet ska jordbrukare bl.a. avsätta areal till något som kallas ekologiska fokusarealer (EFA). De ska bidra till variation och biologisk mångfald. EFA kan bl.a. bestå av proteingrödor.

Enligt Näringsdepartementet är storleken på odlingen av ärtor och andra proteingrödor beroende dels av pris och stöd (t.ex. förgröningsstödet), dels av odlingssäkerhet, avkastning m.m. Det senare är beroende av att det finns bra sorter att odla, tillgång till effektiva bekämpningsmedel, kunskap m.m. De delarna är i mycket en fråga för branschen och forskningen men också sådant som lyfts fram i livsmedelsstrategin som viktiga områden för insatser.

Även projektet Greppa näringen är aktivt inom området proteinfoder. Greppa näringen drivs i samarbete mellan Jordbruksverket, LRF, länsstyrelserna samt ett stort antal företag i lantbruksbranschen. Ytterst ansvarar Jordbruksverket för projektet, och det finansieras bl.a. med hjälp av det svenska landsbygdsprogrammet. Greppa näringens mål är minskade utsläpp av klimatgaser, minskad övergödning och säker användning av växtskyddsmedel. Projektet arbetar med lösningar som ligger i framkant inom miljö- och klimatområdet, är en drivkraft för lönsam tillväxt i den svenska lantbruksnäringen och erbjuder kostnadsfri rådgivning till lantbrukare. Greppa näringen arbetar bl.a. med rådgivning om odling av protein för foder. På deras exempelgård har odling av åkerbönor till foder visat på en resultatförbättring på 14 800 kronor per år.

Även på EU-nivå förs en diskussion om produktion av proteingrödor. Kommissionen presenterade hösten 2018 en rapport om proteingrödor där det i slutsatserna konstaterades att EU bör satsa på bl.a. forskning, utbildning, kunskapsspridning samt växtförädling inom området. Av den kommenterade dagordningen inför jordbruks- och fiskerådet den 29 januari 2019 framgår att

kommissionen avsåg att ta fram en strategisk plan för att främja den europeiska produktionen av proteingrödor. Regeringen ser positivt på att utveckla odlingen av proteingrödor samtidigt som det är viktigt att inte införa handelsstörande stöd.

Vid åiterrapporteringen från jordbruks- och fiskerådet den 29 januari 2019 i EU-nämnden den 15 mars (uppteckningar från EU-nämndens sammanträde, 2018/19:23) anförde landsbygdsminister Jennie Nilsson att när det gäller rapporten om proteinförsörjning i Europa framhöll Sverige vikten av växtförädling. Man tog även upp utnyttjandet av tekniska metoder och innovation.

Vidare anförde tjänstemän från Näringsdepartementet att man på nationell nivå diskuterat vad som faktiskt kan förmå lantbrukare att satsa mer på proteingrödor och att detta är något som tagits upp i livsmedelsstrategin. De mindre grödorna, som inte är vete och majs, är svåra att förädla kommersiellt. Det innebär att när det gäller just de mindre grödorna, som skapar diversitet, kan ett offentligt engagemang vara viktigt. På nationell nivå har regeringen bl.a. satsat medel på växtförädling där en specifik satsning gjorts på proteingrödor.

Utskottets ställningstagande

Omställning av jordbruksmark

I likhet med tidigare vid ställningstaganden i frågan noterar utskottet att det finns möjligheter till undantag från kravet på att anmäla när jordbruksmark tas ur jordbruksproduktion om åtgärden är av ringa betydelse för jordbruket på brukningsenheten eller för natur- och kulturmiljön. Vidare noterar utskottet att regeringen gör bedömningen att det i dagsläget inte finns något behov av att ändra reglerna på området. Med hänvisning till det anförda kan motion 2018/19:568 (SD) avstyrkas.

Fäbodjordbruk

Utskottet noterar att det inom landsbygdsprogrammet finns möjlighet att söka miljöersättningar för att sköta fäbodbruk och att det även finns medel inom olika kompetensutvecklingsprojekt som skulle kunna omfatta fäbodbruk. Vidare har Jordbruksverket bland andra myndigheter fått i uppdrag att ta fram vägledande strategier för deras arbete med kulturmiljöfrågor. Bevarande av fäbodrar och fäbodbruk är också en kulturmiljöfråga. Mot bakgrund av detta kan motion 2018/19:83 (SD) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd.

Översyn av rennäringslagen

Utskottet vidhåller tidigare ställningstaganden att rennäringen är en viktig del av det samiska kulturarvet och att renskötselrätten är en civilrättslig rättighet som tillkommer den samiska befolkningen kollektivt. Vidare noterar utskottet att ett förslag om en konsultationsordning där Sametinget ska rådfrågas inför

frågor av särskild betydelse för samer för närvarande bereds i Regeringskansliet.

När det gäller klimatförändringar noterar utskottet att Sametinget har tagit fram en handlingsplan för klimatanpassning där fem pilotprojekt ingår. Vidare har SMHI beviljat Sametinget medel för att utveckla verktyg för klimatanpassning.

Med det anförda anser utskottet att motion 2018/19:903 (MP) yrkande 7 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Stora fåglars påverkan på jordbruket

Utskottet är fortfarande medvetet om att betande fåglar kan orsaka stora skador i vissa områden och på grödor. Utskottet har tidigare konstaterat att de möjligheter till skydds jakt och förebyggande åtgärder som finns i fråga om stora fåglar är tillräckliga. Naturvårdsverkets strategi för svensk viltförvaltning där acceptansnivåer för skador av vilt på de areella näringarna och förvaltningsplaner för de stora fåglarna ingår är enligt utskottet ett viktigt verktyg i arbetet med att förebygga skador på jordbruket. Med hänvisning till det anförda anser utskottet att motion 2018/19:1680 (M) kan lämnas utan vidare åtgärd.

Växtförädling

Utskottet konstaterar att regeringen nyligen har inrättat ett kompetenscentrum för växtförädling vid SLU. Centrumet är under uppbyggnad och ska arbeta med att säkra tillgången till växtsorter för en hållbar och konkurrenskraftig jordbruks- och trädgårdsproduktion i hela Sverige, och med hänsyn till klimatförändringar. Mot bakgrund av att ett centrum som ska arbeta med de frågor som efterfrågas i motion 2018/19:2315 (MP) yrkande 19 är under uppbyggnad anser utskottet motionen att i allt väsentligt kan anses vara tillgodosedd.

Skördeskadeförsäkring

Utskottet delar den bedömning om stöd vid skördeskador som dåvarande landsbygdsministern redovisar i frågesvaret ovan. Vidare anser utskottet i likhet med försvarsutskottet att det inte finns några hinder mot privata försäkringslösningar på området och att det därmed inte finns några starka skäl för att införa statliga lösningar. Utskottet vill i likhet med försvarsutskottet framhålla vikten av förebyggande arbete och ett ökat fokus på klimatanpassningar. Det krävs en beredskap och anpassning av de areella näringarna för klimatförändringar och deras konsekvenser. Mot bakgrund av redovisningen ovan anser utskottet att motion 2018/19:2425 (C) yrkande 41 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Proteinfoderodling

Utskottet anser att det är positivt att odlingen av vissa proteingrödor har ökat de senaste åren och att Greppa näringen arbetar med rådgivning och för att främja odlingen av protein för foder. Vidare kan det konstateras att det finns olika stöd att tillgå för odling av proteingrödor, t.ex. miljöersättningar och inom förgröningsstödet. Utskottet noterar att det även pågår diskussioner på EU-nivå för att främja europeisk produktion av proteingrödor. Utskottet föreslår att motion 2018/19:1287 (SD) yrkande 38 lämnas utan vidare åtgärd med hänvisning till det anförda.

Skrivelsen

Utskottet anser att riksdagen bör lägga regeringens skrivelse 2018/19:52 till handlingarna.

Reservationer

1. Uppföljning av landsbygdsprogrammet, punkt 1 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:3032 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i denna del och

2018/19:3035 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och

avslår motion

2018/19:3031 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi välkomnar regeringens åtgärder med anledning av Riksrevisionens rekommendation om att ett underlag ska tas fram inför nästa programperiod som utgår från de nationella behoven av landsbygdsutveckling och som innefattar analys av vilka konsekvenser olika val i programutformningen kan få. När det gäller den andra rekommendationen om att säkerställa att den nationella uppföljningen och utvärderingen utvecklas så att relevanta underlag om programmets resultat finns tillgängliga inför planeringen av nästa programperiod anser regeringen att inga ytterligare åtgärder behövs än de som regeringen redan har vidtagit. Riksrevisionen trycker i sin skrivelse på behovet av strategisk analys för att öka möjligheten att inrikta programmet mot de prioriterade målen och därmed möjligheten att nå målen för de prioriterade områdena. Vi anser att det är angeläget att följa Riksrevisionens rekommendation. Ett gediget underlag ger de bästa förutsättningarna för ett förbättrat och mer effektivt program.

2. Uppföljning av landsbygdsprogrammet, punkt 1 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:3031 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 2 och
avslår motionerna

2018/19:3032 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i denna del och

2018/19:3035 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna har sedan tidigare påpekat att de indikatorer som beskrivs i kommissionens förslag till regler för kommande period ofta inte mäter effekter utan snarare åtgärdernas storlek. Att i stället använda indikatorer som verkligen mäter resultat och effekter skulle förbättra uppföljning av resultat och effekter och bidra positivt till det analysarbete som görs vid Jordbruksverket. Samtidigt är samlandet av mätvärden för indikatorer som ligger närmare effekt ofta svårare, och ett sådant val av indikatorer riskerar att leda till mer administrativt arbete och högre kostnader om dessa inte väljs med omsorg och med hänsyn till svenska förhållanden. För att möjliggöra det anser vi att regeringen vid förhandlingarna inom EU-samarbetet om de nya reglerna för jordbrukspolitiken ska verka för flexibla skrivningar för centrala indikatorer, så att det skapas ett nationellt utrymme för att ta fram dessa.

3. Genomförande av kommande landsbygdsprogram, punkt 2 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:3032 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i denna del och

2018/19:3035 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3 och
avslår motionerna

2018/19:3031 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 3 och

2018/19:3034 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Regeringen anför i skrivelsen att möjliga förenklingar ännu inte går att bedöma eftersom beslut om reformen av den gemensamma jordbrukspolitiken

förväntas fattas tidigast i slutet av 2019. Emellertid konstaterade Riksrevisionen att regeringens utformning av innevarande landsbygdsprogram inneburit ett mer komplicerat system än nödvändigt. Möjligheterna att göra nationella anpassningar och skapa färre riktade åtgärder tillvaratogs inte.

Vi vill understryka behovet av att vidta åtgärder för att minska byråkratin i utformningen av nästa programperiod. Vi måste fortsätta arbetet för att göra programmet mer kostnadseffektivt och för att målen ska nås. Vi anser därför att riksdagen bör uttala som inriktning att vi inte ska göra de svenska reglerna krångligare än nödvändigt, även om det i nuläget inte går att veta detaljerna för kommande landsbygdsprogram. Enkelhet, flexibilitet och tydliga prioriteringar ska vara vägledande för det svenska genomförandet av kommande landsbygdsprogram.

4. Genomförande av kommande landsbygdsprogram, punkt 2 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:3031 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 3 och avslår motionerna

2018/19:3032 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i denna del,

2018/19:3034 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2 och

2018/19:3035 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Riksrevisionen bedömer i skrivelsen att det nuvarande landsbygdsprogrammet med många åtgärder, små budgetar och begränsad flexibilitet kan försvåra måluppfyllelsen och möjligheterna att nå effekter samt göra administrationen betungande. Sverigedemokraterna föreslår därför att regeringen överväger om det går att förenkla administrationen och öka måluppfyllelsen genom att kombinera insatsområden i gemensamma budgetar.

5. Genomförande av kommande landsbygdsprogram, punkt 2 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Magnus Ek (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:3034 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2 och
avslår motionerna
2018/19:3031 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 3,
2018/19:3032 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i denna del och
2018/19:3035 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Riksrevisionen konstaterar i skrivelsen att det regionala inflytandet brustit vid genomförandet av landsbygdsprogrammet, och Centerpartiet delar den bilden. Som decentralistiskt parti ser vi att så mycket makt som möjligt bör ligga lokalt och regionalt. Centerpartiet var i samband med regionförhandlingarna 2016 pådrivande i att decentralisera fler statliga funktioner och ge ett ökat ansvar till de folkvalda regionala parlament som ansvarar för arbetet med regional utveckling och tillväxt. Vi vill därför att regeringen i arbetet med det kommande landsbygdsprogrammet ser över vilka delar av det som kan läggas över på regionerna.

6. Lokala kontrakt, punkt 3 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 28.

Ställningstagande

Ett sätt att uppvärdera produkter och tjänster från landsbygdsföretag är att teckna lokala kontrakt. För att utveckla och bevara svenska livsmedel bör

lokala kontrakt uppmuntras mellan handlare på orten, konsument och producent. Detta skulle bidra till en levande landsbygd med en god produktion av livsmedel och lokala produkter av god kvalitet. Detta är framför allt en fråga för handlare, producenter och konsumenter, men att ta fram lokala kontrakt skulle kunna stödjas genom landsbygdsprogrammet.

7. Landsbygdsutveckling och klimatanpassning, punkt 4 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:3031 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 1 och

avslår motion

2018/19:2320 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD) yrkande 3.

Ställningstagande

Regeringen har tagit fram en departementspromemoria inom Regeringskansliet (Ds 2018:10) med förslag till hur den gemensamma jordbrukspolitiken ska förändras på sikt. Där finns ett visst underlag om behoven av landsbygdsutveckling. Sedan dess har svenskt lantbruk drabbats av en mycket svår torka, som visat på tidigare förbisedda sårbarheter i lantbruket. I januari i år bjöd landsbygdsministern in till ett sakråd om utformningen av den gemensamma jordbrukspolitiken för att komplettera tidigare arbete.

Sverigedemokraterna välkomnar det arbete som gjorts för att ta fram underlag för den framtida jordbruks- och landsbygdspolitiken men anser att en kompletterande snabbutredning behövs av de nationella behoven av landsbygdsutveckling i ljuset av den sårbarhet som blev tydlig genom 2018 års torka. Regeringen bör tillsätta en sådan utredning skyndsamt, där företrädare för lantbruksnäringarna och landsbygden deltar, och den bör belysa läget för följande punkter och hur det kan förbättras:

- vattenhushållningen i lantbruket
- samhällets beredskap för kraftsamling för att möta krissituationer
- strukturer för handel med foder
- möjligheterna att ta fram växtsortmaterial för att möta odlingssvårigheter i Sverige.

8. Den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 5 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 2 och avslår motionerna

2018/19:566 av Angelica Lundberg och Mikael Eskilandersson (båda SD),

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 30,

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 6,

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 17 och

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 22 och 26.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna vill att Sverige ska omförhandla villkoren för Europeiska unionen med det långsiktiga målet att återföra beslutsmakten till Sverige. Tills vidare är det dock viktigt att vi på bästa sätt tar vara på de stöd som lantbruket kan få av EU för att stärka det svenska jordbruket, inte minst mot bakgrund av de enorma summor Sverige överför till Bryssel. Vi motsätter oss vidare ytterligare maktöverföring till EU och vill i stor utsträckning använda riksdagens rätt att under den tidiga granskningsperioden stoppa lagförslag eller delar av dem som inte är förenliga med subsidiaritetsprincipen. Likväl är det viktigt att försöka påverka EU:s gemensamma jordbrukspolitik i en för Sverige positiv riktning.

9. Den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 5 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 22 och 26 samt avslår motionerna

2018/19:566 av Angelica Lundberg och Mikael Eskilandersson (båda SD),

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 2,

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 30,
2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 6 och
2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 17.

Ställningstagande

Konkurrenskraftsutredningen föreslår en omläggning av Sveriges position i förhållande till den gemensamma jordbrukspolitiken (GJP). Utredningen skriver att Sveriges ståndpunkt inom EU-samarbetet bör vara att stärka konkurrenskraften för det svenska jordbruket och för svensk trädgårdsnäring inom ramen för det övergripande målet om en avreglering av GJP och en minskning av dess andel av EU:s budget. Kristdemokraterna anser att utredningens rekommendation bör följas. Svenska ståndpunkter inom GJP-arbetet bör ha sin utgångspunkt i att stärka svensk konkurrenskraft samtidigt som den totala EU-budgeten för jordbruk minskar.

Vidare har det föreslagits att Sveriges avgift till EU ska höjas med 15 miljarder kronor, något som för Kristdemokraterna är helt oacceptabelt. Det blir orimligt om svenska skattebetalare ska öka sina subventioner av andra länders jordbrukare så att dessa kan konkurrera ut svenska producenter som lyder under strängare regler. Samtidigt är det viktigt att vi inte glömmar bort varför GJP har tillkommit och att Europa, liksom Sverige, behöver ett produktivt jordbruk. Det är viktigt att den regering som förhandlar för Sveriges räkning har fokus på att stärka det svenska jordbruket.

10. Den gemensamma jordbrukspolitiken, punkt 5 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 30 och
avslår motionerna

2018/19:566 av Angelica Lundberg och Mikael Eskilander (båda SD),

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 2,

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 6,

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP) yrkande 17 och

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 22 och 26.

Ställningstagande

Kommissionens förslag till ny långtidsbudget för EU är här helt otillräckligt och sänker bara jordbruksstödet från ca 35 procent till 30 procent av EU:s totala budget. I ett första steg vill Liberalerna halvera jordbruksstödet och föra över resurserna till investeringar i forskning, innovation och utbildning.

11. Resultatstyrda miljöersättningar, punkt 6 (M, SD, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 13 och avslår motion

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 38 och 39.

Ställningstagande

Förutsättningarna för verksamheter kan skilja sig åt beroende på en rad olika faktorer, exempelvis beroende på var i landet man befinner sig. Åtgärder kan också ge olika resultat, beroende på de förutsättningar som råder i enskilda fall. Syftet med regelverk måste vara att uppnå vissa önskade resultat, men vilka åtgärder som används för att nå resultaten borde vara av underordnad betydelse, inom vissa ramar. Vi anser därför att det är angeläget att i större utsträckning utforma regelverk som tar sikte på önskade resultat snarare än på detaljreglering av åtgärder. Vi föreslår att miljökrav och miljöersättningar som riktar sig till lantbruket i större utsträckning ska baseras på resultat snarare än på åtgärder.

12. Utbetalningar av jordbruksstöd, punkt 7 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:3032 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i denna del och
2018/19:3035 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2 och
avslår motionerna
2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 27 och 31,
2018/19:1703 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3,
2018/19:2717 av Daniel Bäckström (C) och
2018/19:3034 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1.

Ställningstagande

De kraftiga förseningarna av utbetalningar av ersättning till jordbrukarna har varit av en sådan omfattning att detta är en politisk fråga. Många jordbruksföretagare har legat ute med summor motsvarande halva årsomsättningen. Givet de stora förseningar som uppstod i utbetalningarna anser vi att regeringen borde ha vidtagit andra åtgärder för att säkerställa att böndernas likviditet och kreditvärdighet inte drabbades i den utsträckning som skedde.

Riksrevisionen anför i skrivelsen att Jordbruksverket bör förbättra sina rutiner och sin vägledning samt att genomförandet av det nya it-systemet faktiskt måste leda till effektiviseringar för att på så sätt förbättra handläggningen. Vi delar denna bild.

Vidare anser vi mot bakgrund av de allvarliga konsekvenserna av förseningarna av utbetalningarna att riksdagen ska tillkännage för regeringen som sin mening att statens skyldigheter gentemot enskilda näringsidkare ska ges högre prioritet i händelse av administrativa problem.

13. Utbetalningar av jordbruksstöd, punkt 7 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 27 och 31 samt
avslår motionerna
2018/19:1703 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1–3,
2018/19:2717 av Daniel Bäckström (C),
2018/19:3032 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M) i denna del,
2018/19:3034 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1 och
2018/19:3035 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Reglerna för tvärvillkoren betyder att lantbrukarna ska uppfylla ett antal verksamhetskrav inom t.ex. tvärvillkorsområdet djurskydd för att få fulla stöd. Överträdelsestraffas med avdrag på stöden, och om lantbrukarna inte rättat till tidigare uppmärksammade fel blir avdragen procentuellt större. Det har uppdragats att många av de s.k. tvärvillkoren systematiskt tillämpas felaktigt i Sverige. Jordbruksverket har själva medgett att deras avdragssystem är felaktigt. Det har resulterat i att tusentals lantbrukare kan ha fått avdrag för fel som de inte har begått. Vi anser att de drabbade lantbrukarna bör ha rätt att återkräva felaktiga avdrag när uppenbara fel har begåtts från Jordbruksverkets sida.

Vidare anser vi att jordbruksstöden i högre grad bör gå till aktiva lantbrukare, och att Sverige bör verka för detta på EU-nivå. Frikopplingen av stöd från 2005, när gårdsstödet infördes, innebar att lantbrukare inte längre behövde producera jordbruksprodukter för att få stöd. I de mindre produktiva bygderna innebär gårdsstödet att många marker numera endast ligger för fäfot eller brukas extensivt. När aktiva lantbrukare behöver mer mark och den inte säljs eller arrenderas ut av passiva markägare uppstår en s.k. inlåsnings effekt. Nuvarande effekt är att många stöd bidrar till högre arrende- och markpriser som påverkar lönsamheten negativt för aktiva bönder som vill utveckla sin verksamhet och behöver mer mark.

14. Dubbelbestraffning av jordbrukare, punkt 9 (SD, KD)

av Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 25.

Ställningstagande

Ingen ska straffas dubbelt för ett och samma fel. Detsamma anser vi ska gälla även för jordbrukare. I dag straffas bonden i Sverige både för själva regelbrottet och genom att EU-stöd dras in på grund av bristande efterlevnad av tvärvillkoren. Det är en dubbel bestraffning som dessutom inte är proportionell mot brottet. Den som har stor areal med stora stöd får ett strängt straff. Sverige bör därför verka inom EU för att det inte ska göras avdrag på EU-ersättningarna om det finns en nationell reglering som medför proportionerliga konsekvenser för jordbrukaren. Tyvärr har regeringen

presenterat förslag som går i motsatt riktning och ökar dubbelbestrafningen i proposition 2017/18:165 Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan.

15. Konkurrenskraftigt lantbruk, punkt 10 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2 och avslår motionerna

2018/19:1290 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 1,

2018/19:1336 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1,

2018/19:1682 av John Widegren (M),

2018/19:1699 av Edward Riedl (M),

2018/19:1955 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1 och

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 28.

Ställningstagande

Moderaterna har en rad förslag på åtgärder för att nå livsmedelsstrategins övergripande och strategiska mål. För att stärka konkurrenskraften i livsmedelskedjan är det enskilt viktigaste att sänka kostnader som är högre i Sverige än i jämförbara konkurrentländer. Det handlar dels om direkta kostnader i form av skatter och avgifter, dels om indirekta kostnader genom regelkrångel, administration och kostsamma särkrav. Regeringens livsmedelsstrategi och handlingsplan ekar tomma på sådana åtgärder och fokuserar i stället på nya utredningar och offentligt styrda åtgärder.

16. Konkurrenskraftigt lantbruk, punkt 10 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1290 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 1 och

avslår motionerna
2018/19:1336 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1,
2018/19:1682 av John Widegren (M),
2018/19:1699 av Edward Riedl (M),
2018/19:1955 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1,
2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 28 och
2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

I Sverige har vi friska djur och en låg antibiotikaanvändning, vilket ger goda skäl att bevara och utveckla svensk animalieproduktion. Den nuvarande trenden medför emellertid en ständigt minskad svensk jordbruksproduktion, vilket per automatik innebär ökad import av livsmedel från länder med lägre ambitioner på miljö- och djurskyddsområdet. En förutsättning för ett varierande kulturlandskap och mycket av vår biologiska mångfald är ett livskraftigt jordbruk. Öppna och levande landskap kan inte lagstiftas fram; det går bara att åstadkomma om det är lönsamt att bedriva jordbruk och hålla djur.

17. Konkurrenskraftigt lantbruk, punkt 10 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 28 och
avslår motionerna
2018/19:1290 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD) yrkande 1,
2018/19:1336 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1,
2018/19:1682 av John Widegren (M),
2018/19:1699 av Edward Riedl (M),
2018/19:1955 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 1 och
2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Höga miljö- och djurkrav är ett viktigt signum för svensk livsmedelsproduktion. Svensk mat är klimatsmart och produceras med god djuromsorg och miljöhänsyn, och detta är en konkurrensfördel som måste värnas.

18. Jordbrukets klimat- och miljöpåverkan, punkt 11 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2820 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 21 och
avslår motion

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 27.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna motsätter sig åtgärder som fördyrar svensk livsmedelsproduktion, och vill gå i motsatt riktning och underlätta för svenskt jordbruk, vilket också gör skillnad för klimatarbetet på global nivå. Det svenska jordbruket är ledande vad gäller låga växthusgasutsläpp, varför ökad svensk livsmedelsförsörjning bidrar positivt till arbetet med att minska utsläppen på global nivå. Ökad svensk matproduktion kommer, till följd av konsumtionsmönster, trots något ökade utsläpp av växthusgaser på nationell nivå totalt att bidra till minskade utsläpp på global nivå. Målet inom jordbrukssektorn bör således i första hand utgå från att öka den svenska livsmedelsförsörjningsgraden och inte begränsas av nya krav på utsläppsminskningar som riskerar att få negativa effekter för det globala klimatarbetet.

19. Jordbrukets klimat- och miljöpåverkan, punkt 11 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 27 och
avslår motion

2018/19:2820 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 21.

Ställningstagande

Inom jordbruket behövs en rad insatser för att minska utsläppen. Svenskt jordbruks utsläpp kommer till stor del från metan från idisslande djur, användningen av fossila bränslen och indirekt från tillverkningen av mineralgödsel och foder. Jord- och skogsbruket ska i likhet med andra sektorer bära sina egna miljö- och klimatkostnader men ska också ersättas för kollektiva nyttigheter som naturvård, öppna landskap och bevarande av den biologiska mångfalden. Det behövs ett tydligare fokus på hållbart brukande, landskapsvård, miljöskydd och bevarad biologisk mångfald.

20. Myndigheter och konkurrenskraft, punkt 12 (SD, KD)

av Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 17 och

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 11 och
avslår motion

2018/19:1336 av Cecilia Widegren (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Myndigheter har en viktig roll i att stötta företag och underlätta för dem. Detta fungerar inte alltid på önskvärt sätt. Det behövs enklare rutiner, regler och processer hos myndigheter som förenklar för livsmedelsföretagare. Myndigheter och tjänstemän ska även ha företagsaspekten i fokus när de fattar beslut eller utformar regler. Vi vill att berörda myndigheter får ett främjandeuppdrag som förtydligar att de inte bara ska utgöra ett kontrollerande organ. Fokus bör skifta från ett myndighetsperspektiv till ett tydligare brukarperspektiv. Myndigheter som arbetar med livsmedelsföretag bör i högre utsträckning tillhandahålla information samt underlätta och stödja livsmedelsföretagande. Regeringen bör därför tydligare ge i uppdrag åt berörda myndigheter att samverka och medverka till förbättrad konkurrenskraft inom livsmedelssektorn. Detta bör ske genom en översyn av instruktioner och regleringsbrev.

21. Genomförande av EU-regler, punkt 13 (M, SD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M), Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 1 och

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkandena 9, 10 och 22 samt

avslår motion

2018/19:848 av Betty Malmberg (M) yrkande 2.

Ställningstagande

De EU-gemensamma regelverken för företag i primär- och livsmedelsproduktion kan anses vara lägstanivån för EU:s inre marknad. Det innebär att alla mer långtgående nationella regler och särkrav utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar att hämma de svenska företagens konkurrenskraft. Därför måste alla nationella särkrav alltid vara väl motiverade och konkurrensbedömda. Vi anser att svenska mer långtgående särkrav för primär- och livsmedelsproduktionen med jämna mellanrum bör prövas och vid behov förändras i förhållande till rådande marknadssituation i syfte att tillåta större flexibilitet.

EU-medlemskapet har medfört hård konkurrens för de svenska bönderna. På EU:s inre marknad konkurrerar svenska bönder med andra aktörer i övriga medlemsländer och måste då följa EU:s regelverk. Samtidigt finns omfattande lagstiftning vad gäller t.ex. miljö och djurhållning, som i många fall är specifik för Sverige. Därtill är byråkratin i Sverige ofta mer nitisk än i andra EU-länder vad gäller genomförande av EU-lagstiftning och orsakar ofta försämrade konkurrenskraft för livsmedelssektorn. Av instruktionerna till samtliga berörda myndigheter bör det framgå att myndigheterna ska genomföra EU-direktiv och tillämpa EU-förordningar på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt, inom EU-reglernas ramar, för berörda näringar.

När nya regler kommer på plats eller befintliga regler skärps finns en risk att lagstiftaren och myndigheterna har väl bråttom att genomföra dessa. Det medför att företag inom primär- och livsmedelsproduktionen får svårt att på ett rimligt sätt genomföra nödvändiga förändringar i sin verksamhet. Vi föreslår att konsekvenserna av alla skärpta regler ska analyseras noga och att

företag i primär- och livsmedelsproduktionen alltid ska ges en rimlig tidsram för att ställa om sin verksamhet.

22. Regelförenklingar, punkt 14 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 19 och
avslår motionerna
2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 28 och 29,
2018/19:1336 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2,
2018/19:1636 av John Weinerhall (M) yrkande 1,
2018/19:1926 av Pål Jonson (M) och
2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 12–14.

Ställningstagande

Att starta företag i livsmedelsbranschen kan vara tufft, särskilt för små företag som arbetar i liten skala. Vi tycker att det ska bli lättare att starta företag, och en del i det är att se över möjligheterna att ge företag som fortfarande är i uppstartsskedet dispens från vissa krav som medför kostsamma investeringar.

23. Regelförenklingar, punkt 14 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 28 och 29 samt
avslår motionerna
2018/19:1336 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2,
2018/19:1636 av John Weinerhall (M) yrkande 1,
2018/19:1926 av Pål Jonson (M),
2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 12–14 och

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 19.

Ställningstagande

Det måste bli enklare att bedriva jordbruk utan att överge höga ambitioner när det gäller miljön. All politik och myndighetsutövning bör i högre grad utgå från att konkurrenskraft, tillväxt och aktivt brukande av mark i Sverige ska gynnas. Det handlar om att se systemet ur ett helhetsperspektiv. Myndigheterna bör eftersträva långsiktiga och målstyrda regelverk med mer generella rutiner och allmänna råd, och styra bort från en kultur av detaljstyrning och millimeterrättvisa. Vi vill se över hur man kan minska byråkratin och underlätta vardagen för lantbrukare.

24. Regelförenklingar, punkt 14 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkandena 12–14 och avslår motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkandena 28 och 29,

2018/19:1336 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2,

2018/19:1636 av John Weinerhall (M) yrkande 1,

2018/19:1926 av Pål Jonson (M) och

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 19.

Ställningstagande

Regler och villkor är ett av livsmedelsstrategins huvudområden. Detta är mycket viktigt för lönsamheten och konkurrenskraften. En parlamentarisk statlig utredning bör därför tillsättas för att ta ett samlat grepp om regelbördan och föreslå förenklingar.

Det finns konkreta åtgärder som skulle kunna genomföras genast. En förändring kan vara att bonden skickar in ett mindre antal blanketter och att dessa skickas till samma myndighet i stället för som i dag då bonden ska skicka rätt papper till rätt myndighet. Den ansvariga myndigheten kan sedan skicka informationen vidare till rätt instans. Även regelkontrollen upplevs många gånger som inriktad på att stjälpa i stället för att hjälpa lantbruksföretaget. Kontrollen av regelefterlevnaden bör förenklas utifrån tysk modell, där en instans står för kontrollen i stället för att kommunen och andra myndigheter

utövar tillsyn över samma regel. I dag kan en lantbruksföretagare få besök av fem–sex olika typer av inspektörer som ska inspektera verksamheten vid olika tillfällen. I stället bör en enda myndighetsperson kontrollera verksamhetens alla delar vid sitt besök.

Vidare bör regeringen ge Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att utarbeta en ny vägledning för anmälnings- och tillståndsprövning inom animalieproduktionen. Detta uppdrag ska syfta till att förkorta prövningsprocessen, öka kompetensen hos handläggare och främja en enhetlig rättstillämpning i olika delar av landet.

25. Kompetensförsörjning för de areella näringarna, punkt 15 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 18.

Ställningstagande

Konkurrenskraftsutredningen föreslår att SLU i samarbete med näringslivet samt svensk och internationell expertis inom universitet och högskolor får i uppdrag att analysera och lämna förslag till hur kompetensförsörjningen för primärproduktionen kan stärkas genom högre utbildning. Utredningen föreslår också att viktiga kunskapsområden för att stärka konkurrenskraften prioriteras inom ramen för kompetensutveckling och rådgivning inom landsbygdsprogrammet. Genom anpassade utbildningar för ändamålet, på både gymnasie- och högskolenivå, kan man skapa goda förutsättningar för framgångsrika företag och tillgång till kompetent arbetskraft. Sverigedemokraterna anser att det är viktigt att säkerställa kompetensförsörjningen för de areella näringarna och att anpassa utbildningarna mer efter arbetslivets behov, särskilt i fråga om bristyrken.

26. Generationsskiften i lantbruket, punkt 16 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 26.

Ställningstagande

Generationsskiften och företagsöverlåtelser inom lantbruksföretag kommer i allt högre grad att innebära stora kapitalinsatser. Utvecklingen går också mot nya typer av ägare och helt andra krav för att kunna överlåta och investera i jordbruks- och trädgårdsföretag. I det sammanhanget är utformningen av jordförvärvs- och arrendelagstiftningen viktig. Sverigedemokraterna vill därför utreda lantbrukets möjligheter att i högre grad få tillgång till riskkapital samt underlätta för generationsskiften inom om de areella näringarna.

27. Ekologiskt jordbruk, punkt 17 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 och avslår motionerna
2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 19,
2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 9,
2018/19:1728 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,
2018/19:1731 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,
2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 30,
2018/19:2302 av Anna Sibinska och Elisabeth Falkhaven (båda MP) yrkande 1,
2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkandena 1 och 8 samt
2018/19:2741 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Moderaterna anser att den samordnande funktion för ekologisk produktion som regeringen har inrättat i stället borde ha till uppgift att se till hela jordbrukets hållbarhet på vetenskapliga grunder, inte till konsumtionstrender och ideologi eller inriktas mot en specifik produktionsform. Vi anser inte heller att det finns någon rimlig grund för att upprätta politiskt beslutade mål

för exempelvis ekologiska livsmedel. Det är upp till marknaden, inte politiken, att tillgodose konsumenternas önskemål i detta avseende.

28. Ekologiskt jordbruk, punkt 17 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 9 och avslår motionerna

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 19,

2018/19:1728 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:1731 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 30,

2018/19:2302 av Anna Sibinska och Elisabeth Falkhaven (båda MP) yrkande 1,

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkandena 1 och 8,

2018/19:2741 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 6 och

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Sverigedemokraterna anser att det behövs fler åtgärder som bidrar till att öka produktionen, konsumtionen och exporten av ekologiska produkter. Regeringen har emellertid fastställt ett inriktningsmål för ekologisk produktion och konsumtion som innebär att 30 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och att 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter 2030. Vi anser inte att det behövs kvantitativa mål för ekologisk produktion och konsumtion. En ökad ekologisk produktion bör främst bygga på rimliga konkurrensvillkor och förutsägbara regler där bönder, handel och konsumenter själva utvecklar det ekologiska konceptet.

29. Ekologiskt jordbruk, punkt 17 (V)

av Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 19 och avslår motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 9,

2018/19:1728 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:1731 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 30,

2018/19:2302 av Anna Sibinska och Elisabeth Falkhaven (båda MP) yrkande 1,

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkandena 1 och 8,

2018/19:2741 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 6 och

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Vänsterpartiet anser att målsättningen att 30 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och 60 procent av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter 2030 är välavvägd och ambitiös men att produktionsmålet är för lågt. Vi anser att det finns många vinster med ökad andel ekologiskt lantbruk; i dag uppgår det till ca 17 procent. Det ökar den biologiska mångfalden och minskar utsläppen av bekämpningsmedel i grundvatten och vattendrag. Efterfrågan på ekologiska livsmedel är stor, och ökad inhemsk ekologisk produktion skulle därmed stärka både konkurrenskraft och hållbarhet i vårt jordbruk. Ekologiskt lantbruk ger även i ökad utsträckning djur möjlighet till naturligt beteende, och studier visar att innovationer inom det ekologiska lantbruket även ger effekt på det konventionella jordbruket. Sammanfattningsvis finns många goda skäl att öka målsättningen för certifierad ekologisk jordbruksmark 2030.

30. Ekologiskt jordbruk, punkt 17 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 30 och avslår motionerna

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 19,

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 9,

2018/19:1728 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:1731 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:2302 av Anna Sibinska och Elisabeth Falkhaven (båda MP) yrkande 1,

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkandena 1 och 8,

2018/19:2741 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 6 och

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Livsmedelsproduktionen, oavsett om den är konventionell eller ekologisk, ska styras av konsumenternas efterfrågan, inte av stöd, subventioner eller snedvridande regler.

31. Ett nationellt råd för livsmedelsstrategin, punkt 18 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 8.

Ställningstagande

Ett nationellt råd bör inrättas för att bidra till att genomföra livsmedelsstrategin. Syftet med rådet är att stärka samarbetet mellan berörda myndigheter, jordbruks- och trädgårdsnäringens branscher, livsmedelsindustrin, handeln, forskarsamhället, utbildningsväsendet och andra berörda

intressen. Rådet bör löpande informera regeringen om näringsens prioriteringar samt om vilka åtgärder som behövs. Rådet ska även arbeta för att berörda aktörer åtar sig att bidra till genomförandet av strategin.

32. Utvärdering och uppföljning av livsmedelsstrategin, punkt 19 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 3 och avslår motion

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 30 och 32.

Ställningstagande

Arbetet med livsmedelsstrategin måste följas upp kontinuerligt. En årlig resultatredovisning görs rimligen i budgetpropositionen. Utöver det är det nödvändigt att en mer utförlig extern utvärdering görs med jämna mellanrum. Ett rimligt intervall för en sådan utvärdering kan exempelvis vara en gång per mandatperiod. En av dessa bör ha karaktären av en mer omfattande halvtidsutvärdering, för att viktiga reformer ska kunna genomföras i tid för att målen ska kunna nås till 2030.

33. Gödsel, punkt 21 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 35 och avslår motionerna

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 20,

2018/19:1583 av Lotta Olsson (M) yrkandena 1–3 och

2018/19:2741 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 3.

Ställningstagande

En stor kostnad för gödselhantering är lagringen, detta eftersom produktionen är ganska konstant, medan spridningen bara sker vissa tider på året. Väderhändelser kan försvåra situationen ytterligare. Därför är det angeläget att hitta vägar att lätta upp regelverket för när gödseln tillåts att spridas i fall då det obetydligt påverkar näringsläckaget eller vid särskilda situationer. Vi anser därför att en översyn med det syftet behöver göras.

34. Hag- och betesmarker, punkt 22 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergård m.fl. (M) yrkande 3 och avslår motion

2018/19:83 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Många ängs- och hagmarker växer i dag igen, bl.a. på grund av för få betande djur. Fler betande djur behövs för att behålla hagarna öppna och bevara den biologiska mångfald som finns där. Ängs- och hagmarkerna rymmer även viktiga kulturhistoriska värden. Moderaterna ser stora behov av att skapa bättre förutsättningar för lantbrukare att ha betande djur i hagar, vilket i grunden handlar om att stärka svenskt jordbruks konkurrenskraft. På så sätt kan vi bevara ängs- och hagmarker samtidigt som vi skapar förutsättningar för en levande landsbygd och ett livskraftigt jordbruk.

35. Hag- och betesmarker, punkt 22 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:83 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 1 och avslår motion

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Under det senaste decenniet har nästan en femtedel av Sveriges hag- och betesmarker försvunnit. I biologiskt hänseende är dessa hag- och betesmarker några av de mest värdefulla och intressanta naturtyper vi har i Sverige när det gäller biologisk mångfald. Det handlar dessutom om att bevara ett vackert öppet landskap med goda förutsättningar för livsmedelsproduktion, sysselsättning, boendemiljöer, turism, rekreation och artrikedom. Sverigedemokraterna anser att Jordbruksverket tillsammans med andra myndigheter i högre grad än i dag bör verka för att bevara och utveckla hag- och betesmarkerna.

36. Lantraser och lantsorter, punkt 23 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:83 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkandena 2 och 3.

Ställningstagande

Med lantsorter avses sorter av nyttoväxter som odlades redan innan den vetenskapliga växtförädlingen vann insteg. Gemensamt för alla lantsorter är att de under lång tid har anpassat sig till förhållandena på den plats där de odlats och utvecklats. Äldre sorter uppvisar stora genetiska skillnader och ger nya möjligheter i växtföljden. Det kan konstateras att äldre lantsorter inte bara är ett kulturarv utan också en viktig del i arbetet för att bevara den biologiska mångfalden. Sverigedemokraterna vill fortsätta att intensifiera insatserna för att bevara och utveckla de gamla lantsorterna.

De svenska lantraserna har långa anor i Sverige och är levande bärare av vår kulturhistoria. Lantrasföreningarna utför i dag ett stort arbete för att bevara lantraserna genom upprätthållande av genbanker, rekrytering och information. Lantrasernas existens hotades när vi gick från ett småskaligt och självhushållande jordbruk till ett mer specialiserat och industrialiserat jordbruk. De äldre husdjuren som var anpassade till de lokala förhållandena var inte tillräckligt effektiva i det storskaliga och mer produktionsinriktade

jordbruket. Flera svenska lantraser har sedan dess helt försvunnit eller blivit uppblandade med andra raser. Sverigedemokraterna vill fortsätta att intensifiera insatserna för att bevara och utveckla de utrotningshotade svenska lantraserna.

37. Hästnäringen, punkt 25 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 36 och
avslår motionerna
2018/19:905 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP) yrkandena 1 och 2,
2018/19:952 av Monica Haider (S),
2018/19:1326 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 8,
2018/19:1487 av Ola Johansson och Annika Qarlsson (båda C) yrkandena 1
och 2 samt
2018/19:1685 av John Widegren och Cecilia Widegren (båda M) yrkandena 1
och 2.

Ställningstagande

Hästnäringen och ridsporten är en livskraftig del av landsbygdsföretagandet. Utvecklingen har varit stark under senare årtionden, men det finns skäl att fortsätta att förbättra förutsättningarna för fler arbetstillfällen i dessa verksamheter. En möjlighet vore att ridsporten likt aktiviteter på gym vore avdragsgill när den bedrivs i motionssyfte och en friskvårdsförmån som kan bekostas av arbetsgivaren. Det behövs också en fortsatt satsning på utbildningen inom hästsektorn när det gäller den hippologiska högskoleutbildningen, hovslagarutbildningen och utbildningen av ridinstruktörer.

38. Binäringen, punkt 26 (KD)

av Magnus Oscarsson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 26 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 35 och
avslår motion
2018/19:2805 av Sten Bergheden och Cecilie Tenfjord Toftby (båda M)
yrkande 1.

Ställningstagande

Till följd av kemikalieanvändningen har beståndet av vildbin och andra insekter som utför pollinering av växter minskat. När denna ekosystemtjänst inte fullt ut går att räkna med behöver den förstärkas. En viktig funktion i detta sammanhang har biodlarnas honungsbin. För att stödja biodlarna i den viktiga funktion deras bin har för pollineringen behöver en översyn göras av hur denna verksamhet kan stödjas och utvecklas. Ett sätt kan vara genom information och opinionsbildning.

39. Småskaliga slakterier, punkt 27 (M, SD, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M),
Martin Kinnunen (SD), Magnus Oscarsson (KD), Mats Nordberg (SD)
och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 27 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:1292 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 13 och
2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 23.

Ställningstagande

Småskaliga och mobila slakterier är viktiga för att möjliggöra ett ökat utbud av närproducerade och högkvalitativa livsmedel samt skapar en viktig infrastruktur för att stärka den växande gastroturismen. Fler småskaliga och mobila slakterier runt om i landet leder dessutom till kortare djurtransporter och skapar arbetstillfällen, samtidigt som försörjningen av kött förenklas i händelse av störningar i infrastrukturen. Den tidigare alliansregeringen sänkte avgiften för småskaliga slakterier just av dessa anledningar, vilket ökade konkurrenskraften för både primärproducenter och slakterier. Under den tidigare alliansregeringen fördubblades antalet småskaliga slakterier. Vi vill gärna att fler småskaliga och mobila slakterier ska kunna etableras och vill därför att de regler som gäller ska ses över i syfte och förenklas ytterligare.

40. Fäbodjordbruk, punkt 30 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:83 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 4.

Ställningstagande

Fäbodbruk innebär att djur vallas på sommarbete under traditionella former. Denna driftstradition har gett upphov till unika kulturyttringar i form av matlagning, musik och traditioner som i just sin form bara finns i Sverige. Det svenska fäbodbruket är, och har alltid varit, ett komplement till ett småskaligt gårdsbruk i skogs- eller fjällbygd. Det går inte att till fullo beräkna den förlust som skulle åsamkas Sverige om denna bruksform tilläts försvinna. Sverigedemokraterna vill därför att regeringen i högre grad ska verka för ett livskraftigt och levande fäbodjordbruk.

41. Proteinfoderodling, punkt 35 (SD)

av Martin Kinnunen (SD), Mats Nordberg (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 38.

Ställningstagande

Det svenska lantbruket bygger mycket av sin animalieproduktion på importerade proteinfoder. Att vi har en import av foder är naturligt i en internationell marknadsekonomi, men problemet är att en stor del av importen utgörs av produkter som kan ha en stor miljöbelastning i ett globalt perspektiv. Genom ett mer effektivt utnyttjande av jordbruksmarken och framför allt ökad odling av oljeväxter- och proteingrödor som raps, oljelin, ärtor och åkerbönor kan vi få fram fullgoda ersättningsprodukter till importerade soja- och palmoljeprodukter. För att öka andelen närproducerat proteinfoder krävs mer

resurser för och forskning om odling, bekämpningsmedel, skörd och tillverkning av proteinfoder.

Särskilda yttranden

1. Ett grönt lantbruk, punkt 20 (S, MP)

Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Isak From (S), Magnus Manhammar (S), Malin Larsson (S) och Marlene Burwick (S) anför:

I samband med beslut i kammaren om betänkande 2018/19:MJU8 Skydd av värdefull skog bifölls en av reservationerna i betänkandet, och riksdagen riktade ett tillkännagivande till regeringen om att inrätta en nationell bioekonomistategi.

Den 17 maj 2018 beslutade regeringen om en strategi för Sveriges nationella skogsprogram (N2018/03142/SK). Enligt regeringen behövdes ett långsiktigt skogsprogram för att främja hållbara, konkurrenskraftiga och biobaserade näringar med bas i skogen. En god tillgång till nationell biomassa från den svenska skogen ska säkerställas genom hållbar skoglig tillväxt inom ramen för att de nationella miljömålen samt de internationella åtagandena om biologisk mångfald nås. Kolsänkan i skog och mark, liksom den biologiska mångfalden, är värdefull och ska bevaras och stärkas. För fortsatt lönsamhet och investeringsvilja längs skogens hela värdekedja behövs vision, mål och insatser för ökad samsyn. Regeringens vision för skogsprogrammet är att skogen ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi. För att uppnå visionen som syftar till att ännu bättre ta vara på skogens möjligheter har regeringen, i bred dialog, arbetat fram en strategi för Sveriges nationella skogsprogram. I juli 2018 beslutade regeringen om den första handlingsplanen till skogsprogrammet. Handlingsplanen omfattar i huvudsak åtgärder där staten har ett huvudansvar. Handlingsplanen kommer att uppdateras i dialog med olika intressenter, där inte minst strategisk rådgivning från skogsprogrammets programråd kommer att spela en central roll.

Vi delar regeringens bedömning om behovet av ett långsiktigt skogsprogram och välkomnar därför regeringens arbete med att i bred dialog ta fram ett program som ska syfta till att främja hållbara, konkurrenskraftiga och biobaserade skogsnäringar. I likhet med regeringen anser vi att en cirkulär och biobaserad ekonomi är en prioriterad fråga för att öka resurseffektiviteten och minska miljö- och klimatpåverkan samtidigt som det kan gynna näringslivsutveckling och nya jobb. Skogsnäringen, ökad klimatnytta och en växande bioekonomi är centrala delar i strategin för det nationella skogsprogrammet. Vi anser att handlingsplanen och strategin för programmet utgör en god grund för det fortsatta arbetet tillsammans med näringen.

Det nationella skogsprogrammet ska utvecklas för att ytterligare främja en växande skogsnäring och ett hållbart skogsbruk och att programmet ska bygga på skogsvårdslagens två mål om produktion och miljöhänsyn, vilket också framgår av den överenskommelse som Socialdemokraterna, Centerpartiet,

Liberalerna och Miljöpartiet ingick i januari 2019, det s.k. januariavtalet. Särskilt fokus ska läggas på goda villkor för hållbart företagande i skogssektorn. Detta åtagande kommer även att ha betydelse för ett cirkulärt biobaserat lantbruk. Det fortsatta arbetet med det nationella skogsprogrammet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottet har i betänkandet valt att hänvisa till ett tidigare tillkännagivande som är relevant även för denna punkt. Mot denna bakgrund väljer vi att framföra vår ståndpunkt i ett särskilt yttrande.

2. Hänvisning till pågående arbete med landsbygdspolitiska frågor (C)

Kristina Yngwe (C) och Magnus Ek (C) anför:

Det har nu gått drygt två år sedan riksdagen fattade beslut om livsmedelsstrategins mål, som bl.a. handlar om ökad produktion, stärkt lönsamhet och konkurrenskraft. Dock är det många lantbrukare som i dag inte känner att livsmedelsstrategin lett till politiska beslut som gjort skillnad på gårdsnivå. Därför är det oerhört viktigt att svensk politik går från ord till handling när det gäller livsmedelsstrategin.

I det januariavtal som Centerpartiet slutit med Liberalerna, Socialdemokraterna och Miljöpartiet drev Centerpartiet på för åtgärder för stärkt konkurrenskraft och lönsamhet för svenska lantbrukare. Det utmynnade i en överenskommelse om ett kraftfullt bondepaket vars genomförande är under förhandling.

Mot bakgrund av detta arbete som syftar till att minska jordbrukets regelbörda och stärka konkurrenskraften väljer vi att ge uttryck för våra åsikter i ett särskilt yttrande i stället för i reservationer på kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 30, 32, 38, 39, 41 och 44 samt kommittémotion 2018/19:3034 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 1.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2018/19:52 Riksrevisionens rapport om Landsbygdsprogrammet 2014–2020.

Följdmotionerna

2018/19:3031 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillsättandet av en kompletterande snabbutredning av de nationella behoven av landsbygdsutveckling i ljuset av den sårbarhet som har blivit tydlig genom 2018 års torka och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen vid förhandlingarna inom EU-samarbetet om de nya reglerna för jordbrukspolitiken ska verka för flexibla skrivningar för centrala indikatorer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kombinera insatsområden i gemensamma budgetar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:3032 av Jessica Rosencrantz m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om landsbygdsprogrammet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:3034 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återuppbygga förtroendet för landsbygdsprogrammet med bl.a. kortare handläggningstider, minskat krångel och snabbare stödutbetalningar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över vilka delar av landsbygdsprogrammet som kan läggas över på de folkvalda regionerna och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:3035 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att den nationella uppföljningen och utvärderingen utvecklas så att relevanta underlag om programmets resultat finns tillgängliga inför planeringen av nästa programperiod, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att statens skyldigheter gentemot enskilda näringsidkare ska ges högre prioritet i händelse av administrativa problem och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att enkelhet, flexibilitet och tydliga prioriteringar ska vara vägledande för det svenska genomförandet av kommande landsbygdsprogram och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:83 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket tillsammans med andra myndigheter i högre grad än i dag bör verka för att bevara och utveckla hag- och betesmarkerna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att bevara och utveckla odlingen av de gamla lantsorterna och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att bevara och utveckla de hotade svenska lantraserna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett livskraftigt och levande fäbodjordbruk och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:169 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ge jordbrukarna ett större förtroende att sprida biogödsel efter förnuft och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:454 av Markus Wiechel (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ändring i utsädeslagen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:566 av Angelica Lundberg och Mikael Eskilandersson (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för ett slopat stöd för sockerproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:568 av Mikael Eskilandersson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska handläggningstiden för att ta jordbruksmark ur produktion och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V):

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör anta mål om att 50 procent av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark 2030 och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:848 av Betty Malmberg (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU gör en jämförande granskning av implementeringen och efterlevnaden av de EU-direktiv som rör lantbrukares villkor och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:903 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av rennäringslagen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:905 av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en oberoende nationell hästutredning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utifrån vad som framkommer i utredningen, i samverkan med berörda aktörer, tillskapa en nationell utvecklingsplan för framtidens moderna hästsektor och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:952 av Monica Haider (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hästen och EU-stöd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samtliga berörda myndigheter ska genomföra EU-direktiv och tillämpa EU-förordningar på ett sätt som ger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt för de landsbygdsnära näringarna och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att så långt det är möjligt verka för nationell beslutanderätt över jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ekologisk produktion ska främjas men ska utgå från marknadens efterfrågan snarare än att kvantitativa mål ska fastställas och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppdra åt berörda myndigheter att samverka och medverka till förbättrad konkurrenskraft inom livsmedelssektorn och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa kompetensförsörjningen för de areella näringarna och att anpassa utbildningarna mer efter näringarnas behov, särskilt i fråga om bristyrken, och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda lantbrukets möjligheter att i högre grad få tillgång till riskkapital samt underlätta för generationsskiftet och inträden i jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordbruksstöden i högre grad bör gå till aktiva lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för minskad byråkrati för lantbruksnäringen och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jordbruksverket behöver minska byråkratin för lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att felaktiga tvärvillkorsavdrag ska betalas tillbaka till lantbrukarna och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn kring spridning och hantering av stallgödsel behövs och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ökad svensk proteinfoderodling och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1290 av Yasmine Eriksson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bevara och utveckla svensk animalieproduktion och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1292 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om enklare regler för småskaliga slakterier och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1321 av Caroline Helmersson Olsson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det växande intresset för lokala matupplevelser bör tillvaratas, främjas och vårdas i syfte att stärka besöksnäringen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1326 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmärksamma hästsektorns många positiva effekter, såsom arbetstillfällen, turism och fritidssysselsättning för barn och ungdomar, och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att arbeta för att hästsektorn ska vara en naturlig del i utvecklingen av landsbygden och bidra till att nå EU:s miljömål och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1336 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja tillväxten i Skaraborg och Sverige och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta att minska regelkrånglet för jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska myndigheter bör bidra till ökad konkurrenskraft för det svenska lantbruket och livsmedelsindustrin och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1354 av Erik Bengtzboe (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att legalisera försäljningen av utsädespotatis i lösvikt och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1487 av Ola Johansson och Annika Qarlsson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att likställa hästnäring med övrig djurhållande näringsverksamhet på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över kompensationsstödet och gårdsstödet så att hästverksamhet tillgodoses

likvärdigt med andra areella näringar inom jordbruket och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1583 av Lotta Olsson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utvärdera och se över lagstiftningskravet när det gäller gödselspridning på åkrar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att bättre anpassa gödselspridning efter väder och vind och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att ge lantbrukare större möjlighet att avgöra när det är lämpligast att sprida gödsel på våra åkrar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1636 av John Weinerhall (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur regelförenklningar och avregleringar i jordbruket kan införas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1680 av John Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidare utreda problematiken med betande fåglar i jordbruket och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1682 av John Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka svenska lantbrukares konkurrenskraft och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1685 av John Widegren och Cecilia Widegren (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över långsiktiga villkor och möjligheter för att fortsätta att stimulera svensk hästavels utveckling för att stärka den svenska hästen genom att arbeta för en nationell häststrategi och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hästföretagandets villkor och förutsättningar för att fortsätta att stärka företagande på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1699 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur det svenska lantbrukets konkurrenskraft kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1703 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att lantbrukarna får sina EU-ersättningar i tid och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i lämpligt sammanhang se över möjligheten att införa en förseningsavgift som ska betalas av Jordbruksverket till den lantbrukare som inte fått sina EU-ersättningar i tid, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i lämpligt sammanhang se över möjligheten att införa ränta på belopp som blir för sent utbetalda från Jordbruksverket till lantbrukare och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1728 av Mats Green m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inte är politikens uppgift att ta ställning till vilka produktionsmetoder som lantbrukare ska använda och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att produktionsmålen för ekologisk odling bör ersättas med strävansmål för ett mer resurseffektivt jordbruk och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1731 av Mats Green m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ekologisk odling och dess lägre avkastande förmåga samt vilka konsekvenser det får för klimat, miljö samt en globalt växande befolkning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen då det gäller synen på mervärdet i ekologisk odling bör agera i enlighet med relevant forskning samt slutsatser från regeringens expertmyndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1926 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta att minska regelbördan för jordbruket och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1955 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skånkt jordbruks konkurrenskraft och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2040 av Jan Björklund m.fl. (L):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera EU:s jordbrukspolitik och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2050 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att förenkla ansökningshandlingarna för föreningar att söka EU-stöd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att korta handläggningstiderna för ansökningar om EU-stöd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att tillhandahålla råd och understöd vid ansökan om EU-stöd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L):

27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om principen att jordbruket ska bära sina egna miljö- och klimatkostnader men också ersättas för kollektiva nyttigheter och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höga djur- och miljökrav är ett viktigt signum för svensk livsmedelsproduktion och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en livsmedelsproduktion som styrs av konsumenters efterfrågan, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2302 av Anna Sibinska och Elisabeth Falkhaven (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mer ekologisk matproduktion i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för att vara ett grönt föregångsland inom naturvänligare jordbruk med ökad areal ekologiskt jordbruk och mer naturbeten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att EU:s jordbrukspolitik ska inriktas på att öka miljö- och klimatnyttan och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att påskynda omställningen till ekologiskt jordbruk så att vi snarast når målet att 30 procent av jordbruksmarken brukas ekologiskt, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka den svenska växtförädlingen så att utsäde som är anpassat till vårt klimat och pågående klimatförändring utvecklas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2320 av Angelika Bengtsson m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om foder och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tillsammans med livsmedelskedjans aktörer bör ta fram en plan för utvärdering och uppföljning av målsättningarna med den nationella livsmedelsstrategin och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att livsmedelsstrategins målsättningar ska finnas med i regleringsbrev till myndigheter som är kopplade till livsmedelskedjan samt att myndigheterna aktivt bör arbeta med dessa, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att miljöersättningar bör styras mot resultat och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för riktade miljöersättningar framför generella stöd till specifika produktionsformer och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda skördeskadeförsäkringen med en statlig grundplåt tillsammans med försäkringsbranschen och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för grön omställning i lantbruket och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2648 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tydligare uppdrag till länsstyrelser och regioner att stötta svenskt mathantverk och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2717 av Daniel Bäckström (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbetalning av EU-stöd till jordbrukare och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2732 av Maria Ferm m.fl. (MP):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera EU:s jordbrukspolitik så att den bidrar till klimatmålen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2736 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta ett nationellt råd för att genomföra den nationella livsmedelsstrategin och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om främjandeuppdrag till myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att blanketthantering och tillsyn ska koncentreras till en och samma myndighet och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en parlamentarisk utredning som tar ett helhetsgrepp kring lantbrukarnas regelbörda och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge i uppdrag till Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten att utarbeta en ny vägledning för anmälnings- och tillståndsprövning inom animalieproduktionen och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de svenska ståndpunkterna i förhandlingar om EU:s gemensamma jordbrukspolitik ska syfta till att stärka svensk konkurrenskraft, samtidigt som den totala EU-budgeten för jordbruk minskar, och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att jordbrukare inte ska drabbas av mer än en ekonomisk sanktion för ett och samma fel och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska skattesubventionen av EU:s gemensamma jordbrukspolitik inte ska öka och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda myndigheter bör utveckla instrument och riktlinjer så att lokala kontrakt kan spridas och initieras över hela landet och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn ska genomföras av hur biodlingen kan stödjas och utvecklas i vårt land och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsatt förbättra förutsättningarna för fler arbetstillfällen inom hästnäringen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2741 av Maria Gardfjell m.fl. (MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett mål för fossilfritt jordbruk 2040 bör utvecklas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att som ett delmål för fossilfritt jordbruk utveckla ett mål för fossilfri konstgödsel, alternativt en avvecklingsplan för konstgödsel samt en effektivisering av användningen av stallgödsel, och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att riksdagen bör besluta om ett nytt mål för ekologiskt lantbruk om 40 procent av odlingsarealen 2030 och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2805 av Sten Bergheden och Cecilie Tenfjord Toftby (båda M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagar och regelverk i syfte att öka konkurrenskraften och produktionen av svensk honung och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2820 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att målet inom jordbrukssektorn i klimatarbetet i första hand bör utgå från att öka svensk konkurrenskraft och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2888 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för inrättandet av en nationell bioekonomistrategi och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för bevarandet av ängs- och hagmarker genom ett konkurrenskraftigt jordbruk och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en samordnande funktion för ekologisk produktion som regeringen har inrättat i stället bör ha till uppgift att se till hela jordbrukets hållbarhet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om inriktningen för hur målen för livsmedelsstrategin ska uppnås och tillkännager detta för regeringen.

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en redogörelse för hur målen för strategin ska mätas och hur måluppföljningen ska ske och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att svenska mer långtgående särkrav för primär- och livsmedelsproduktionen med jämna mellanrum bör prövas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheterna vid genomförandet av EU-direktiv eller tillämpningen av EU-förordningar ska genomföra dem på ett sätt som medger så goda konkurrensförutsättningar som möjligt och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att såväl regler som ersättningar för miljöskydd i större utsträckning bör kopplas till resultat i stället för åtgärder och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att ge nystartade livsmedelsföretag dispens från vissa krav i uppstartsskedet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att konsekvenserna av alla skärpta regler ska analyseras noga och att företag i primär- och livsmedelsproduktionen alltid ska ges en rimlig tidsram för att ställa om sin verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att förenkla reglerna för småskaliga och mobila slakterier och tillkännager detta för regeringen.